دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح جەلالی

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری
التضامن

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

لەم ژمارەیــەدا
- دەقی وتـەکـەی سەرەکی فەرمـانـدە لە کاتی پێشوازیکردنی خێزانی شەهیدان دا لە ل٢.
- کۆمـەڵێک وتارو شیعرو ریپورتاژی رۆژنامەنووسی دەربارەی رۆژی شەهید.

پێنج شەممە ١٩٨٦/١٢/٤ ژمارە ٨٦٨ | ١٢ لاپەرە | بە ٥٠ فاسە | الخميس ١٩٨٦/١٢/٤ العدد ٨٦٨

سەرەکی فەرماندە شارەی شەهید بە چەند خێزانێکی شکۆدار دەبەخشێ

سەربەرزی عیراق بە خوێن پارێزرا

هێزەکانمان ئاگربارانی سەنگەرەکانی دوژمن دەکەن

لەماوەی رۆژانی رابوردوودا هێزەکانمان چەندین چالاکیی جەنگییان لە بەرەکانی جەنگی دژبە هێزەکانی رژێمی خومەینی نواندووە.

لەکەرتی ناوەڕاست هێزێکی پاڵەوان هێرشیان بردە سەر بنکەو سەنگەرەکانی دوژمن و ئاگریان تێبەردان و زیانێکی باشیان پێ گەیانون و بە سەرکەوتوویی گەڕانەوەو لە شوێنی تری هەمان کەرت دووسەنگەری پیادەیان تێک داو کۆمەڵێک تەقەمەنییان سووتاند. سەرەرای وێران کردنی سێ سەنگەری پیادەو روانگەیەک و کوشتنی دوو کەس.

لە کەرتی فەیلەقی سێیش هێزەکانمان ئاگربارانی سەنگەرەکانی دوژمنیان کردو نۆ سەنگەری پیادەیان رووخاندو دوو رەشاش و ئۆتۆمبیلێک و تانکی‌ی ئاوێک و دوو رەشاش و یەک بەلەمیان تێک وپێک داو دوو سەربازی دوژمنیان کوشت و چەند کەسێکی تریشیان بریندارکرد.. گە کوشتنی سێ‌سەربازی تر لە شوێنی تری هەمان کەرت.

هەروەها لەکەرتی فەیلەقی حەوت تۆپخانەکانمان ئاگربارانی سەنگەرەکانی دوژمنیان کردو زیانێکی باشیان پێگەیاندو چەندین شوێنی تەقەکردنیان بێدەنگ کرد سەرەرای وێران کردنی چەند سەنگەرو حەشارگەی سەربازانی دوژمن و کوشتنی پێنج کەس و رووخاندنی رووانگەیەک.

لە کەرتی باکووریش سەربازە دلێرەکانی فەیلەقی یەک توانییان حەوت سەربازی دوژمن بکوژن و چوار تفەنگی جۆربەجۆریان دەستگیربێت.

لە ماوەی رۆژانی رابوردوودا دوژمن بە تۆپخانەی دوورمەودا شاری عوزێرو دەوروبەری شاری بەسرەو قەزای قورنەیان بوردومان کرد.

لە بروسکەیەک دا بۆ بەرێز سەرەکی فەرماندە ئەدیب و شاعیران لایەنگریی خۆیان بۆ عیراق دووپات دەکەنەوە حەوتەمین ڤیستیڤاڵی مەربەد کاروباری خۆی لە بەغدا کۆتایی پێدەهێنێت

ئامادەبووانی مەربەد بروسکەیەکیان بۆ بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین ناردووە بە بۆنەی کۆتایی پێهێنانی حەوتەمین ڤیستیڤاڵی مەربەدەوە، تێیدا هاتووە کە ئەوە سەربەرزییە بۆ وشە کە جارێکی‌تر بانگەوازی خۆی لە بەغدای پاتەختی داهێنانی عەرەبەوە بنێرێت و لەسەر ئەو بانگەوازە هەنگاوەکان یەک بگرن و بێن و ئەم خاکە پیرۆزە لە ئامێز بگرن و بە تیشکی هەتاوێک چاوبرێژن کە چارەنووسی وایە هەردەم لە ئاسمانی دوو دۆڵی دژلەو فورات دا ببریسکێتەوەو خاوێن بێت وەک خاوێنی‌ی مێژووی دێرینی عەرەب، لە بەغدایش دا بوو خاوەند وشەکان لە ڤیستیڤاڵی ئەوین و بەهارو وشەدا بەیەک گەیشتن.

هەروەها لە برووسکەکەدا هاتووە کە هەردە رۆژی ڤیستیڤاڵەکە دڵنیایی‌یان بە شاعیرو ئەدیبان بەخشی لەم خاکەدا بۆ ئەو شوێنەی کە بۆ ووشە تەرخانی کردووە بەسەربەستی دەرببررێت و بەهۆی هۆیەکانی راگەیاندنەوە بڵاوبکرێتەوە.

هەروەها هاتووە کە ئەدیبان و شاعیرانی بەشداربووی حەوتەمین مەربەد باوەری خۆیان بە سەرەکی فەرماندە دەبەخشن و لایەنگریی خۆیان بۆ بەرێزی دەردەبرن لەم جەنگەیدا کەتێیدا داکۆکی لە کەلەپووری نەتەوەی عەرەب دەکات دژ بە هێرشی کینەداری فارسەکان و هیوای خۆیان دەربری کە مەربەدی دادێت لەسایەی سەرکەوتنی هەمیشەیی‌دا ساز بدرێت و عیراقیش هەر بە سەربەرزی بمێنێتەوە.

ئەومبوو ئێوارەی سێشەممە کاروباری حەوتەمین ڤیستیڤاڵی شیعریی مەربەد کۆتایی پێهات کە لە ژێر دروشمی (سروود بۆ رابوردوومان دەڵێین و بۆ ئێستامان ووشە دەرازێنینەوە)دا دە رۆژی خایاند.

لە کۆتاییدا بەیاننامەیەک لە ڤیستیڤاڵەکەوە راگەیەنرا، جگە لەوەی بەشداربووانی ڤیستیڤاڵەکە بریاریان لەسەر پرۆژەی خەڵاتی صەدام لە بواری وێژەدا دا کە بۆ پتەوکردنی بیروباوەرو بەهای تێکۆشان و بیریی دێت کە بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە ئەستۆی دەگرێت و دووپات کردنەوەی رۆڵیەتی لە ژیانی نەتەوەی عەرەب و پلەو پایەی لەم قۆناغەدا.

سەرەکی فەرماندە صدام حسین ئەوەی دووپات کردەوە کە شەهیدان لە هوو بابەتێکی کاتدا ئامادەبوون بە درێژایی ساڵانی رابوردوو و هەمیشەیش بەم جۆرە دەمێننەوە لە بیرەوەریی عێراقی‌یەکاندا بۆ ئەوە داهاتووەکان چونکە چاکەیەکی گەورەیان بە سەرمانەوە هەیەو کۆڵەکەی بەیداخی عێراقن.

جەنابی لە کاتی بەخشینی مەدالیای شەهید بە کۆمەڵێ لە خێزانانی شەهیداندا وتی شەهیدان ئێستا چاویان ناوەتەوەو گوێیان لەوەیە کە سوپا پاڵەوانەکەیان سەردەکەوێ لە مەیدانەکانی شەرداو خاکی عێراق نادا بە دەستەوەو گەلەکەیشیان تێدەکۆشێو پاڵەوانێتی پیشان دەدا بێ ئەوەی سەربەرزیو شەرافەتمەندیی لە دەست بچێ.

هەروەها بەرێز سەرەکی فەرماندە وتی شەهیدان چاکی‌یان هەیە بەسەر هەموو قوتابخانەو باخچەیەکی منداڵانەوەو بەسەر هەموو بابەتێکی کاتی داهاتووەوەو وەک وتمان و دووبارەیشتی دەکەینەوە شەهیدان لە هەموومان سەربەرزترن چونکە بە جاویدانی بەنرخترین شتی خۆیانیان بەخت کرد شەرەف و بەهای باڵایان نەبێ لە پێناوی عێراقدا.

سەرەکی بەرێز ئەوەیشی دووپات کردەوە کە یادی شەهیدان هەمیشە بۆنخۆش دەمێنێ لە دەروونی عێراقی‌یەکان و عەرەبدا لە هەموو شوێنێ بە هۆی یادکردنەوەی ئەو بەها بڵندانەی کە لە پێناویا شەهیدبوون.

شایانی باسە پێش ئەمە هەندێ لە منداڵانی شەهیدان سروودیان بۆ سەرکەوتنی عێراق و پایەبڵندیو خۆشەویستی‌ی سەرەکی مەزنیان سەرەك صدام حسین خوێندەوە. هەروەها بەرێزان فریق ئەووەل روکن عدنان خیرالله جێنشینی فەرماندەی گشتی‌ی هێزە چەکدارەکان وەزیری بەرگریو بەرێز احمد حسین سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتیو بەرێزان ئەندامانی سەرکردایەتی‌ی گشتی‌ی هێزە چەکدارەکان ئامادەی بەخشینی مەدالیاکان بوون.

دەقی وتـەکـەی سەرەکی فەرماندە بەرێز صدام حسین لە ل٢ دا

وتەی هاوکاری:
بەبۆنەی رۆژی شەهیدەوە:
نامرن ئەوانەی وا لە دڵی میللەت دا دەژین

پێنج ساڵ پێش ئیمرۆو بەرێکی لە یەکەم رۆژی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٨١دا سوپا ترسنۆکەکەی خومەینی دوای ئەوەی لە شەری (بسێتین)دا ژمارەیەکی زۆری لێکوژراو زیانێکی زۆریشی بەر کەرەسە جەنگیەکەی کەوت بێ‌ئابروانە ژمارەیەک لەو سەربازانەمان کە دۆخێکی تایبەتی جەنگ خستبونیە دەست خومەینیەکان گوللەبارانیان کردن.

ئەم کردەوە ناشیرینە کە لە هەموو یاسایەکی ئاسمانیو سەر زەویەوە دوورەو عەقڵ و ویژدانی هیچ کەسێك بڕوای لەسەرنادا شتێکی ئاساییە کە ئەم کردارە لە خومەینیەکان بوەشێتەوە چونکە رژێمێك کە زیاتر لە شەش ساڵە هەموو جیهانی عەرەبیو ئیسلامیو دەوڵەتی ئامۆژگارییان دەکەن کە جەنگ رابگیرێو هەردوو گەلی ئیسلامی عیراق و ئێران بە خۆشیو تەبایی‌یەوە بژین و ئاسایش و ئاشتی ناوچەکە بەیەکەوە بپارێزن کەچی قسەی کەسیان بە گوێدا ناچێو بەزۆر لاوەکانی ئێران لە کارگەو قوتابخانەو مەڵبەندەکانیش دەردێنن و بەرەو بەرەکانی جەنگ راپێچیان دەکەن.. رژێمێك ئەمەبێ ئەبێ کردەوەکانی لەبەرەکانی جەنگ دا کردەوەیەك بێ کە لە کەس نەوەشێتەوە غەیری خۆیان نەبێ.

خۆ وەنەبێ کردەوەی ناشیرینتریشیان نەبێ وەنەبێ لای هەموو کەسێك ئاشکرا نەبێ کە هەرچەندێك لە یەکێك لە بەرەکانی جەنگ دا جەنگاوەرە جوامێرەکانی عیراق دەستێکی کوشندەیان لێ دەوەشێنن و ئەمان ناتوانن روو بە رووی جوامێرە نەبەردەکانمان بووەستن گورج ترسنوکانە ساروخێك دەگرنە بەغدا یاخود بە یەك دوو فرۆکەی شەق وشڕ بۆردومانی هەندێ ناوچە نیشتەجێیەکان دەکەن و دەبنە هۆی کوشتن و بریندارکردنی خەڵکێکی زۆری بێ‌گوناهـ و وێران کردنی خانوبەرەو شتی‌تر...

سەرکەوتنە مەزنەکانی سوپای قارەمانمان لە گشت بەرەکانی جەنگ داو روخان و ئاگرتێبەردان و سووتانی پاڵەوتگا نەوتیەکانیو کارگە پیشەسازییەکانیو دەزگا ئابوورییەکانیو کەشتی‌یە نەوت بەرەکانی گوێ ئاوەکانیو لەناوبردنی دوورگە نەوتیەکانی خەرج و سریو لاڤان و لەدواییدا لاراك هەموو ئەم کردارە مەردانە لە لایەن جەنگاوەرە دلێرەکانمانەوە دۆخ و

بروانە ل١١

هەوڵدانێکی کوشتنی جەلوود

گۆڤاری یوو. ئێس. نیووز ئەند وۆرلد ریپورت لە ژمارەی ئەم دواییەی خۆیدا وتوویەتی راید عبدالسلام جلود جێگری کارانی لیبیا ـ قەزافی ـ لە تەمووزی رابوردوودا خەریك بووە بیکوژن.

گۆڤارەکە لە چەند سەرچاوەیەکەوە وتوویەتی لەوانەیە معمر قەزافی گاڵی دەست پێوەندی خۆی دابیت تا جلود بکوژن.. چونکە قەزافی لەم دواییەدا گومانی لە جلود پەیدا کردووە لە وەیش ترساوە کە شوێنی بگرێتەوە.

مۆسکۆ کاررانانی ئێران تاوانبار دەکات

رۆژنامەی ئەزڤستیای سۆڤیەتی ئێرانی تاوانبارکردووە کە یارمەتیی ولاتە یەکگرتووەکان و چەندین هێزی تری ئیمپریالیی داوە لە جەنگێکی رانەگەیەنراودا دژ بە ئەفغانستان و خۆتێ هەڵقورتاندنی بێ شەرمانە لە کاروباری ناو خۆی ئەو ولاتە.

رۆژنامەکە لە وتارێك دا وتوویەتی کە فرۆکەکان و هێزی زەمینی ئێران تەنیا ئەم ساڵ شەست جار کاری دەستدرێژیی‌یان دژ بە ئەفغانستان ئەنجام داوە.

دووپات کردنەوەیەکی تر

سیناتۆر تۆماس ئیگلتون وتوویەتی پێشنیاری فرۆشتنی چەك بەئێران لەلایەن ولاتە یەکگرتووەکانەوە.. بە پێشنیارکردنی (ئسرائیل) بووە.

بەلام ئەو سیناتۆرە نەیویستووە ناوی ئەو کەسانە ببات کە پێشنیارەکەی (ئسرائیل)یان بە ولاتە یەکگرتووەکان راگەیاندووە یان ئەوانەی جێبەجێیان کردووە.

وتوویشیەتی ئەمە هەڵەیەکی زۆر گەورەیە لە سیاسەتی دەرەوەی ولاتە یەکگرتووەکان دا روودەدات.. جگە لەوەی پێشنیارێکی بێ‌مێشکانەی (ئسرائیل) بوومتە هۆی رەفتارێکی بێ‌مێشکانە لەلایەن بەرێوەبەرایەتیی ئەمریکاوە.

بێزاری دەربرین بەرانبەر قەزافی

ئەو هەواڵانەی لە تەرابلسەوە بۆ رۆما هاتوون نیشانیان داوە کە دەزگای مامۆستایانی زاویە بڵاوکراوەو نووسینێکی زۆری سەردیواری تێدا بڵاوکراوەتەوەو نووسینەکان رق و قینی خەڵکەکە بەرانبەر قەزافیو رژێمەکەی دەنوێنێ.

ئەوانەی لە شارەوە هاتوون دەڵێن کاربەدەستانی قەزافی ژمارەیەك لە قوتابیە کچەکانی زانستگاکەیان گرتووەو هەر لەسەر هەمان مەبەست لێکۆڵینەوەیان لەگەڵ کەس وکاریان دا کردووە.

پارێزەرانی سووریا داوای ریسواکردنی رژێمی ئەسەد دەکەن

پارێزەرانی سووریا ئەندامانی نووسینگەی هەمیشەیی یەکیەتیی پارێزەرانی عەرەب داوای ئەوەیان کردووە پشتگیریی ئەو دەیان پارێزەرە سووریانە بکرێت کە لە بەندیخانەکانی حافظ ئەسەددا توند کراوون.

پارێزەرە سووریەکان لە نامەیەك دا کە بۆ ئەندامانی نووسینگەی هەمیشەیی ناردوویانە بە بۆنەی دەست پێکردنی کاروباری خۆیەوە لە پاتەختی سوودان

پۆڵەندە: پەیوەندی لەگەڵ قەوارەی زایۆنی‌دا دووپات ناکەینەوە

حکومەتی پۆڵەندە ئەو هەواڵەی بە درۆ خستەوە کە گوایا پەیوەندی دیپلۆماسی لەگەڵ قەوارەی زایۆنی‌دا دووپات کردوتەوە.

لە بەیاننامەیەك دا کە وەزارەتی دەرەوەی پۆڵەندە دەری‌کردوە دەڵێ ئەو هەڵوێستەی حکومەتی پۆڵەندە بەرامبەر (ئیسرائیل) گرتویەتەبەر ناگۆرێ.

هەردوو وەزیری بەرگری ئەمەریکاو فەرەنسا ئەنجامەکانی ریکیانیك باس دەکەن

پێرێکە ئەندریێ جیرو وەزیری بەرگری فرەنسا لە پاریس دا لەگەڵ کاسپەر واینبەرگەر وەزیری بەرگری ئەمەریکادا کۆبووەوەو لە کۆبوونەوەکەدا بەشێوەیەکی تایبەتی لە ئەنجامەکانی کۆبوونەوە باڵاکەی نێوان پێشەوای سۆڤیەت میخائیل گۆرباتشۆف و سەرەکی ئەمەریکا رۆناڵد ریگان و مەسەلەی چەك دا مالین دوان.

رژێمی ئێران پیشەسازیی مافوور دروست کردن لەناودەبات

باری ناهەمواری ئابووری لە ئێران دا بووەتە هۆی داخستنی چەندین کۆمپانیای بەرهەمهێنان، ئەم داخستنەیش بووەتە هۆی ئەوەی کۆمپانیای میکانیکیی مافوور دروست کردن لە کاشان کە بە گەورەترین کارگەی بەرهەمهێنانی مافوور دادەنرێت لە کارکردن رابووەستێت.

سەرەرای ئەوەیش ئەم بارە نالەبارە بەرهەمهێنانی مافووری دەستکردو لاسایشی گرتووەتەوە،

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارەکەی سەرۆکی فەرماندە لە کاتی بەخشینی شارەی شەهید بە سەر چەند خێزانێکی شکۆداردا

لە عێراقدا هەمووی گەل هەموو ساڵێو لەگەڵ گەلیشدا سەرکردایەتی لە ڕۆژێکی تایبەتیدا لەناو ڕۆژەکانی ساڵدا بە ئاهەنگێکی تایبەتی یادی شەهیدە بەوەفاکانمان دەکەنەوە.

هەرچەندە شەهیدانیش وەك دەزانن هەموو ڕۆژێك و لە هەموو بابەتێکی کاتدا ئامادەبوون بە درێژایی ئەو ساڵانەی کە تێپەڕین و بەو جۆرەش دەمێننەوە لە هەموو بابەتەکانی کاتدا لە بیرەوەریی عێراقی‌یەکاندا بۆ ئەوە داهاتووەکان چونکە شەهیدان چاکەیێکی گەورەیان بەسەری هەموومانەوە هەیە لەسەر زەوی چونکە بە سەربەرزی‌و پیسنەکراوی ماونەتەوەو شەهیدان ئەو داری ئاڵایەی عێراقن کە هەمیشە بە ڕاوەستاوی ماوەتەوەو ئەگەر خوێنی ئەوان نەبوایە ڕەنگبو ئاڵای عێراق خوانەکردە بنەوێ.

شەهیدان چاکەیان هەیە بەسەر هەموو قوتابخانەیەك و هەموو باخچەیەکی منداڵانەوەو بەسەر هەموو بابەتەکانی ئەو کاتە داهاتووەوە کە هەموو چاومان تێ بڕیوە بۆ ئەوەی گەلی عێراقی تیا بژی لە سەربەرزی‌یەك هەمیشەیی‌و گەشەدا ئینشەڵڵا. شەهیدانیش وەك وتمان و دووپاتی دەکەینەوە لە هەموومان سەربەرزترن چونکە بەنرخترین شتێ لایان شەرەف و بەهای باڵایان نەبێ بە جاویدانی لە پێناوی عێراقدا بەختیان کردووە.

خوێنێکی زۆر زۆر گران لە نێوانی ئەیلوولی ساڵی ١٩٨٠و ئەمڕۆدا ڕژا بەڵام کەرامەتی عێراق لە دەست نەچوو و شەرەفی ئافرەتانی عێراق و پیاوانی عێراق لە دەست نەچوو بە ئەمانەتەوە وەك گەلێك بەوەفا پارێزگاری‌ی ئەو بیروباوەڕانەمان کرد کە شەهیدان گیانیان لە پێناویانا بەخت کرد.. ئێستاش ولە مەودوایش بە یارمەتی‌ی خوا پارێزگاری‌ی ئەو بیروباوەڕە باڵایانە دەکەین کە شەهیدە بەوەفاکانمان لە پێناویانا شەهیدبوون.. بەڵام ئەگەر ئەمەبێ پایەی شەهیدان لە هەموو ڕۆژێك و لە هەموو بابەتێ لە بابەتەکانی کاتدا.. بۆچی ڕۆژێکی تایبەتی دادەنێین بۆ شەهیدان لە هەموو ساڵێکداو.. بۆ ئەم ڕۆژە ڕۆژی یەکی کانوونی یەك بێ..

پیسترین تاوان

لە ساڵی ١٩٨١ داو لەم مانگەو ئەم ڕۆژەدا دوژمنی ئێرانی پیسترین تاوانی کرد یا با بڵێین ڕێبازێکی تایبەتی گرتەبەر لە تاوان و لە لەڕێ لادان لە هەموو پێوانەیەکی ڕاستی شەڕ لە نێوان گەلان و نەتەوەو سوپاکانیاندا بەوەی کە هات بە دەمارێکی ساردو پاش تەواوبوونی شەڕ دەستەیەك لەو پاڵەوانە عێراقی یانەی کوشت کە باری تایبەتی‌یان ناچاری کردبوون بکەونە دیلەو لەم دیلی‌یەیاندا دانیە بەر گوللە.. ئەمە برایان پاش شەڕەکەی بسێتین ڕوویدا..

نەتەوەو گەلان بارودۆخی گران و ئاسانیان بەسەردا تێدەپەڕێ نیشانەی هەندێکیان تاریك و هەندێکیان ڕووناکن.. هەندێکیان پڕ شەرمەزاری‌و هەندێکیان باشن.. ئێمە ئەوە دەزانین کە مێژووی کێشەی حوکمڕانانی ئێران لەگەڵ ئەو نەتەوانەدا کە لە دەوروبەریاندان وەك نەتەوەی عەرەب و لە پێشیەوە عێراق یا عێراقی‌یەکان لایەکی ناشیرینی هەبوە لە شەڕدا.

هەندێکیشمان لە مێژووەوە ناوی وەك سابووری شانداری لە بیرە بۆیەیش پێی دەڵێن شاندار چونکە شانی جەنگاوەرە عەرەب و عێراقی‌یەکانی هەڵدەکەند پاش ئەوەی بە دیل دەگیران هەروەها کاتی کە مێژوو دەپشکنین دەبینین هەندێ لە حوکمڕانەکانین هەتاکو لە کاتی کێشەیانا بۆ دەستەڵات گرتنەدەست لە ناوەو چاوی گەلەکەیان هەڵدەکۆڵی‌و چاوی ڕۆڵەی نەتەوەکانی تریشیان هەڵدەکۆڵی کە بە دیل دەکەوتنە دەستیان.

لا ڕەشەکەی مێژوویان وەرگرتووە

بەڵام مرۆڤ هەرچی‌ء چۆنێ بێ هەڵوێستی بەرامبەر بە حوکمڕانانی ئێران، حەزی دەکرد شتێکیان بهێشتایەتەوە لە پاشماوەی ئەو دروشمەی کە هەڵیان گرتووەو دەڵێن موسوڵمانن و دەوڵەتێکی ئیسلامین و هەرچەندێك بوایە پارێزگاری بەها ئیسلامی‌یەکانیان بکردایە لە جیاتی ئەوەی کە بگەڕێنەوە بۆ مێژووە ڕەشەکەی هەندێ لە حوکمڕانەکانیان و بگەڕێن لەم مێژووەدا کامەی خراپە کە کوشتنی دیلەکانە وەری‌گرن.

وەك هەندێ کەس دەڵێن وا دیارە مێژوو خۆی دووبارە دەکاتەوە کاتێ کە هەندێ هۆکاری مرۆڤایەتی‌ی تایبەتی‌و هی‌تر لەگەڵ یەکدا ڕێك

شەهیدان چرای سەر ڕێگامانن

دەکەون و وادیارە هەندێ ڕۆڵەی گەلان خەریك دەبن بە پشکنینەوەو هەندێ کەس ئەڵقە ڕووناکەکەی وەردەگرن و هەندێکی‌تر شتە خراپەکەی مێژوو.

وەك دیارە خومەینی‌و دەست و دایەرەکەی ئەو لاڕەشسەی مێژووی شەڕە کۆنەکانیان و ئەو خراپەو تاوانەیان وەرگرتووە کە لەو شەڕانەدا کراون بەڵام کە عێراقی‌یەکان مێژووی عێراق و مێژووی نەتەوەی عەرەبیان پشکنی ئەڵقە ڕووناکەکانی ڕەوشتی پێغەمبەری گەورەو (د.خ) ڕەوشتی خولەفای ڕاشیدینیان وەرگرت لە مێژووی عێراق و مێژووی نەتەوەو ڕەوشتی خولەفای ڕاشیدین و ڕەوشتی صلاح الدین ی ئەیوبی لەگەڵ ئەو دیلانەدا کە

شەهیدان کۆڵەکەی ئاڵای عیراقن

بەدیل گیران لە سەربازە چلیپایی‌یەکان.. کە لە جیاتی ئەوەی دیل بکوژن ڕێزیان لێ دەگرت و لە جیاتی ئەوەی چاوی هەڵکوڵن تیماریان دەکرد چونکە بێ چەك بوو و وەك جەنگاوەرێك خۆی دابووە دەستەوە لە بارودۆخی تایبەتی‌یدا.

ڕەوشت و سیاسەتی حوکمڕانانی ئێران

وەك چۆن ئێمە پاش هەزاران ساڵ سابووری شاندارمان دێتەوە یاد ڕۆژێك دێ هەمیشە باسی خومەینی‌و سوپاکەی بە شەرمەزاری‌یەوە یاد دەکرێتەوەو ئەوەیش کە سیاسەتی کوشتنی دیلی جێبەجێ کردووە چ لە مەیدانەکانی شەڕدا پاش تەواو بوونی شەڕ یا لە قەفەزی دیلەکاندا وەك ئەوەی لە ساڵەکانی داهاتوودا کردیان و هەمیشەیش مێژووی ئێوە بە بەرزی‌و شانازی‌یەوە یاد دەکرێتەوە.

بێ‌گومان هەندێکتان دەخوێنێتەوە وەك ئێمەو وەك ئێمەیش سەیری ڕەوشت و سیاسەتی حوکمڕانانی ئێران دەکا بەڵام حەوت ساڵ زیاترە ئێمە دەبیسین کە دروشمی سەرەکی‌ی لە ئێرانا باسی شەیتانی گەورەیەو کە دەیشپرسن شەیتانی گەورە کێ‌یە.. دەڵێن شەیتانی گەورە ئەمریکایەو. ئەو دروشمانەیشیان کە لە بەرەکانی شەڕدا بەرزیان دەکردەوە بۆ ئەوەی هەڵخەڵە تێنراوانی پێ فریو بدەن لەگەڵ ئەو خەڵکانەدا کە مێشکیان بەستوونەتەوە پێش ئەوەی چاویان ببەستنەوە لەوانەی کە پاڵیان پێوە دەنێن بۆ بەرەکانی شەڕ دژی سوپای عێراق.. پێیان دەوتن پێویستە لە سەرەتان عێراق داگیرکەن چونکە بێ داگیرکردنی عێراق قودس ئازاد ناکرێ‌و لەمەدا هەوڵێ ئەوە دەدەن کە لە دەماری ئێرانی یەکاندا جۆرە ڕۆمانسی‌یەتێکی تایبەتی بهەژێنن لە بارەی قودسی پیرۆزو ئەو پایەیەوە کە لە دەروونی موسوڵماناندا هەیەتی.

زیاتر لە جارێکیش پێمان وتن ئەگەر دەتانەوێ قودس ئازاد بکەن دەتوانن بە عێراقدا تێپەڕن بەڵام وا نا کە داگیرکەر بن.

ئەمە ڕاستی‌یەکەیانە

دوای حەوت ساڵ جەنگ جیهان خەبەری دەبێتەوە هاوکاری‌یەکی تایبەتی پیس لە نێوان دەزگا ئەمەریکایی‌یەکان و قەوارەی زایۆنی‌و لاف لێدەرانی نیشتمانپەروەریتی‌و ئیسلامیەتی‌و ئارەزووی ڕزگارکردنی قودس لە فەمانڕەوایانی تاران دەبینێ. واتە ئەمە ڕاستی‌یەکەیانە... ئێمە پێیان هەڵنەخەڵەتاین بەڵام من وا دەزانم ئەگەر هەندێکتان بیر بکاتەوەو بگەڕێتەوە بۆ پێش حەوت ساڵ یاخود هەشت ساڵ دەبینێ ئەو ژمارەیە چەندە کە لە نیشتمانی عەرەبی‌و لە کۆمەڵی ئیسلام دا بەوان هەڵخەڵەتاوە بەوەی کە نیازی باش لە ئێرانەوە دێ..

هەندێ وای بۆ دەچوون کە ئێرانی‌یەکان بەڕاستی دەوڵەتێکی ئیسلامی دروست دەکەن و لە بری ئەوەی ناکۆك و دوژمن بە عەرەب بن لە مەیدانەکانی جەنگ داو لە ڕووبەڕووبوونی قەوارەی زایۆنی‌دا یاریدەری دەبن.. بەڵام ئێمە هەڵنەخەڵەتاین.. بە پێی شیکردنەوەی تایبەتیمان ئەوەی ئێستا ڕووی داو جیهان بینی ئێمەپێش ئەم کاتە بۆی چوین، بە ڕەسمی ١٨ مانگی بەسەردا ڕابوردوە بەڵام هەندێ دەڵێن حەوت ساڵی بەسەردا ڕابوردوە بەڵام ئێمە پێش ئەو کاتە بۆ ئەوەی چوبوین کە ئەم ڕێبازە لە ئێران دا دێتە سەر حوکم ئەمە بەچوار مانگ پێش هاتنیان تامن بە شەخسی لە کۆبوونەوەیەکی ڕەسمی سەرکردایەتی‌دا لەمەدوام و وای بۆ چووم کە یەکەم زیانیان دژی عیراق دەبێ ئەوەش لە ڕێگای شیکردنەوەی دۆخی ناوچەکەو لە ڕێگای شیکردنەوەمان بۆ ڕێڕەوی شۆڕش لە بیناکاری‌و لە بەختەوەرکردنی عیراقی‌یەکان داو دروستکردنی مرۆڤی نوێی عیراقی‌و دروستکردنی ئەو کۆمەڵە نوێ‌یەکە لە عیراق دا پێك دەهێنێ لەگەڵ دۆخ و باری نەتەوەی عەرەب دا.. لە سەر ئەم بنەڕەتە ئێمە گەیشتبوینە ئەوە کە شا لادەبرێ‌و خومەخینی دێ بۆ ئەوەی ئەرکێکی تایبەتی بەجێبهێنێ، یەکەم ئەرکیش کە دەیکا دوژمنایەتی کردنی عیراق و کردنەوەی بەرەیەکی جەنگە لەگەڵ عیراق دا.

شەهید شوێنێکی تایبەتی هەیە

ئێمە بۆ هاوکاری نێوان (ئیسرائیل)و ڕژێمی ئێران چوبوین چونکە ئەم تەرزە بابەتە کە دروشمی زەق بەرز دەکاتەوەو بە دەنگێکی بەرز قسە دەکا بە مێژوومان و ژیانمان دا وەك عەرەب و عیراقی تێپەڕی‌و لە دواییدا بینیمان چەند جادوگەرو ساختەکەرە.. لە بەر ئەوە من وا دەزانم لە کاتێکی نووەوە بە کەمتر لە ساڵێك دوای جەنگ خومەینی‌مان بە جادوگەر ناوبرد ئێستاش بەشێکی گەورە لە ڕۆڵانی ئێران خومەینی بە جادوگەر ناو دەبەن..

واتێناگەم کە یەکێك لە ئێمە لە عیراق دا لەو پەڕیەوە بۆ ئەو پەڕی دووری لە خزمایەتی‌دا یا لە نەناسینی یەکێکی لە شەهیدەکان دا هەر جەندێك بێ شوێنێکی تایبەتی لە دەروونی‌دا بۆ شەهید دانەنێ، بەڵام کاتێ بەڵا ڕوودەدا پێویستە لە سەرەمان ئارام بگرین و هوشیاربین و سوپاس بۆ خوا عیراقی‌یەکان ئارامی‌ی خۆیان لە مەیدانەکانی جەنگ دا سەلماندوە نەك لە لاف لێدان دا.. هەروەها عیراقی‌یەکان ئارامی خۆیان بە پابەندییەکی توندەوە بە ئەرکی بەپرسیاری نیشتمانی‌و بەرگری کردن لە شەرەف لە مەیدانەکانی جەنگ دا سەلماندوە، یەکەمجار شەهیدەکان دوای ئەوان جەنگاوەران لەپاشان دا خیزانی شەهیدەکان و خێزانی جەنگاوەرەکان.

لە بەهاکانی نەتەوە بەرگری دەکەین

سوپاس بۆخوا عیراقی‌یەکان کە مێژووتان ئەوە تۆمار دەکا کە نەوەکان دوای پێنج هەزار ساڵ و دوای هەزار ساڵ و دوای پێنج سەد ساڵ شانازی پێوەدەکەن.. ئێمە هەمووان دەڕەوین بەڵام نەوەکان دەمێننەوە مێژووی خۆبەخت کردنتان دەخوێننەوەو لە پێشەوەی ئەم مێژووە ئەمرەدا مێژووی شەهیدانە نەوەکان بە پەیکەری شەهیددا تێدەپەڕن و ناوی شەهیدەکان دەخوێننەوە، ئێمە بڕیارمان دا لە دۆخی خۆی‌دا یادیان بکەینەوە هەمووتان دەڕەون، غەیری ئێوەش دەڕۆن بەڵام نەوەکان ناوەکانتان ناخوێننەوە.. خەڵکی ئەوانەیان بیر ناکەوێتەوە کە بە مردنێکی تەبیعی دەمرن جگە لەوانەی کە لە کاری جوانیان دا دەرکەوتون.. بەڵام هەرچۆنێ بێ ناوی شەهیدەکانی دەخوێننەوە هەتا ئەگەر بیری ناوی شەهیدەکانیشیان نەیەتەوە وەك ناوێکی دیار کە دەخوێنرێتەوە بەڵام یادیان لە دەرونی عیراقیەکان و لە دەرونی عەرەب دا لە هەموو شوێنێك لەڕێگای یادکردنەوەی ئەو بەها پیرۆزانەی لەپێناوی دا شەهید بوون بە بۆن خۆشی دەمێنێتەوە.

واتە گرنگترین شت کەوامان لێ دەکا بەوەفابین کاتێ شەهیدان بە شێوەیەکی دەرکەوتوو و ئاهەنگێکی تایبەتی وەك گەلێك یاد دەکەینەوە ئەوەیە کە بۆ ئەو بیروباوەڕەی لە پێناوی‌دا شەهید بوون بەوەفابین ئەویش ئەوەیە کە نیشتمان و گەل بە سەربەرزی بمێننەوەو سەربڵندی‌و ئابروو نەتکێرێ ئاسایشی وڵات بپارێزین لەو کاتەدا کە تیایدا بەرگری لەو بەهایانە دەکەین کە بە عیراقەوە بەندن ئێمە لە ئەنجام دا یاخود بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ بەرگری لەو بەهایانەی نەتەوەی عەرەب دەکەین کە لەوان دەچن لە هەر شوێنێك دا بێ.

وا دەزانم ئێستا شەهیدان چاوروونن کاتێ دەبیستن سوپای پاڵەوانیان لە مەیدانەکانی جەنگ دا سەردەکەوێ‌و خاکی عیراق بە دەستەوە ناداو گەلی عیراق فیداکاری‌و جوامێری‌و قوربانی دەنوێنێ بێ ئەوەی سەربڵندی‌و ئابرووی عیراق لە دەست بدرێ.

خۆش هاتن و خواتان لەگەڵ.

Institut Kurde de Paris

به بۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە

بەڕێز پارێزگاری هەولێر:

شەهیدان ڕێگا ڕۆشن کەرەوەی گەلن

- لقی هەولێر -

بەڕێز مامۆستا [ابراهیم ڕەنگەنە] پارێزگاری هەولێر بەبۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە بۆ «هاوکاری» دواو وتی:

گەلەکەمان بەتێکرا یادی ئەو ڕۆژەی لەبیر ناچێتەوە کە ڕژێمی ڕەگەز پەرستی ئێران هەلسا بە کوشتنی ژمارەیەك لە بەدیل گیراوان، بەم ڕەفتارە نامرۆڤایەتی‌یەشی دووپاتی ئەوەی کردەوە کە چۆن و تا چ ڕادەیەك کار بەدەستانی ئێران تەماشای مرۆڤ دەکەن و خۆیان لە هەموو ڕەفتارێکی مرۆڤانە ڕووت دەکەنەوە.. تەنانەت پێشیلی هەموو یاسایەکی دەوڵەتان دەکەن کە مافی داوە بەمرۆڤی بەدیل گیراو..

لە ڕۆژی شەهیددا، یادی ئەو کەسانە دەکەینەوە کە قوربانیەکی بێ وێنەیان تۆمار کردو مێژوو قەت و قەت ئەو تاوانەی بیر ناچێتەوە کە بەرامبەر بەگەلە مەزنەکەمان کرا..

ڕۆژی شەهید، ڕۆژی سوارچاکانە، کە بەخوێن ڕێی سەربەستی گەلیان ڕووناک کردەوە..

ئەوی ڕاستی بێ، سەرکردایەتی بایەخێکی ئاشکرای بە [شەهید] داوە، بەتایبەتی بەدەرچوونی بڕیارە مێژوویەکان کە مافی شەهیدی پاراستووە بەشێوەیەك کە نموونەی ئەو بایەخە دەنوێنێ...

پارێزگای هەولێریش بەم بۆنەوە، بەرنامەیەکی تێرو تەسەلی ئامادەکرد.. کە بریتی‌بوو لە پیشانگاو کۆڕو سەردانی خێزانی شەهیدو وون بووەکان و چەندان چالاکی‌تر...

بەم بۆنەوەش پەیمانی وەفاداری دووپات دەکەینەوە بۆ هاوڕێی خەباتگێڕ [صدام حسین] کە هەمیشە سەربازی بەوەفا بین بۆ پاراستنی نیشتمان و لەسەر ڕێی ئەو کەسانە بڕۆین کە خۆیان کردە قوربانی بۆ سەربەرزی ئەم عیراقە ئازیزە.

لە یادی ئەوانەی لە هەموومان شکۆدارترن بەڕێز پارێزگاری سلێمانی بۆ (هاوکاری) دەدوێ

پارێزگاکەمان هەروەك بایەخی بە هەموو بۆنەو بیرەوەریەکانی جەماوەری گەلەکەمان داوە، بەو پەڕی ڕێزو شکۆوە یادی کردۆتەوە، چالاکیەکی فراوانی نواندوە.

لە یادی ڕۆژی شەهیددا کەیادی شکۆدارانەو ئەوانەی خوێنیان بەخشی لە پێناو سەرفرازی‌و ئالای بەرزی عێراقی خۆشەویستمان داو سوپا دلێرەکەمان بەردەوام سەرکەوتنی یەك لە دوایەکی بەدی هێناوە سەرکەوتنیش هەر بۆ قارەمانانی عێراقە.

جەماوەری پارێزگای سلێمانی لە ڕۆژی ١٩٨٦/١٢/١ دا لە گەڵ هەموو جەماوەری گەلی عێراق. یادی ئەو ڕۆژە دەکەنەوە

کە ڕۆڵە دلێرە بەشەرەفەکانی عیراق بەدەستی خوێنڕێژان و خوێنمژانی ڕژێمی ئێرانی شەهیدکران.

بە کردەوەیەکی نامرۆڤانەتی دوور لە هەموو یاساو نەریەتێکی جیهانی.

بەلام ڕژێمی ناخوندەی ئێران ڕژێمی قین لە دلی ڕەگەزپەرست بەو پەڕی درندەیی‌و بێ بەزەیی بە کردەوە، ناپەسەندوناپاکەی،

هەلسا ئەمەش نیشانەی قینی ڕەشی خومەینی‌و خومەینیی‌کان، بەرامبەر گەلە مەزنەکان شەهید

لای عیراقیەکان، مانای سەربەرزی‌و شەرەفمەندی دەگەیەنێت، مانای قوربانی دەدات لە پێناوی سەربەرزی‌و شکۆمەندی وولات دا.

بۆیە لە یادی ڕۆژی شەهیدا سوپای دلێری عێراقمان زیاتر هێز دەداتە خۆی‌و بروای قایم تر دەبێت، بە جەنگەکەی جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزو باشتر دەجەنگی تالوتی دوژمنی ئێرانی دەشکێ‌و سەرکەوتنی تەواوەتی بەدی دەهێنین، بە سەرەکایەتی سەرەکی فەرماندە، هەڤالی تێکۆشەر صدام حسین (خوا بیپارێزێ).

هەزار سلاو لە گیانی پاکی

شەهیدانی وولاتەکەمان شەهیدانی قادسیەی صدامی پیرۆز، ئەوانەی گیانی پیرۆزی خۆیان بەخشی بۆ پاراستنی خاکی عێراقی دێرین و خۆشەویستمان،

بەلێنی وەفاداری‌و ڕاستی خۆمان دووپات دەکەینەوە، کە هەمیشە سەربازێکی بەوەفای ئەم خاکە پڕ لە شکۆو شەرفمەندیە بین، بۆ ئەوەی هەردەم ئالای عێراقی بەرزو پیرۆزمان لە بەرزیدا بشەکێتەوە، تا گیانمان تیدا بێت لە ڕێگای قوربانی دا درێغی نەکەین، ببینە چقلی چاوی هەموو دەست درێژکەرو تەماع کەرێك لە خاکی عێراقمان. شکۆداربێت سەرکەوتنە پڕ لە شانازی‌و مەزنەکانی ڕۆڵە بەشەرەفەکانی عێراقی خۆشەویستمان بەسەرکردایەتی هەڤالی تێکۆشەر صدام حسین (خوا بیپارێزێ).

لقی سلێمانی

لە ڕۆژی شەهیدا:

فریق ڕوکن سەرکردەی فەیلەقی پێنجەم بۆ «هاوکاری» ئەدوێ

بەبۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە، ڕۆژنامەی [هاوکاری] سەری لە بارەگای فەیلەقی پێنجەم داوچاوی بە فریق ڕوکن [ضیاء الدین جەمال] ڕابەری فەیلەق کەوت و تیرەبارانی دەستەیەك جەنگاوەری بەدیل گیراوی عیراقی کرد، ئەمەی کرد بۆنەوەی ئەو وێنەیە بشارێتەوە کە بریتی‌یە لە ڕوخان و شکستی خۆی لە بەرەکانی جەنگ دا.. بەم تاوانەش سەلماندیان کە دژی هەموو مانایەکی مرۆڤن.. دژی هەموو شارستانیەت و یاسایەکن.. دژی ئیسلامن.. چونکە ئەو کردەوەیە لە هەموو ڕەفتارێکی مرۆڤایەتی بەدوورە.. تەنیا لە کاربەدەستانی ئێران دەوشێتەوە.. هەموو لایەکیش دەزانێت کە

دەربارەی ئەم بۆنە پیرۆزە ووتی: -

ڕۆژی شەهید، ڕۆژێکی تایبەتی‌یە لە مێژوودا، ڕۆژی ئەو ڕۆڵە بەجەرگانەی کە بەڕاستەقینە سەلماندیان هیچ شتێك لە عیراق بەچ شێوەیەك ڕەفتار لەگەڵ دیل گیراوان دەکات.

بێگومان [ڕۆژی شەهید] ڕۆژی لە ئێمە شکۆدارترە.. بۆنەیەکە کە هەموو وێنەیەکی شانازی‌و سەربلندی تێدایە.. بۆیە شوێنی هەرە تایبەتی لە دلی عیراقیەکاندا هەیە..

بەم بۆنە پیرۆزەوە، عیراقیەکان یادی ئەم تاوانە دەکەنەوە کە دەرهەق بەڕۆڵەکانیان کراو، لەهەمان کاتدا بروایان بە پاراستنی عیراق بەنرختر نیە... بۆیە گیان و سامانی خۆیان لەڕێی ئەم باوەڕە بەخشی.. کە پاراستنی زەردەخەنەی منداڵ و ئەم خاکەیە.

ئێرانی ڕوورەش، ئێرانی خنکاو لە گۆمی تاوانەکانی‌دا، لەم ڕۆژەدا مەسەلەی سەرکەوتن لە جەنگی ڕەوایاندا تازە نەبێتەوە...!

بۆیە بەناوی... هەموو جەنگاوەران لە فەیلەقی پێنجەم پەیمان نوێ دەکەینەوە بۆ سەرەکی خۆشەویست صدام حسین و سەرکردایەتی کە گیانی خۆمان لەلا هەرزان بێت بۆ ڕزگارکردنی ئەم عیراقەو بەرپەچ دانەوەی هەموو دەست درێژییەك

- لقی هەولێر -

جەماوەرێ دهوکێ پەیمانێ نوی دکەن بۆ قوماندارێ

● محمد ئوسمانا ●

بهەلکەفتنا ڕوژا شەهیدی.. ڕوژا وان کەسا ئەوێت خۆ قوربانی ئاخا پیروزا عیراقێ کرین.. ڕوژا وان کەسا ئەوێت دارا ئازادیێ بخوینێ ئاڤداین.. مە ب دەرفەت زانی گوتنێت چەند بەرپسیارو هاولاتیا بۆ ڕوژناما هاوکاری تومار بکەین..

● هەڤال «ناصر حسن الرکابی) ئەندامێ لقێ دهوکێ یێ پارتا بەعسا عەرەبیا هەڤپشکی: -

گەلەك بەختەوەرم بشێم ب ڕێکا (هاوکاری)و لقێ بیرهاتنا گەلەکا پیروز بیرهاتنا ڕوژا شەهیدی...

سلاڤێت گەرم و گوڕ بهنێرم بۆ سەروکێ قوماندار ئاڤەکەرێ عیراقا نوی (صدام حسین)و بۆ هەمی سەرکردایەتیێ‌و هەمی هێزێت چەکدار.. دیسان مەدڤێت ب ڕێکا (هاوکاری) سلاڤا قارەمانەتی لخێزانێت شەهیدا بکەین و هەر وەك سەروکێ قوماندار (صدام حسین) گوتی «شەهادەت مەزنترین پلا قارەمانەتیی‌یە) ئەڤجا هزار هزار سلاڤێت وەفاداریێ لسەر گیانێ پاکێ شەهیدێت جەنگا قادسیا صدامی بن.

● بەڕێز (مهدی عباس عبد عون) قائیمەقامێ قەزا سێملێ:

ڕوژا شەهیدی.. ڕوژا نەمرایە... ڕوژا قارەمانایە ڕوژا وان کەسایە ئەوێت خۆ وەکێ مومکێ سووتی ژبۆ ژینەکا سەربەست و ژبۆ بەرزکرنا ئالایێ عیراقێ.. بڤێ هەلکەفتنێ هزار هزار سلاڤ بۆ خێزانێت شەهیداو سلاڤێت قارەمانەتیێ لسەر گورێ شەهیدا بن... هزار سلاڤ بۆ سەرکردایەتیا پارت و شۆرەشێ بن بسەروکاتیا هەڤال (صدام حسین).

● بەڕێز (مفوض مرور عماد جمال خضر عبدال) گوت: -

ڕۆژا شەهیدی ڕۆژەکا گرنگە ڕۆژا سەرکەفتنێ‌یە ڕۆژا نەمرایە ڕۆژا سەرکەفتنا عیراقا خوشتڤی‌یە جەنگاوەرێت عیراقێ نەهیلانە ئالایێ عیراقێ بچەمت هەر دێ مینت بەرز.. ئەڤجا بومن شانازیە برێکا ڕۆژناما [هاوکاری] دل خوشیا خوو دیارکەم.. هزار هزار سلاڤ بۆ خێزانێت شەهیدێ وەلاتێ من...؟

● پولیس [ابراهیم محمد حاجی] ڤێدا چوو گۆت ڕۆژا شەهیدی.. ڕۆژا مێرخازێت عیراقێ‌یە ڕۆژا سەرکەفتنێ.. ئەڤجا برێکا ڕوژناما [هاوکاری] دبێژم هزار هزار سلاڤ بۆ سەروکێ تێکوشەر [صدام حسین] خودێ هێلای هەردیسا هزار هزار سلاڤا بۆ خێزانێت شەهیدی هەروەسا سلاڤ بۆ لەشکەرێ ل بەر بایێ زەر ڤە سەکنی یاکوژ قم و تەران ڤە تێت...؟

قوتابی [مصطفی شریف سلو] گۆت:

بڤێ هەلکەفتنێ ڕۆژا شەهیدێ نەمر.. شەهید ددلێ مەدا ساخن ئەو چوجا نامرن.. هزار سلاڤ بۆ سەرکردایەتیا شورەشێ.. ئو هزار هزار سلاڤ بۆ خێزانێت شەهیدا.. ئو هەروەسا هزار هزار سلاڤ بۆ لەشکەرێ مە یێ‌پالەوان.

● شەرکەر [لزگین محمد

بڕوانە ل ١١

لێپرسراوانی کرێکارانی سلێمانی

لە یادی ڕۆژی شەهیدا بۆ هاوکاری دەدوێن

لە یادی ڕۆژی شکۆداران دا ڕۆژی شەهید یادی شەهیدانی ڕێگەی سەربەستی‌و ئازادی شەهیدانی قادسیەی صدامی پیرۆز ئەوانەی خوێنیان بەخشی لە پێناو سەرفرازی‌و سەربەستی عیراق دا هاوکاری دیدەنیەکی یەکێتی ناو خۆی نیقابەکانی کرێکارانی سلێمانی کردو چاوپێکەوتنی لەگەڵ چەند لێپرسراوێك دا کرد بەم بۆنە پیرۆزەوە.

سەرەتا کاك طاهر حاجی مجید ئەمینداری ڕۆشنبیری ڕاگەیاندن لە یەکێتی ناو خۆی نیقابەکانی کرێکارانی سلێمانی وتی:

لە یادی ڕۆژی شەهیددا نارەزایی خۆمان دەردەبڕین بەرامبەر بە ڕژێمی ئێران کە هەستا بە کوشتنی دیلەکانمان کە ئەم کردارە نارەوایە لە داب و نەریتی هیچ ڕژێمێك و یاسایەك دا نەبووە کە دیل بکوژرێت بەلام ئەو نەفامانە سەلماندیان بۆ هەموو جیهان کە ڕژێمێکی دواکەوتووە دڕندەن بەرامبەر بە مرۆڤ نەوەك تەنها بەرامبەر بە مرۆڤی عیراقی بەڵکو بۆ مرۆڤی ئێرانیش ئەمەش ئەوە دەسەلمێنێت کە نرخی مرۆڤیان لانییەو لە ڕۆژێك دا هەزاران کەسیان بدەن بە کوشت لایان گرنگ نییە..

سلاو لە گیانی پاکی شەهیدان کە بە خوێنی گەشیان توانیان خاکی عیراق بپارێزن و شەرەف و کەرامەتی عیراقیەکانیان پاراست و توانیان پارێزگاری سەرکەوتنەکان بکەن و سوپای دلێرمان بە سەرەکایەتی سەرەکی فەرماندە هەڤالی تێکۆشەر صدام حسین سەرکەوتنی زیاتر بەدەست دەهێنن و ناهێلن دوژمنی داخ لە دل بستێ لە خاکمان داگیر بکات.

- پاشان کاك شکر مردان عبدالرحمن سەرەکی نیقابەی کارەباو میکانیك بۆمان دواو وتی:

ڕۆژی شەهید ئەو ڕۆژەیە کە ڕژێمی جادوبازو دڕندەی قوم و تاران دیلەکانی سوپای دلێرمانی گوللەباران کرد بێ ئەوەی گوێ بداتە یاساو نەریتی دەوڵەتا و موسڵمانان، بەم کردەوە نالەبارەی وا بە خەیاڵ دا دەهات کە کاردەکاتە سەر ڕۆڵەکانی عیراق و واز لە بەرگری کردن لە خاکی پیرۆزی عیراق دەهێنن کە بە هەردوو گەلی کوردو عەرەبەوە گیان و ماڵی خۆیان دەبەخشن لە پێناو سەربەرزی‌و پاراستنی خاکی عیراقی خۆشەویستمان بە سەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین.

ئینجا چاومان بە بەڕێز عبدالقادر طاهر رشید ئەمینداری نووسینگەی نیقابەی کشتوکاڵ سازان کەوت و وتی:

لە یادی ڕۆژی شەهیددا یادی ڕۆژی نەمری شکۆمەندەکانمان دەکەینەوە کە لەو ڕۆژەدا ڕژێمی ئێرانی ڕەگەز پەرست هەستا بە باڵ بەستن و گوللەباران کردنی دیلە عیراقیەکان لە بسێتین کە بەمەی تاوانێکی گەورەی خستە پاڵ تاوانەکانی تری‌و کە ئەمە لە هیچ، یاسایەك دا نیە دیل بکوژرێت، بەلام سوپای دلێرمان بەسەرکایەتی سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین (خوا بیپارێزێ) زیاتر ڕق ئەستورتر بوون و ئەم تاوانەش زیاتر هانی دان بۆ تۆڵە سەندنەوە لەو نەفامانە کە دەیانەوێ خاکی عیراقی پیرۆزمان گلاو بکەن بەلام خەیاڵیان خاوە چونکە عیراق هەمیشە لە سەنگەردایە بۆ پاراستنی خاکی عیراق ئینجا چاومان بە بەڕێز عباس شریف صالح جێگری سەرەکی نیقابەی بیناو پرۆژەکان کەوت و وتی:

لە ڕۆژی شەهیددا لەگەڵ هەموو جەماوەرو سوپای دلێرو ئازامان دا بەڵێن بۆ نیشتمان و گەلەکەمان و سەرکردایەتی بەسەرکایەتی سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین (خوا بیپارێزێ) نوێ دەکەینەوە کە هەرگیز دڕندەیی ڕژێمی ئێرانیمان لە بیر نەچێتەوەو لە هەموو بەرەو جەنگێك دا تۆڵەی شەهیدانمان بکەینەوە نەك بەکوشتنی دیل بەڵکو بە جەنگەیکی بەشەرافەنە کە مایەی شانازی‌و ڕووسووری عیراق بێت تا سەرکەوتنی تەواوەتی بەدی دەهێنن بەسەر ڕژێمی گەندەڵی ئێران ڕەگەز پەرست دا.

- لە کۆتایی‌دا چاومان بە بەڕێز محمد عبدالقادر عزیز سەرەکی نیقابەی کارگوزاری کەوت و وتی:

ڕۆژی شەهید بە ڕۆژێکی پیرۆز دادەنێین چونکە یادی ئەو ڕۆژەیە کە دیلە عیراقیەکان لە بسێتین بە دەستی سوپای دڕندەکەی ئێرانی ڕەگەز پەرست شەهید کران، شەهیدانیش هەمیشە لە ناخمان دان و شکۆدارن چونکە خۆشەویسترین شتیان بە خشیوە بۆ وڵاتەکەمان ئەویش خوێنیانە لە پێناو پاراستن و بەرگری کردن لە عیراق.

لە یادی ئەم ڕۆژە پیرۆزەدا خاوەن لە خوای گەورە داواکارین بەهەشتیان پێ ببەخشێت چونکە هەقن و بەرگریان لە خاکی عیراق کردوە بۆ سەربەرزی عیراق جەنگاون و سەرکەوتنیش هەر بۆ گەلی عیراقە بەسەرکردایەتی هاوڕێ صدام حسین (خوا بیپارێزی).

Institut Kurde de Paris

سلێمانی لە ڕۆژی شکۆداران دا

- لقی سلێمانی -

بە بۆنەی ڕۆژی لە هەمووان شکۆدارتر ڕۆژی شەهیدانی قادسیەی صدامی پیرۆز کە گەلەکەمان هەموو ساڵێک بەڕێزو شکۆوە یادی دەکاتەوە یادی ئەو نەمرانەی کە خۆیـان بەخت کرد بۆ ئەم نیشتمانە ئازیزە کە لە هەموومان بەخشندەترن و هیچ کات لەبیر ناکرێن.

هەر بەم بۆنە پیرۆزەوە پارێزگای سلێمانی چەند چالاکیەکی جۆراو جۆری نواند کە لە ئاستی ڕێزو شکۆمەندی ئەم ڕۆژە پیرۆزەدا بێت و بەگەرم یادی ئەو نەمرانە بکرێتەوە کە خوێنیان ڕشت لە پێناو سەرفـرازیو ئاڵابـەرزی عێراقی خۆشەویستمان. گرنگترین چالاکیش لە ڕۆژی شەهیددا:-

- نوێژکرا بۆ گیانی پاکی شەهیدان و (الله اكبر) لە مزگەوتە کان دا بەرزکرایەوەو کڵیسەکان زەنگیان لێدا.

- ماوەی ٥ دەقیقە هەموو جوڵاندنێك ڕاوەستێنرا بۆ ڕێزگرتن لەم ڕۆژە پیرۆزە.

- هەمـوو دەزگـاو قوتـابخانەو دائیرەکانی پارێزگا کاتـژمـێرێکی سەرەتـای دەستپێکـردنی دەوامیان تەرخان کرد بۆ باسی ئەم ڕۆژە پیرۆزەو ئەو تاوانە گەورەیـەی ڕژێمی ئێرانی ڕەگـەزپـەرست کردی بەرامبەر بە دیلە عێراقیەکان، کاتێ کە بە دیلیان گرتن لە جەنگی بسێتین ئەو خوێنمژانە هەستان بە کوشتنیان کە بەم کارەیان تاوانێکی گەورەی تریان نایە پاڵ دەستدرێژییە بەردەوامەکەیان و بۆردومان کردنی شارو شوێنە نیشتەجێکان و خۆفراوان کردن لە سەر حیسابی عێراق، هەر بۆ ڕێزگرتن لە هەموان بە خشندەترو یاد کردنەوەیان ئەم ڕۆژە تەرخان کرا بۆ شەهیدان.

- دیـدەنی خێـزانی شەهیدانی پارێزگا لە لایەن ڕێکخـراوو نیقابەو دائیرەو دەزگاکانەوەو پێشکەش کردنی دیاری گونجاو.

- بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەر میهرەجانێکی شیعرو وتارخوێندنەوەی بەرفراوانی ساز کرد.

هەر بە بۆنـەیـەو ئاهـەنگێکی گەورە لە لایەن جەمـاوەری پارێزگاوە سازکرا کە هەموو ڕێکخراوو نیقـابـەو یەکێتیو دەزگـاو دائـیرەکـانی سلێمانی بەشدارییان تێدا کردو سەرەتا بە چەند ئایەتێك لە قورئانی پیرۆز دەستی پێ کردو پاشان دەقیقەیەك وەستـان و خوێنـدنی فاتیحـەیان بۆ گیانی پاکی شەهیدان نارد.

ئینـجـا وتـەی لقـی حزبـی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە سلێمانی وتەی لیژنەی ئامۆژگاری ئایینیو وتەی ڕێکخراوە جەماوەریەکان خوێنرایەوە کە تیـایـدا باسی ئەم ڕۆژە پیرۆزە پلەو پایـەی شەهیـدان لە ئیسـلام داو ڕێـزگرتنیان لە لایەن سەرکـردایەتیەوەو لە سەرو هەموویانەوە سەرەکی فەرمـانـدە صدام حسـین یان ڕوون کردەوە کە گرنگیـەکی تایبـەتی داوە بە خێزانی شەهیدان و هەموو شتێکی لە هەموو بوارێك دا بۆ ڕەخساندون.

هەروەهـا چـەنـد پارچـە شیعـرێك خوێنرایەوەو باخچـەی ساوایـانی سلێمـانی ئوپـەرێتێکیـان پێشکەش کرد بە ناوی ئومێدی شەهید.

هەروەهـا یەکێتی نیشتمانی قوتابیان و لاوانی عێراق لقی سلێمانی چەند چالاکیەکی بۆ ئەم بۆنە پیرۆزە پێشکەش کرد.

لە کۆتـایی ئاهـەنگـەکـەدا دیاری بە خێزانی شەهیدان پێشکەش کرا.

ئەوەی شایانی باسە هەموو جەماوەری پارێزگای سلێمانی لە ڕۆژی شەهیددا نیشانەی شەهیدیان کردبوو بە یەخەیانەوە بۆ ڕێزو یادی لە هەموان بەخشندەتر.

لە کۆتـایـی ئاهـەنگـەکـەدا جەمـاوەری سلێـمـانـی برووسکـەیـەکیـان بۆ سەرەکی فەرمانده صدام حسـین نارد تێیدا دووپـاتی بەوەفـایی‌و دڵسـۆزیی خۆیـان کردەوە کە هەمـیـشـە سەربازی ئەمە کدارو بەوەفابن و هەردەم لە ڕێـی نیشـتـمـان و پاراسـتـنـی خاك و ئاوی باوباپیران دا دژ بە دوژمنان تێ بکـۆشن تاسـەرکـەوتنی هەمیشە بۆنیشتمان مسۆگەر دەکەن.

بەسەرگردنەوەی کتێبخانەیەگی پێشکەوتو

شێرزاد عبدالرحمن: لقی هەولێر

کردنـەوەی کتێبخـانـە پسپۆرییەکان خۆی لە خۆیدا دیاردەیەکی پێشکەوتووی شارستانی‌یە، بەتایبەتی لە ڕۆژی ئەمڕۆماندا کە کتێب و کتێبخانە دەوری ڕووناك لە پێشکەوتن و ئاسۆی بیری مرۆڤ دا دەبینن...

لە [کـۆلێجی پزیشکی] زانکـۆی صلاح الدین، کتێبخـانـەیـەکی پێشکـەوتـوو هەیـە کە سەرباری کەمی کارگێرانی، توانیویەتی ڕادەی خزمەتگوزاریو ڕۆشنبیری پێش کەش بەخوێنەران بکات..

*** هەڵوێستەیەك..**

ئەگەر ئاورێك لە مێژووی دروست بوونی ئەم کتێبخانەیە بدەینەوە.. سەیـر ئەکـەین تەمەنی کورتە.. بەڵام سەرباری ئەوە ئەرکی خۆی لە بەجێ گەیـانـدنی خزمـەتی ئاستی ڕۆشنبـیری قوتابیان ڕاپەڕاندووە.. مامۆستا [سامی بەهرام ڕۆستم] بەڕێوەبەری کتێبخانەکە وتی:

کتێبخـانەی کۆلێجی پزیشکی لە ساڵی ١٩٨٠ دامەزراوە، هەر لەو ڕۆژەوە ڕژێمی نوێی لە ڕێك خستن دا بەخۆیەوە دیوە، هەوڵی ئەوەشی داوە پەیـوەنـدی لەگـەڵ کۆمپـانیاو دەزگاکانی بڵاوکردنەوە هەبووە، لە دیـارتـرین ئەوانـەش: کۆمپـانیـای [ئـەکـادیمیك پرێس] لە وڵاتـە یەکگرتووەکانداو کۆمپانیای [پێرگامۆن]« پرێس لە ئینگلتەراو کۆمپانیای [مکجروهل] هەر لەئینگلتەراو چەند دەزگاو کۆمپانیایەکی تر لە وڵاتە ئەوروپیـەکانداو چەندان گۆڤاری پزیشکیمان بۆ دێ کە بریتی‌یە لە گۆڤاری مانگانەو هەفتانەو وەرزی...

*** بەسەرکردنەوەیەك...**

دەربارەی ڕادەی خوێنەران، بەڕێز مامۆستا سامی ئەوەی دەرخست کە ڕۆژ بەڕۆژ ژمارەی لە زۆربووندانە... هەروەکو وتی:

دەرگای ئەم کتێبخانەیە کراوەتەوە بۆ پێشوازی لە مامۆستاو قوتابیو خوێندنی باڵاو پزیشکەکانی هەولێر.. ئەگەر بەراوردی شێوەی وەرگرتنی کتێب بکەین لە دەرەوەو لە ژوورەوە سەرنجی ئەوە ئەدەین، کە ژمارەی کتێبی دەرەوە زۆرترە، بەڵام سەرجەمی قوتابیان بۆ خوێندنەوە ٦٠ ـ ٧٠ قوتابیو «١٥» مامۆستایە لە ڕۆژێکدا...

*** چی لە کتێبخانەکەدایە؟!**

لەوەڵامی ئەم پرسیارەدا مامۆستا [سامی] ئەڵێ:

بێگومـان لە بەشـەکـانی ئەم کتێبخانەیەدا هەموو سەرچاوەیەکی زانستیو پزیشکی دەست دەکـەوێ لە بارەی زیندەوەرزانیو زانیاری ئاژەڵداریو هەموو لقێکی پزیشکیو زانستی گشتیو هەوڵمان داوە کە کتێبی نوێ ئامادە بکەین..

*** بەشەکانی کتێبخانە...**

دیارترین ئەو بەشانەی لەم کتێبخانەیە ئەبنەوە بریتین لە بەشی لستەو دانان و وەرگرتن و بەشی فێرکردنی خۆڕاییو بەشی کەل و پەلی بیستن و بینین و دفلۆب... سەرباری ئامێری [فیدیۆ]و [تەلەفزیۆن]و نیشان دانی بەرهەمی زانستی بۆ مامۆستاو قوتابیان..

*** چەند کتێب لە کتێبخانەکەدا هەیە؟!**

بەڵام ئەگەر هەڵوێستەیەك بکەین لە کتێبە زانستی‌یەکان، ژمارەی ئەم کتێبانە ڕۆژ بەڕۆژ لە زیادبووندایە، بەشێوەیەکی گشتی‌ی ژمارەی کتێبی بێگانە [٥٠٠٠] کتێبە بەزمانی ئینگلیزیو [١٠٠٠] کتێب بە عەرەبیو [٥٢] گۆڤـار کە هەر لە ساڵی ١٩٨٥وە بەشـێـوەیـەکـی بەردەوام بەدەستمان دەگات... جگە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکانی عێراق..

*** لەگەڵ کارگێراندا...**

ئەوانەی لە کتێبخانە کارئەکەن، بەشێوەیەکی بەردەوام لەگەڵ دنیای کتێبل ئەژین، لەبەر ئەوە ئەگەر نەشخوێننەوە، کتێبان لەلا دەبێتە شتێکی پیرۆزو خۆشیان دەوێ... ئاخۆ هەریەك لەوانە چی‌دەڵێن؟!

- کەلەگـەڵ ئەوانـە ئەدوێی، هەست بەوە ئەکـەی کە سەرچاوەی هەمووداهێنانێك پێویستە لە خۆشەویستی کارەکەوە دەست پێبکات.. لەوانـەش ئەم خوشـك و برایـانە کە هەریەك لە شوێنی خۆی هەست بەلێپرسراوی دەکات بەرامبەر بەئەرکی کتێبخانەکە.. [گلاوێژ شکۆ ـ علی، ئامنە محمد احمد، ئاواز امین کریم، خەبات طە احمد، خالدة یوسف رشید؛]...

هەریەك لەمانە لە چاوپێ کەوتنەکەدا ئەوەی دەربڕی کە مانەوەیان کتێبخانەو ژیان لەگەڵ کتێب دا بەختەوەری گەورەیە.. ئەمەیان وا..

ئەی خوێنەران؟ لە هۆڵەکەدا کەقوتابیان خەریکی خوێندنەوە بوون، یەکێ لەو قوتابیانە «جلال صدیق صالح» وتی:

ڕاستی‌یەکەی بوونی ئەم کتێبخانەیە گەلێك ئەنجامی چاکی داوەتە دەست.. کە دەبێتە هۆیەك بۆ دەسیگیربوونی سەرچاوەی دیاری زانستی لە هەموو ڕوێکەوە.. جگە لەو پێشوازی گەرمەی کارگێرانی ئەم دەزگایە دەینوێنن..

* بەڵام کە دەگـەڕێـنـەوە لای کاك [سـامی] دەڵێ، جگـە لە کارە وەزیفی‌یەکە، هەر خۆشم ئاواتم خوێندنەوەیە کە دەرگای هەموو مانایەکی فێربوون لەبەردەم مرۆڤ دا دەکاتەوە...

زانکۆی صلاح الدین پێشوازی

ساڵی نوێ دەکات..

زانکۆی صلاح الدین وێنەیەکی شارستانیو ڕۆشنبیری گەورەیە، کە دەوری دیاری خۆی لە پەروەردەو زانست و پێشکەوتندا دەبینێ.. بەو شێـوەیە کە بەبەرنامەی خوێندن دەتوانێت هەموو ساڵی دەستەیەك لە کادیری زانست پێ بگەیەنێت کە دەتوانن بەشداربوونی فراوان بنوێنن لە گۆڕانکاریو ڕووی شارستانێتی...

بۆ ئەم مەبەستە، ئەمساڵ زانکۆی صلاح الدین، هەر لە سەرەتاوە دەستی کردووە بۆ سازدانی چەندان کۆڕ بۆ وەستان لەسەر گیروگرفت و هۆیەکانی پێشکەوتنی خوێندن..

لە چاوپێ کەوتنێك دا بەڕێز د. خسر ۆ شاڵی سەرەکی زانکۆی صلاح الدین بۆ [هاوکاری] قسەی کردو وتی:

* ئەگـەر تەنیـا سەرنجێـك بدەینـە باری زانست و خوێنـدن لە وڵاتەکەماندا، هەست بەو گۆڕان و پێشکەوتنە گەورەیە دەکەین کە لەم بوارەدا هاتـوّتـە کایـەوە، ئەمـەش کارێکی ڕاستـەوخۆی کردۆتە سەر گەشانەوەی ڕووی خوێندن و پێگەیاندنی دەستی هاتوو کە بتوانێت لەم بارودۆخەدا دەوری ڕاستەقینەی خۆی بگێڕێت..

دوای ئەوەی قوتـابیـان لە دەورەی مەشـق کردن بوونـەوە، بۆ بەشداربوون لە بارەگاکانی مەشق کردن، دەرگای کۆلێجەکان کرانەوە بۆ پێشـوازی لە هەزاران قوتابی کە هەریەك لە شوێنی لێپرسراوی خۆی دەتـوانێت بەشێـوەیـەکی ڕاستـەقینـە دەوری خۆی بگێڕێ... هەموو پێویستی‌یەك ئامادەکراوە کە زانکۆی صلاح الدین بتوانێت وەکو هەموو زانکۆکانی وڵات بەئەرکی شارستانی خۆی هەڵسێ لە پێناو هێنانە دی باشترین هۆی خزمە تگوزاری گونجاو بۆ قوتابیان و زامن کردنی هەموو چەشنە پێویستی‌یەك..

ئەمەوێ لێرەدا ئەوە بڵێم کە [زانکۆی صلاح الدین] لە ڕۆژی دروست بوونیەوە تا بە ئەمڕۆ ئەگات، توانیویەتی هەنگاوی پێشکەوتوو بنێت لە خزمـەتی باری زانست لە ناوچـەی کوردسـتـانـداو هەمـوو بەش و

کۆلێجەکانی گۆڕانی دیاریان بەخۆیانەوە دیوە... چ لەڕووی زۆربوونی قوتابیان و چ لەڕووی کردنەوەی لقی تازەو پێشکەوتن لە هەموو ئیش و کارەکـانی زانکۆوە.. جگە لەوە ئومێد هەیە کە گەلێك نەخشەو پرۆژەی

تازەتـریش بێتەدی، لە هەموو ئەوانەش گەورەتر پرۆژەی بینای نوێی [زانکۆ] کە پرۆژەیەکی نموونەیی‌یەو ڕووێکی ڕاستەقینەی پێشکەوتنە لە وڵاتە ئازیزەکەماندا.

شێرزاد: لقی هەولێر

«بێخاڵ» وێنەی گرتووە.

لە پیشـانگایەك دا کە کۆمـەڵەی‌هونەرەجوانەکانی کورد کردیەوە: «توانا»و هەگبەیەکی پڕ داهێنان.

شێرزاد. لقی هەولێر

* لە نێـوان ئەو چالاکی‌یـە دیـارانەی کە شاری هەولێر بەخۆیەوە بینیوە، پیشانگاکەی [توانا محمد] شوێنی تایبەتی خۆی هەیە، چونکە ئەم هونـەرمـەنـدە بەتەمەن بچووکە، بەڕاستی سەلماندی کە سەلیقەو داهێنان و خۆزگەی گەورەی پێیە..

لە هەگبـە هونـەرییـەکـەی خۆیدا، گەلێـك شتی گەورەو بچووکی هەڵگـرتـووە، هەمـوو ئەو شتـانـەش پەیـوەنـدی مرۆڤـانەی بەخاك و خۆشەویستیو جوانیەوە هەیە کە لە قەڵەمی ئەم هونەرمەندە بەتوانایە ڕەنگی داوەتەوە بۆ وێنەکێشانی نەخشەی پاشەڕۆژ...

[توانا محمد] لە هەنگاوی یەکەم دا، بەهەڵوێست و تابلۆ، سەلماندی، کە خاوەنی دنیاو خەونی خۆیەتی، خاوەنی دەنگ و ڕوخساری خۆیەتی، ئەمەشیان هەر بەخۆزگە نیە، بەڵکو لە ناوەڕوك و ئیشی ووردەکاریدا بووە بە هێمایەك... بەو ڕادەیە دەتوانین بە دڵنیاییەوە بڵێین، [توانا] لە تەنیا قۆنـاغێکی تەمـەنی هونـەریدا، توانیـویەتی دەسەڵاتی خۆی بەسەر ڕەنگ و کارەسات و ڕووداوە درامیەکاندا بسەلمێنێ، زۆریش بە ئاسانی دەتوانین بیرو لێکدانەوەی توانا و ڕوو بەڕووبوونەوەی بەرامبەر بەژیان ڕوون کەینـەوە، دەست نیشـانی هەنگـاوەکانی بکەین لە مل ملانێی کێشـەو بگـرەو بەردەکـانی سەردەم و شتـەکـان... لە پەیـوەنـدییـە مرۆڤایەتیەکان.. لە پاکی ڕەنگ.. لە قووڵ بوونەوەی دەورووبەرو شیتەڵ کردنـەوەی مێـژوو... پاشـان چۆنیـەتی دەربڕین و خستنەڕووی ئەم مل ملانێ‌یە لە کاری داهێنان کە سیمای کارە هونەرییەکانی [توانا]یە.

* ئێمەوا بۆ پیشانگاکەی [توانا]ی هونەرمەند چووین، بەڵام خۆشی قسەی تری هەیەو دەڵێ:

لە ڕاستی‌دا، کە دەست ئەدەمە فڵچە، زیاتر لەو شتانە قووڵ ئەبمەوە کە نزیکن لە هەست و لێکدانەوەم، بەتایبەتی ڕووی [مێژوو]و هەوڵدان بۆ نوێ‌کردنەوەی ڕووداوەکان.. وەکو پێداچوونەوەو قووڵ بوونەوە..

بەڵام لە ڕووی ڕێبازی هونەرییەوە، زیاتر خۆم بەستوتەوە بەڕێبازی ڕۆمانتیکیو ـ انطباعي ـ و ڕیالیزمیو هەموو تابلۆکانم لەم سێ ڕێبازە تێناپەڕن..

ئەوی ڕاستی بێ، بەشی هەرە زۆری تابلۆکانم بریتین لە ڕیالیزمیو واقیـعیو لەمـەدا هەوڵم داوە واقیـع ڕەسم بکـەم و هەڵبـەتـە لە بەرهـەمـەکانیشم دا گەلێك هەوڵم داوە سوود لە بەرهەمی هونەرمەندە بلیمـەتـەکانی ئەم دنیایە وەرگرم، بەتایبەتی لە بەرهەمی هونەرمەندان [دیلاکرۆ]و [سیزان]و [میلیە]و [گۆیا]...

سەرتاپای پیشانگاکەم بریتی‌یە لە [٥٨] بەرهەم کە بریتین لە ٢٣ ڕۆنیو ١٢ تابلۆی ئاویو ٢٢ هێلکـاریو وەکـو دەست نیشـانم کرد تابلۆکانم لە سنووری ئەو ڕێبازانە دەرناچێت..

* ئەتوانین بزانین چۆن لە ڕەنگ و بەکارهێنانی ڕەنگ ئەگەی؟!

* ڕەنـگ، ڕەنگدانـەوەیەکە مەبەست و ناواخنی تابلۆ دەرئەخات.. ئاشکراشە هونەرمەند ڕەنگی کراوەو درەوشاوەو ڕەنگی لێڵ و تاریك بەکار ئەهێنێ... کەواتە ڕەنگ خۆی لە خۆیدا دنیایەکە.. هەر هونەرمەندێك بەشێوەیەك مامەڵەی لەگەڵدا دەکات.. من حەز لە ڕەنگی [شین] دەکەم.. بگرە خۆشم دەوێ..

* ئەی ئەم پیشانگایە؟

* ئەمەیان بەرهەمی تەنیا ساڵانی ٨٥ـ١٩٨٦ە، کە خستمە ڕوو بۆ دەرخستنی دەربـڕینم بەرامبـەر بەباتەکان و کەڵك وەرگرتن لە بیروڕاو سەرنجی خەڵك.

●● کە لە پیشانگاکە گەڕاین، چاومان کەوت بە هەردو هونەرمەندان [دارا محمـد علی]و [نـامق قادر]... کە بەرامبـەر بەتابلۆکانی [توانا] دڵگەش بووبوون، بەڕادەیەك کە بووە مایەی سەرسامی بەرامبەر بەم بەهرە گەشە.. [دارا]ی هونەرمەند وتی:

دەمێکە بەرهەمی توانام بینیوەو پێم ووتووە: «توانا بەتوانایە».. لەم پیشانگایە زۆر بە تواناو سەرکەوتووە ئەگەر ئێمە حیسابی تەمەنی بچووکی خۆی بۆ بکەین، دەگەینە ئەو ئەنجامە کە بەقـەد دوو تەمەنی خۆی سەرکەوتووە.. لە ڕەنگ.. چ ڕۆنی بێت.. چ ئاوی..

* بەڵام ـ نامق ـ ی هونەرمەند ووتی، هەر هێندە دەڵێم، [توانا]ی هونەرمەند کارەکانی پاکە.. ئیشی ووردەو چاوەڕوانی پاشە ڕۆژێکی گەشی لێ دەکرێ..

* بەڵام کە دەفتەری یادگاری پیشانگاکەی [توانا]مان هەڵدایەوە، هەمـوو ئەوانەی نووسیبویان هەر باسی خۆشەویستیو خۆزگە بوو بۆ پاشـە ڕۆژی ئەم هونەرمەندە کە لە ماوەیەکی کورتی تەمەنی هونەری توانی بەخشتێکی گەورە پێش کەش بکات..

Institut Kurde de Paris

رۆژا شەهیدا

مسعود صالح ئامێدی

لڤێ رۆژێدا گەلێ عیراقێ یێ قارەمان و مەزن ل ژێرەوژوریا وەلاتی ئاهنگا گێرینن رێزگرتن و وەفاداری بو شەهیدێن سەرکەفتنێو شەهیدێت شەرەفمەندیێو شەهیدێت جەنگا قادسیا صەدامی.

بێگومان ئەو کەسێت شەهیددبن دهێنە تومارکرن دبەر پەرێت مێژوییدا هەتا هەتاییێو دبنە شەمالکاکا شەوقدار بو رونکرنال رێکا قارەمانەتیێو رێکا سەربلندیێو سەربەستیێ.

سەروکێ قوماندار (صدام حسین) ل قەسەکا خودا لە بیرهاتنا دانانا لەشکەرێ عیراقێ ل ٦ کانونییا دووێ ل سالا ١٩٨٣ دبێژیت (هەمی سلاڤ و شەهنازیێو وەفاداری بو هەوەیە ئەیێ ئەوێت خوینا خوبو عیراقێ کریە دیاریێو خو کرینە چرا بو روهنکرنا رێکا خەباتێو ئازادیێ.

نە ئەڤ چەندە بتنێ بەلکو پتر دەهـ جاران سەروکێ فەرماندە (صدام حسین) یێ کریە بەحسێ شەهیدا وگرنگیاوان وجهێ وان یێ پر بها ددلێ هەمی عیراقیەکێ شەریف دا.

هەلبەت و گەلەکا دیارە کو سەروکێ فەرماندەو سەرکردایەتیا پارت و شورەشێ گەلەك پویتەییدایە شەهیدیێو ب سەدان بریارێت دەرکەفتین ژ چڤاتا قوماندارىیا شورەشێ.

ئو بریارا ژهەمیا گرنگ تر بریارا ئەنجومەنا سەرکردایەتیا شورەشێیە ئەوا ژمارا (٩٤) ل ١٦ ـ ١٩٨٢/١ ئەوا رۆژا شەهیدا پێهاتیە دامەزراندن پشتیکو رژێما خومەینییا مەژی هشك ل ١٩٨١/١٢/١ ل دەڤەرا (بسیتین) هندەك ژ ئێخسیرێت عیراقی کوشتین.

ئو ئەڤ کارێت هوسا بێت پیس بدەف خومەینیا چ نینە ئوتشتەکێ ئاساییە. چنکو کاروبارێ ڤێ رژێمێ هەرکوشتنەو ئەڤە حەفت سالە شەر هێشتا خومەینی جارەکێ هزرا پێك هاتنێ نەکریە، وبێگومان لنك هەمی زانایێت جیهانی یاخو یایە کو کوشتنا ئێخسیرێت عیراقێ بەلگەیەکە کورژێما خومەینی یا دویرە ژ شەرم و حەیاییێو هەستێ ب نەسەرکەفتنێ دکەت چنکو کارێت چەپەل هەمی دزانن ژبێهێزییێنە..

هێژایان کا نرخێ مروڤی لعیراقێو کا نرخێ وی لئیرانا خومەینی ئەو دەستەکا حاکمدار لئیرانێ بوخو یاری‌یاب بهایێ مروڤی دکەن دەمی بە هزاران زاروك و پیرا بێ تەدریب و وبێ سەروبەر فرێدکەنە بەروکێت شەری ژی مێرخاسێت عیراقێ لێ دەمێ ئەو دگەهنە بەرگولێت سەربازێت عیراقێ ب بتنێ ئەو دزانن کا چ بسەرێ وان دهێت و کا چاوا کەت و دبن هەرچێ کوشت کوشت و چ ئێخسیربویی ئەو ژمرنێ خلاس دبیت..

ئەڤجا بوچیێو هەتا کەنگی دێ خومەینیێو دەستەکاوی ب خو (یاریا ب خەلکێ ئیرانێ کەن)؟

ئەرێ ماخودیێو ئیسلامەتیێو مروڤایەتیێ هوگوتییە؟

ئەری ما مروڤ بوکوشتنێ هاتینە سەر دنیایێ؟

نەخێر.. نەخێر لێ خومەینی یێ مەژی هشك نەباوەری ب خودێ هەیەو نەباوەری ب ئیسلامەتیێ هەیەو ب چ کتێباو قورئانێ ژی نینەو باوەری ب چ یاسایێت دەولەتی نینە. وێجا ما ئەو مروڤێ باوەری ب چ تشتا نەبیت چ تشتێ حەسکەت دێ کەت..

مرن و روریەشیێو شەمزاریبو دەجالێ چەرخێ بیستێ (خومەینی)یێ شەرخازو دەستەکاوی.

سەرکەفتن هەر بارا سەربازێت عیراقامەیەو هزار هزار سلاڤ و رێز بو شەهیدێت عیراقی شەهیدێت جەنگا قادسیا صەدامی ژ کوردو عەرەب و تورکمان و هەمی کێماسییێت دی.

هەر بژیت ئالایێ عیراقێ ژێر سیبەرا سەروکێ قوماندار صدام حسینێ.

بەبونەی رۆژی شەهیدەوە:
پەخشانە شیعر:

پێش کەشـە بە پێش مەرگـە قارەمانەکانی، کوردستانی ئێران..
بە رۆڵە دلێرەکانی مەهابادو بانەو سەردەشت و هەموو شارەکانی کوردستانی ئێرانی خوشەویست...
بە دایکانی جەرگ سووتاوو رۆڵە کوژراو بە گوللەی دوژمنی کینە لە دڵ و زۆردار.
بە رۆڵەی باوك شەهید لە پێناوی ئەوەی چیاکانی کوردستان بە بەرزی بمێنێتەوە..
بە هەموو ئەو قارەمانانەی خۆیان بەخت دەکەن لە پێناوی خاك و مافە رەواکانیان..
بە شەهیدانی رێگای خەبات و تێکوشان و سەربەستیو ئازادی لە هەموو جیهان دا...

«رێگای شۆڕش بەرنادەین»

ئازاد شوان

شەوی زستان..
چەندە تاریك و درێژ بێت
لێزمەی باران..
چەندە توندو بەهێز بێت
رێگای خەبات و تێکوشان..
چەندە باریك و سەخت بێت

رەشەبا بێت یا گەردەلوول و
توفان بێت

لە دوژمنان قەت سڵ ناکەین
رێگای شۆڕش تەرك ناکەین
تا بە ئامانجی هۆزمان دەگەین

★ ★ ★

دوژمن چەندە توندو تیژ بێت
چەکی دەستی کوشتێنەر بێت
تانك و توپ و مەترەلۆزی
مووشەك و ئاگرو زرێپۆشی
پێی ناکرێ رێمان بگرێت
ئێمە دەژین هەر ئەو دەمرێت

★ ★ ★

ئەشکەنجەو لێدان و
بەندیخانە
شەق و تێهەڵدان و سێدارە
زیندان و کوت و قەنارە
کوشتنی خەڵکی ئەم شارە
رووتیو برسێتیو داماوی
ماڵ وێرانیو قوربەسەریو
دەربەدەری
«تەرکی رێگامان پێ ناکات»(*)
گەلیش بە ئاواتی دەبێ بگات»

★ ★ ★

تێبینی:

(*) ئەم دێرە لە شیعری (هەردی) شاعیرە.

ل بیرەوەریا رۆژا شەهیدا

گول و نێرگز بو شەهیدا / حسن رشید

بیرهاتنا رۆژا شەهیدی بێ گومان گەلەك مەعنا یێت هەین، ژوان مەعنایا ئەوە ئەڤ رۆژە رۆژا وان کەسایە ئەوێت ناڤێ خو ب پیتێت زێرین ل ناڤ بەرپەرێت مێژوییێ نڤیسین، رۆژا وان کەسایە ئەوێت خو کرینە چرا بو روهنکرنا ژیانێ بو هندەکێت دی، رۆژاوان کەسایە ئەوێت بخوینا خو دارا سەربەستیا عیراقێ ئاڤ دای، رۆژا وان کەسایە ئەوێت هەردەم ژمە بقەدرترو ئەوێن هەتا هەتایێ نەهێنە ژبیر کرن.

ئەگەر بەرپەرێت دیروکێ ڤەدەین دێبینین مللەتێ عیراقێ خودان شارستانیەکا مەزنەو دیسان دێ بینین عیراقیا ژ سومەریاو بابلیاو ئاشوری‌یاو هەتا نهو ستم و بێدادی قەبیل نەکریەو هەمی دەما یێ ڤیایی بژیت ب سەربەستیو سەربلندیو ئازادی..

ڤێجا دەمێ دەجال خومەینی هێرش ئینایە سەر عیراقێ ئەوی ئەڤ تەخمینەنەکرو وەسا هزرکر کو دێ شێت فتنێو ژێك ڤەبونێ لناڤ بەرا کورێت عیراقێ هەلدەت و دەمێ کورێت عیراقێ دناڤبەرا خودا شەرکر دێ لەشکەرێ وی بساناهی شێت عیراقێ داگیرکەت!!

لێ دەمێ هێرش ئینایە سەر عیراقێ ل ١٩٨٠/٩/٤و دەمێ عیراق نەچار بوی بەرەڤانیا خوبکەت ل ١٩٨٠/٩/٢٢ و شەرو هێرشا ل ناڤ بەرا مەو وان دەستپێکری..

ژنوی خومەینی زانی کو ئەو حساباوی کری وەسا نەهات و شکەستن و سەرشوریو شەرمزاری بو پشکا خومەینی... خومەینی لشەریدا دیت کو کورێت عیراقێ ژهێزێت چەکدار ژ سوپاییو هێزا ئاسمانیو دەریایی هەمی پیکڤە یێ شەری دکەن و ژمرنێ ناترسن و یێ خو قوربانی ئاخا پیرۆزا عیراقێ دکەن و دیار بو بو دەجالێ قوم و تەهرانێ کو سەربازێ عیراقی قەت ژ مرنێ ناترسیت و ژێ نارەڤیت

ئەڤجا چ پێنەماو کەربێو رق عینادێ خول دلێ وی داو هەر زێدەبو هەتا رۆژا ١٩٨١/١٢/١ دەمێ ل کەرتێ (بسیتین) دەجال خومەینی فەرمان دای هژمارەکا ئێخسیرێت عیراقێ بکوژن و رەشەکێت وی رابون فەرماناوی بجهـ ئینا.

ئەڤەیە بوسولمانەتیا دەجال خومەینی.. ئەڤەنە هزوبیرێت وی!!! خودێو قورئانێ یاگوتی ئێخسیرا بخودان بکەن و خوارنێو نانیو جل و بەرگا بدەنێ... ئەو رابو کوشتن!!!

پێ نەڤێت ئەڤ کریارە هەر ژتاوانێت مەزنە دمێژوویێداو دچ شەرا دا ئەڤە نەبویەو نابیت.

ئەڤە ژلایەکیو ژلایەکێ دیڤە بلا جیهان بێت سەحکەتە ئێخسیرێت وانا لنك مە چەند بقەدرو بهانەو ئەم چاڤێ خو ددەینێو هەمی تشتا بو بجهـ دئینین ژ جلکیو خوارنێو تێلەفزیونێو رادیوییێو وەرزەشیو... هتد.

ئەڤ چەندە ژی چنکو سەرکردایەتیا رامیاری یا پارت و شورەشێو سەروکێ مە (صدام حسین) ـ خودێ بهێلیت ـ یێ گوتی چاڤێ خو بدەنە ئێخسیرێت وان.

ڤێجا ژبەر مەزنیا پلا شەهیدی لنك قومانداریێ مە (صدام حسین)یو بهاییێ وێ یێگران هوسانێ رۆژەك هاتە دانان بو شەهیدی ئەوژی رۆژا ئێکێیە ژ هەیڤا کانونیا ئێکێ ژ هەمی سالا.

سلاڤ و رێز بو گیانێ شەهیدێت جەنگا قادسیا صدامیو گول ونێرگزو رێحان و بەیبوین دیاری بن بو گیانێ شەهیدێت سەربلندیا کورێت عیراقێو هزار سلاڤ و رێز بو سەروك صەدام حسینی بڤێ بیرهاتنا پیرۆز.

شەهید ناوی بەرزە

رزگار عزیز

ئەی شەهیدی خاك ئەی شەهیدی وەتەن
لەجەننەتیشا پێش وازیت ئەکەن
تۆ واشەهیدیبوی لەرێی عەقڵەوە
بەبێ گوناهـ بوی چویە گڵەوە
تۆ لەسەر خاکت داوای ماف ئەکەی
دوشمنی خوین رێژ لەخاك دەرئەکەی
بۆ پەسند ناکەن ئەی هەموو جیهان
وابێزاربوە ئەستێرەو ئاسمان
لەدەنگی توپ و لەبونی باروت
لێدانی قامچیو لێدانی بەشوت
کوردانی ئێران بەژن و بەپیاو
هەروەك بالندە کەوتونەتەداو
لەدەست ئەژدیها ئەژدیهای زۆردار
خومەینی ناپاك رەفسنجانی سەگ سار
ئەبێ لەناوچن نەمێنن زوردار
چەشنی کاوەکەی کوریدرا لەدار
چەشنی ئەو کاوەی کە ناوبراوە
کاوەی ئاسنگەر ئاوا بلاوە
لە هەر چوار دەوری ئاوە
نایەوێ گۆر هەڵکەنن
بۆیەوا بەبێ خەمن
بەدەیان جەرەسی خومینیو سەرباز
هیچ چاریان نەبوو کەببن دەرباز
بەناو ئەوزێیە گەورە
بۆیان ببوبە دەورە
وایان زانی سەرکەوتن
نەیان زانی تێ کەوتن
هاتن لە بۆ سلێمانی
شاری جوانیو قوربانی
ئەوجار هاتنە رێواسان
هەڵاتبون لەبرسان
کاکە بیرت بێتەسەر
کوردبیەوێ بکاشەر
لە قومیش جێت نابێتەوە
لەکوێ خوت ئەشاریتەوە
ئاسمانیش لێت بێزارە
ئەرزیش رات ناگرێتەوە

رۆژێکی گەورە

شێرزاد عبدالرحمن

● شەهیدان، لە هەموومان زیاتر، مافی خۆیانە رۆژێك لە ساڵێك دا، تەرخان بکەن، ئەگەرچی ئەوان خۆیان بەم رۆژە ئامادە نابن، بەلام ئێمە، هەمووومان لەو رۆژەدا بەگەورەیی بۆیان دەوەستین.. سەر لە مەزارە پیرۆزەکانیان ئەدەین.. ئەوان مردوون و، گیانی گەرمیان زیندووە.. زیندووە چونکە لە دەماری هەمووماندایە.. رۆژی ئەوان گەورەترە.. چونکە ئەوان لە هەمووومان گەورەترن.

ئێمە هەرچی بڵێین و هەرچی بکەین، ناگەینە دلوپێك خوێنی ئەوان، بۆیە زمان لە دەربڕینی خۆشەویستی شەهید ئەوەستێ...

● ناوی شەهید گەورەیە..

پیرۆزە... دڵتەزێنە.. وێنەی ئەوانەیە کە ماڵئاواییان کرد لە پێناوی ئێمەدا.. لەپێناو ئەوەی

منداڵ لە بێشکەدا لە زەردەخەنە نەتۆرێ.. لە پێناو ئەوەی قەڵای رەنگینی وڵات نەروخێ..

لە پێناوی ئەوەی گۆرانی بەردەوام بێت.. چونکە دیانویست بەگۆرانی بژین و، چاوچنۆکان رقیان لە گۆرانی یەکانمان بوو..

● رۆژی شەهید...
رۆژی یادکردنەوەیە..

یادکردنەوەی گەورەکان..

یادکردنەوەی قوربانیدان... کە لەو رۆژەدا بەروناکتر دێتە بەرچاو... بۆیە.. ئێمە.. شیعر

بەباڵای شەهیدا ئەڵێین و گۆرانی بۆ دائەنێین و، منداڵان چەپکە گوڵ ئەخەنە سەرەزاری ئەوان..

ئێمەش.. هەمووومان... بەپیرو بچووك. بە ئافرەت و پیاو.. «گوڵی شەهید» ئەدەینە یەخە..

پێش ئەوەش لە ناخەوە بۆی دەسووتێین و ئەو رۆژە دەبێتە یەك پارچە خۆشەویستی...

شەهید

بوشەهیدێت جەنگا قادسیا صدام یاپیروز

مصطفی محمد بەرچایی

دەیکا شەهیدی زێمارێ نەکە
کو ئەو بمرن قەت باوەر نەکە
کەیفا بچیکا تو نەخوش نەکە
گەل تازیدارا چاڤێت خو ڤەکە
ئازادی دێ هێت دەرگەهی ڤەکە
سەرێ شەهیدی ئالا پێڤەکە
سەرێ شەهیدی ئالا پێڤەکە
رۆژا شەهیدی خو بێ بار نەکە
ژیانەکا نوی بو خو پەیدا کە
کورێ تە یە یێ دەست تڤەنگێ دای
ب دل خو لبەر سینگێ دوژمنی دای
ئەڤرو بەر دلێ مە هەمیا یێ مای
نەء نەء دەیکا شەهیدی نە گری
وی بومە وەلاتی ئاڤا کری
رۆژا تاری بومە روهن کری

وەسیەتا شەهیدی

جمال بروار ی

دەست دا تڤەنگا خو وکرە دکوشا خودا، وپاتەك ژ چەندکا خو ئینا دەرێو هندەك روون کرە سەر وبسەرێ بەندکیڤە گرێدا وکرە دلولیا تڤەنگێدا وژ رەختێ دی ئینا دەرێ هەتا باش پاقژ کری،.. دانا بالگهێ خو، رەختێ خو سست کر، دەست دا بەریکا خو وێنەك هەل گرت ودا بەر چاڤێت خو تێر بەرێ خو دایێو دگەل خو دگوت: ـ

ڤیان.. بئانەهیا خودێ ڤێ ئیجازێ دێ تە ڤەگوهێزم.. ودێ کەینە دیلان و گوڤەند پاش وێنە کرە دبەریکا خودا ورەختێ خو شداندو بەرپێکێت خو گرێدان ودەست دا تڤەنگا خو وژ تابیێ دەرکەت و قەستا دەرڤەکر، سەرێ خو بلندکر چاڤێ وی بگرو ملێت دورێت تابیا کەتن، رۆژێ داڤێت خودا هێلابوونە دول و ملا، خیسارێ زیرك و گیا گرتبو،... ئازادی خو جەماندە کولیلکەکا صور ژناڤ دوو بەرا ئینا دەرێ ودا بەر کەپێ خو وقەستا تابییا عەریف عەبدالی کر.

ـ ئەرێ عەبدال تو ژ کیڤە تیێ پا من گوت دا هێمە دەڤ تە.

ـ دێ ودەردا بچین.. ئەز چووبوومە دەڤ نەقیب دلشادی.

ـ برا عەبدال هەکە خودێ حەزکەت ئیجازا من وتە پێکڤەیە. ئەڤە من نووکە گوتە تە ڤێ ئیجازێ داوەتا منە هەکە تو نە هێیە داوەتا من دێ ژ تە سل بم.

ـ چاوا نا هێم سەر چەمکێ شێخانیێ ئەز دێ گرم...

ـ بەلێ تە نە گوت خێر بوو نەقیب دلشادی چ ژتە دڤیا؟

ـ نەقیبی دلشادی هندەك زەلام دڤێن ئەڤ شەڤە بچنە ناڤ عەردێ دوژمنی وهندەکا ژێ بگرن و ئێخسیرکەن..

ـ خو تە ئەز ژبیر نە کریمە.

ـ برا ئازاد ڤێ جارێ تو نەهێ.

ـ ئەو چ گوتنە چاوا ئەز نەهێم.

ـ برا تۆ چەند رۆژێت دێ زاڤای تو ڤێ جارێ نەهێ..

ـ قەت وەنە بێژە ئەز دێ هێم ودێ ملێ من بملێ تە ڤەبیت

ـ دێ بلا دا بچین نووکە نەقیب دێ هێت دا تەکبیرا خو بکەین..

عەریف عەبدال وئازاد لبەراهیکا قولا خو بوون نێزیکی چەپەرێ دوژمنی بوون عەبدالی گوتی: برا ئازاد هوون پشتا من بگرن ئەز دێ خو ئاڤێمە دچەپەریدا.

ـ نە برا عبدال ئەم دێ خو پێکڤە ئاڤێژین.

ـ برا گوهێ خو بدە من.

عەبدالی خو پتر نێزیك کرو خو ئاڤێتە دچەپەریدا، ئازادی خو دیڤدا ئاڤێت دەنگێ گورمێنەکێ هات، عەبدالی کرە گازی ئەو چبوو ئازاد چوو لتە نە هات؟

ـ نەخێر عەبدال ئەز یێ باشم تو شولێ خو بکە دەستێت وان باش گرێدە..

عەریف عەبدال لپشت خو زڤری بەرێ خو دەتێ ئازاد یێ دخووینا خو دگەڤزیت.

ـ ئازاد تە گوت چوو لن نە هاتە، ماچی دتە مایە..

ـ برا عەبدال... بێژە ڤیانێ.. ڤیانا وێ گەلەك بوو، بەلێ ڤیانا وەلاتی مەزنترە برا عەبدال ژبیر نەکەی داوەتا من بکەن.. تو سەرچەمکی بگرە..

شەهیدێ مە

کەمال رمضان

شەهید شەهید شەهید
ئاگرێ خورتا ڤەنامرێ
دێژیت تێهنا وێ ئاگری
شەهید چوجاتو نامرێ
تاڤیت ژینێی ل دلا دزڤرێ
چاڤیت شەهیدی ئەم هاتین
گەلو مەیا سویند خاری
دێ بلند کەین ناڤێ روژێ
هەرسە حاربت بێ ئیڤاری
ئەم ناهێلین چەپەر کربن
رەشە شەڤێ دێ بەردەینە نەیاری
شەهید شەهید شەهیدێمە
تەناهیلم ل سەر برینێ

مالا ژینێ بتە ئاڤایە
سوزامنەوڤێ شیرینێ
تڤەنگ ل سەر ملایە
ئەگەر بریژیت چوکێت خوینێ
ئاواز دەنگێ گولایە
سەروك ل بێشیا کاروانی
گازی ژ دلێ دایکایە
ئەستێرێت گەش نیڤێت شەڤاهەوارکرن
ڤانێت عەڤرێ ل ئەسمانی بارکرن
تەنە هێلا شەهیدێمە
عەڤر بباری مژو تاری
کولان کولان خورتێ خورتان
شەمال تەبوو رونکرن

Institut Kurde de Paris

کۆمەڵێ «مەتەڵ» ی کوردی..

لطیف حسین احمد

مامەڵەکردن لە گەڵ هەر بەرهەمێکی ئەدەبی فۆلکلۆری کوردی. دا هۆنراوەبێ یا چیرۆک یان مەتەڵ هتد. سەرجەم ڕەنگدانەوەیەکی واقیعی ئەو سەردەمەیە، کەتیایا خولقاوەو سەری هەڵداوە. لەمەدا دەردەکەوێ، کە فۆلکلۆر بەرهەمێکی کەلەپووری کۆمەڵایەتی‌و زادەی بیرو هۆش و قەناعەتی سەرتاپای ئەو نەتەوەیەیە، نەك هی بەرەیەکی بیر تەسکی تەنها لایەنێکی ئەو نەتەوەیە.

بابەتی فۆلکلۆری، ڕوو بەڕووی دوو لایەنی گرنگ دەبێتەوە، کە یەکێکیان دەگەڕێتەوە بۆ سەر هونەرەکە خۆی ئەوەی تریشیان بۆ پوختی بابەتەکەیە.

هەر لەم ڕوانگەیەوە دەڕوانینە لایەنێ لە بابەتەکانی فۆلکلۆریمان، کە باسەکەمانی پێ ڕۆشن دەکاتەوە، ئەویش «مەتەڵ»ە.

مەتەڵی فۆلکلۆریمان زەمینەیەکی فراوانی بۆ خۆی ڕەخساندووەو، کەلێنێکی گەورەی لە ئەدەبی فۆلکلۆریدا گرتووەو بەناخی کۆمەڵەکەماندا ڕۆچووە لە دیاردەیەکی ڕەنگین و قەشەنگی گەلەکەماندا سەری هەڵداوە..

گەرمەتەڵ بکێشرێ، لەگەڵ بابەتەکانی دیکەی تری ئەدبدا، ڕەنگە زەحمەت ترو بەماناترو قوڵتربێ، چونکە مەتەڵ بەندە بەبیریکی ووردە زەمینەیەکی شاراوەی دەروونی هونەرەکەیەوە.

مەتەڵ بریتی‌یە لە بەرو بومێکی کامڵی زۆر کۆنی گەلمان ڕەنگ دانەوەیەکی واقیعی ژیانی یەتی.

زۆر لەمێژە مرۆڤ هەوڵی ئەوەی داوە کە لەپوورو سامانی نەتەوەیی خۆی کۆکاتەوە ئاوات و ئامانجیشیان خزمەتی گەلەکەیان بووە.

منیش هەرلەکۆنەوە خولیای ئەم مەبەستەم دەم ویست بۆ زیندوکردنەوەو پێش خستن و بەرزکردنەوەی کەلەپووری نەتەوەکەم، هەنگاوێك داوێم و مامەڵە لەگەڵ زمان و ووێژەی نەتەوەکەم بکەم.

هەندێك لە مەلۆی خەرمانی مەتەڵی کوردیمان شەن و کەوبکەم و، بیخەمە بەر چاوی خوێنەری هێژامان.

١ ـ مارێکی کوێر سەر لە دوو کون دەردەهێنێ

بەنەخوێن

٢ ـ سێ سوار هاتن بەلەنگەرە
ئاغا ژنیان لە سەر سەرە
دەنووك دێژ کارەکەرە

سێ پاومەنجەڵو

کەوچك

٣ ـ دوو چرام هەیە، دنیا دەکێڵێ
تەنها گردی ڕەش ناکێڵێ

«چاو»

«چاو» لەم مەتەڵەدا مەبەست لە دووچرا، بە دووچاوی مرۆڤ دەڵێ، واتە دووچاوی مرۆڤ هەموو دوورو نزیکی یەکێ خۆی دەبینێ. بەڵام تەنها سەر نابینێ، گردی ڕەش مەبەستی (سەرو قژەکەیەتی) کە دووچاوی مرۆڤ نابینایە لێی.

٤ ـ ماری هارە... لەناو دارە..

«زمان»

مەبەست لەم مەتەڵە بەواتە زمانی مرۆڤ لەناو دەمیدا کە بە هەموو بارێکدا دەسورێ.

٥ ـ سەرەکەی سەوزەو بنەکەی سورە کلکی درێژ هەروەك توورە

«توور»

٦ ـ بەری هەسانەو، پشتی قورئانە.

قارچەك ـ کارگ

مەبەست لەم مەتەڵە ئەوەیە کەوا قارچك ڕوویەکی ساف و لوسەو، ڕووەکەی تریشی وەك قورئان پەرە پەرەیە.

٧ ـ سەری لە زەوی ، پێ لە حەوا
مانوو نەبی سەوزەی کەوا

تەرەپیاز

مەبەست لە (سەلکی) تەرەپیازە کە سەری لە زەوی دا یەو لا شەی لە دەروە.

٨ ـ ئەوەی تا مردن لێت نابێتەوە چی‌یە؟

ناو

٩ ـ پێت ناخۆشەو هەقیشەو..

مردن

١٠ ـ ڕەحمەتی خوایەو، لە بەری ڕانەکەی.

باران

١١ ـ یەکەو نابێ بەدوو.

خوایە

١٢ ـ دووەو نابێ بە سێ..

شەو ڕۆژە

١٣ ـ سێیەو نابێ بە چوار..

تەڵاق

١٤ ـ ئاسمانێکی نزمۆکە، لێی دەبارێ بەفروکە..

هێڵەك

١٥ ـ نەڕواوێ ئەنێن لە نەزوکێ..

هێسترو خوێیە

مەبەست لەم مەتەڵە ئەوەیە کە خۆی ناڕوێ‌و ئەی نێن لە هێتر کە نە زوکە زاوزێ ناکا..

١٦ ـ زەنگیانەی، گڵ هەڵکەنە.

دڵوپەی باران

مەبەست لەم مەتەڵە. باو باپیرانمان لە ژێر خانووی گڵدابوون. زۆرجار لە کاتی باران دا کاتێ دڵوپە دای ئەدات، دڵۆپ.. دڵۆپ وەکو موروی بچوك دەنوێنێ دەدات لە زەوی جێی خۆی دەکاتەوەو هەڵی دەکوڵێ.

١٧ ـ لەسەرەوەو سەری ئەبڕێت،
لە خوارەوە مردار ئەبێتەوە.

ئاش

هەموو ئاشێکی ناو کوردەواریمان بەتایبەت لە گوندەکاندا، بە ئاودەگەڕێ کە ئاوەکەی لێ دەبڕی دەوەستێ‌و لە کار دەکەوێ لێرەدا واتە مردار دەبێتەوە.

١٨ ـ ئەگەر ئەقڵداری ئەقڵت بەوێشە
دوو پەڕوو سێ شەش مانایان چ ێشە؟

سووچەڕ

١٩ ـ مردووی پەڕۆ بەقن..

کەنوو

مەبەست لەم مەتەڵە: هەمووومان ئەگەر پرسیار باوك یا نەنکمان بکەین ئەوەمان پێ دەڵێ کە (کەنوو) چۆن دروست دەکرێ لە خوارەوە کونێکی بۆ دەهێڵنەوەو پەڕۆی تێ دەئاخنن بۆ زەخیرە..

٢٠ ـ دیم چیزەکێ لە دەردەشت
بە لەش پێنج و بە پا هەشت

مردوو

ڕامبۆ.. ژیان و تەمەن

وەرگێڕی لە ئینگلیزیەوە ئەنوەر محەمەد قەرەداخی

ئەریتۆغ غامبۆ «وەك فەرەنسیەکان خۆیان پێی ئەڵێن» شاعیرێکی گەورەی فەرەنسی بوو، هەرچەندە تەمەنی شاعیریتی لە پانزە تا بیست ساڵێك تێپەری نەکرد، بەڵام بێ ئەوەی خۆی بزانێت بو بە نیشانەی بزوتنەوەی هێماییەکان (سیمبولیزم) لە ئەوەروپاداو کەسانی سەر بەو قوتابخانە ئەدەبیە لە پاشتراو بە هەمان ڕێچکە ویستیان هونەری زمان لە ئەدەبدا بچەسپێنن.

کەم شاعیری فەرەنسی هەن، ئاوەها بوبنەتە جێگای لێکۆڵینەوەو تۆژینەوەی ژیان و بەرهەمیان و کاری بەرهەمەکەیان لە سەر بزوتنەوەی ئەدەبی جیهانی وەك ڕامبۆ.

ڕامبۆ هەر لە بڵاوکردنەوەی کۆمەڵە پەخشانەکەیەوە (ئیلو مینەیشنس)، توانی ووشە بکاتە کەرسەیەکی هەرە بەنرخ لە پێداویستەکانی ئەدەب و هەر ووشەش ببێتە (هێما)ی جوانی هونەری تیایدا، بە شێوەیەك ئەمە باڵێکی ئەفسوناوی کێشا بە سەر شیعرەکانی لەوە پاشتریشیدا، پەرچ دانەوەو، بەڕوودا تەقینەوەو بێزاری ناو ناخ و هەڵپەی یاخی بوون سەرەنجامی گشت بەرهەمەکانی لەوە دواتریشی بوون، ڕامبۆ لە ٢٠ ـ ١٠ ـ ١٨٥٤ لە شاڵڤیل هاتۆتە دنیاوە، دوهەم کوری ئەفسەرێکی سوپاو کچە جوتیارێك بوو، براکەی ساڵێك لە خۆی گەورەتر بو، دوو خوشکی لە خۆی بچوك تریشی هەبوون. لە ١٨٦٠ دا باوکی لە دایکی جیا بوەوەو دایکە منداڵەکانی گرتە خۆی، ئەریتۆگ هەر لە هەشت ساڵیەوە توانای نوسینی لێدەرکەوت لە پاشترا بە زرنگ ترین قوتابی کۆلێژی شاڵڤیل دانرا، لە پەخشان نوسیندا توانایەکی باشی لێ دەرکەوت، تەنانەت لە ساڵی ١٨٧٠ دا خەڵاتێکی درایێ لە لایەن ئەکادیمی کونکۆرەوە، بە هۆی نوسینی باشترین پەخشان بە لاتینی لە مانگی یەکی ١٨٧٠ دا، ویەکەمین هەڵبەستی لە گۆڤاری (لاریڤیو پوتۆگ) دا لە مایسی ١٨٧٠ دا بڵاو کردەوە، هەر لەو ساڵەدا کۆمەڵە شیعرێکی دابە شاعیری ناسراو (تیۆدۆر دوبانڤیل) کە لەم کۆمەڵە شیعرەدا نیشانەی بلیمەتی تیا دەرکەوت.

بەدەست پێ کردنی جەنگی فەرەنسی ـ بروسی (تموز ١٨٧٠) دوایی بە خوێندنی نیزامی هات لە ئابی ئەو ساڵەدا چو بۆ پاریس لەوێ گرتیان بە بیانوی ئەوەی بێ بلیت گەشتی کردو.. لە پاش ئەوەی چەند ڕۆژێك لە بەندیخانەدا مایەوە، هاوڕێ‌و مامۆستای جۆرج ئیزامبارد پارەکەی بۆداو هێنایە دەرەوە، ماوەیەك لە گەل ئیزامبارد دا مایەوە، ئەوسا بە ناوچەی ژووری فەرەنساو بلچیکا دا سورایەوە لەوماوەیەدا زۆر برسی‌و ڕەش ورووت و ژیانی سەخت بوو، دایکی بە یارمەتی پۆلیس توانی بیهێنێتەوە بەڵام لە شوباتی ١٨٧١ دا کاتژمێرەکەی دەستی فرۆشت و جارێکی دی ڕۆشتەوە بۆ پاریس، لەوێ دوو هەفتەی پرهەژاری بە سەربرد، لە دواتردا کە گەڕایەوە، خوی دایە خوێندنەوەی کتێبی فەلسەفی و ئەفسون و کیمیاو هی‌تر. لە پاشاندا پەیوەندی لەگەڵ شاعیری بەرز (پۆڵ ڤێرلین) پەیدا کرد وەهەندێك لە هونراوەکانی نیشان دا. ڤێرلین زۆر سەرسام بوو، لە بەهرەی ئەم لاوەو زۆر تامی وەرگرت لە شیعرەکانی، هەر لەو ماوەیەدا ڕامبۆ بەتامترین شیعری خۆی «لوباتۆئیسنگ» ی دانا کەبە لوتکەی شیعرەکانی دادەنرێت، ماوەیەك لە ماڵی ڤێرلین لە پاریس ژیا، کە لەو ماوەیەدا زۆربەی شاعیرو نووسەرانی پاریسی ناسی وئەم نزیکایەتیە زۆرەی لەگەڵ ڤێرلەین دا بوو بە جێی تانوت و قسەی ئەی و ئەو هەندێك ناو ناتۆرە، تەنانەت کار گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە ژنەکەی ڤیغلەین ماڵەکەی بەجێ بهێڵێت. لە پاشدا ڕامبۆ ڤیغلەینی بەجێ هێشت بۆ ئەوەی ژنەکەی ئاشت بکاتەوە وبیگەڕێنێتەوە بۆ لای خۆی بەڵام ڤیغلەین وەڵامی بۆ نارد کە بێ ئەو هەرگیز ناتوانێت بژی وتکای لێ کرد بگەڕێتەوە بۆ پاریس.

پاش ماوەیەك ڤیغلەین داوای لە ڕامبۆ کرد جارێکی‌تر لە گەڵیا بچێتەوە بۆ لەندەن، بەڵام ڕامبۆ زۆر لەمە بێزار بوو، بڕیاری دا بوو نەچێت، لە بەیەك گەیشتنێکدا ڤێرلین، لە تورەییدا دەمانچەیەك ئەنێت بە ڕامبۆوەو مەچەکی بریندار ئەکات. لە سەر ئەمە دووساڵ ڤێرلین لە بەندیخانە توند دەکرێت.

لە سال ١٨٧٥ دا چو بۆ شتوتگارت بۆ فێربوونی ئەڵەمانی چونکە زۆر حەزی لە فێربوونی زمانان ئەکرد، لە پاشترا چوو بۆ ئیتالیا وشاخی ئەلپی بە پێ بری بەڵام لەوێ نەخۆش کەوت و کونسولی فەرەنسی لەبەر بێ پارەیی ڕامبۆ، ناردیەوە بۆ فەرەنسا. ئەو زستانەی کە لە ماڵەوە ڕای بوارد بە فێربوونی عەرەبی‌و هیندی ووروسی بە سەری برد، لە نیسانی ١٨٧٦ دا بەرەو ڕوسیا کەوتە ڕێ بەڵام لە ڤیەنا ڕووت کرایەوەوەو هەروەك سوالکەرێك گرتیان ورەوانەی فەرەنسا کرایەوە لە مایسی ئەو ساڵەدا چو بۆ هۆڵەندە لەوێ خۆی لە سوپای کۆلونی ئەو وولاتەدا نوسی‌و ناردیان بۆ (بەتاڤیا) کە ئێستا پێی دەڵێن (جاکارتا ـ ئەندەنوسیا) وله ٢٣ ی تەموزدا گەیشتە ئەوێ، بەڵام لە ١٥ ی ئاب دا ڕای کرد وەهەرچۆنێك بێت لە کانونا گەیشتەوە ماڵەوە، لە پاشدا گەلێك گەشتی تری بۆ ئەسکەندەریەو عەدەن و هامبۆرگ و ئیثیوپیا بە هەژاری و دەردەسکی کرد، ئەتوانین بلێین بەرهەمی نوسینی ڕامبۆ لە ١٨٧٤ دا وەستاو ئەو ساڵانەی ژیانی وویژەو هونەری بەجێ هێشتوە وهیچ گرنگیەکی نەیاوەتێ، تەنها خۆی خەریك کردبوو بە گەشتوگەڕان و فرۆشتنی قاوەو چەك و شتی ترەوە هیچ ئاگاداری ئەوە نەبوو کە بەرهەمەکانی چ کارێکیان لە سەر بزوتنەوەی ئەدەبی فەرەنسی کردبوو، تەنانەت ڤێرلین کە بەرهەمەکانی ڕامبۆی بڵاوئەکردەوە هیچ ئاگاداری شوێنی ڕامبۆ نەبوو، ئەینوسی بەرهەمی خواڵێ خۆش بوو ڕامبۆ لە ١٨٩١، سەر ئەژنوی قاچێکی توشی ئاوساندن بوو، لە عەدەن پزیشکەکان نەیان توانی هیچی بۆ بکەن بۆیە ناردیانەوە پاریس، لە فەرەنسا قاچی ڕاستیان بریەوە ئیتر بەشەلی گەڕایەوە لای دایك و خوشکەکانی لە (ڕوش) بەڵام نەخۆشی هەر وازی لێ نەهێنا لە پاشترا نەخۆشیەکەی بە شێرپەنجە دانرا،

بەڵام خۆی هەر براوی وا بوو کە چاك ئەبێتەوە ئەیویست ژن بهێنێت و بگەڕێتەوە بۆ (هەرەر) بەڵام پزیشکەکان بە ئیزابیلای خوشکەکەیان ووت کە هیچ هیوایەك نیە بۆ چاك بوونەوەی وله ١٨٩١/١١/١٠ لە مارسیلیا کۆچی کرد کە تەمەنی تەنها ٣٧ سال بوو.

ئەم ژیانە پڕ لە کوێرەوەری‌و نەهامەتی‌و سەرگەردانیە وای لە دەها نوسەری گەورەی جیهانی کردوە کە دەیان تۆژینەوەی گەورە لە سەر ئەو بە هرەمەندە بکەن کە لە ماوەیەکی هەرەکورتی تەمەندا توانی گەورەترین شاکاری هونەری شیعر بخاتە دنیای ئەدەبی فەرەنسی بە تایبەتی و ئەدەبی جیهانیەوە.

ئەمرۆ هەموو شیعرەکانی ڕامبۆ بۆ هەموو زمانانی گێتی پەرچڤە کراوە، ئەدەب دۆستان لە هەموو لایەکی جیهاندا لە گەڵ بێ چێژی وەرگێرانیشدا هەست بەو سۆزە قوڵ و دەروونە پڕ جۆشەی ڕامبۆ ئەکەن کە وەك یاخیەك بەرامبە بە ژیان و تەمەن تا مرد لە تەقینەوەدا بوو.

پەراوایزەکان

Arther Rimbaud بە پێی ناوەکەی ئەبێت بە (ریمبو) بخویندریتەوە، بۆ دڵنیایی چووم بۆ معهدی فەرەنسی لە بەغدا بۆیان ڕوون کردمەوە کەوئەوان بە (ئەرتیوغ غامبو) ی ئەناسن واتە (ئارثەر رامبو) یان هەر (رامبو) [illegible]

٢ ـ ئەم ووتارە لەم کتێبە وەرگیراوە

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA (VIII 588)

[illegible] 848 - 851)

کورتە چیرۆک :

حەسەن مەحموود ڕەسوڵ

«چرین»

ئەگەر مرۆ خولیای ڕۆنانی جیهانێکی ئومێدو خەونی لە کەللەدا نەبووایە لەوانە هەرگیز هەڵی نەکردایە و ژیانی سەری نەگرتایە ماك و جەوهەری هەموو شتێکیش لە جهان، بە خۆشەویستی‌یەوە بەندە و ئەگەر خۆشەویستی نەبوایە دەبوو دینا ببێتە شارێکی وێران بووی دوای شەڕی گەورە.

مرۆ حەز ناکات ئەو جیهانەی کە بۆ خۆی ساز داوە بە جێی بهێڵێ..منیش وەك ئێوە هیچ پێویست ناکات لە دەست خۆمی بدەم، بەڵام من هەمیشە ژان دەملاوێنێتەوە و کەسیش نازانێ بۆ دەس بەردارم نابێ، برادەران و ناسیاو... وەهەتا ئافرەتیش لە دەردی من نازانن....

گەلێك هەن بۆ تیرێژی خۆر شێت و هارن، هەندێکی دیش بە دەست ودەم وچاوو شتی تریش چەپڵە دەکوتن هەر بۆ هەندەی لە تە لە فزیۆندا دەرکەون ، من شێتی خۆریش نیم و ناشبمە (نیۆن)ی دەبەنگی زۆردار....

بمەوێ و نەمەوێ هەموو ووشەکان لەسەر زمانم داخ دەبن و پەلاماری گوێچکەی ئەو خەڵکە ئەدەن..

ووشەکانم دەڵێن...

ـ تەیری گول عاشق بە داری زەقنە بووتە).. ئەمە لە برادەرەکەم رووی داوە، ڕۆژ لە داری ڕۆژ لێت بنواڕیایە دەت دی کە بەسەر دارە ووشك و گەندەڵەکانەوە ئەینشێتەوەو لە تەکیانا ئەڕشێتەوە، بەبێ ئەوەی ئاوڕێك لە خۆی بداتەوەو پی بزانێ کە لە چی سەرەمێکا دەژی...

● ئێستا بیر لە هیچ ناکەمەوە، حەزیش ناکەم لەگەڵ مرۆڤدا بدوێم ! چونکە (حەللاج) ووتەنی :ـ گوڵێك دۆست پێت دا بدا.

لەسەنگ و کوچکی بێخەبەران بەژان ترە.

ـ ژانەکانم... تیژ تر ئەبێ کە کاتێ خۆشەویستەکە م ئەبینم، ناتوانم قومێ ئاو لە چنگیا بخۆمەوە... بۆ ئەوەی دەست نوێژەکەی نەشکێ....!!

● سەد داخ و منخابنیش بۆ تۆ ئەی یاری سەوزەڵە زەنگی، پەری ئاسا..

ـ ئەم قسانەم بۆ خۆم ئەکردو دەرخواردی ژانەکانم ئەدا، لە پڕ دەنگی چەنە فیشەکێ سەرنجی ڕاکێشام بۆ ئەو کۆڵانە تەسکەی کە بە جۆگەلەیەك خوێنی گەرم سوور بوو بو کە لەسە چاوەی دوو لاشەی ساردەوە هەڵ دەقوڵا، ئەم بەزمە لەسەر خوشکیان بوو کە (ئەمیان بۆ ئەو کرابوو... بە نرخی ئەویان بوێەم)

● حەپەسانەکەم لە ڕاددەی وڕ بووندا بو !!

ـ کابریەکی ڕیش درێژیش ئەو قەرە باڵغیەی بە هەل زاني، دەور و خولی منداڵێکی لووسکەلەی ئەداو خێرا خێرا سوچی دیناری نیشان ئەدا...

ـ کابرا لە یەکێ لە ئاو دەستەکاني مزگەوتێکی شارە نجاڵەکە (گێیر) ی خواردبوو... ئەوەی لەسەرە وەستابوو ئۆقرەی نەماو نەڕاندی، ئەو ڕاچڵەکی، بە پرتاو شەقەی لە دەرگاکە هێناو ووتی:

(نەتهێشت کەمێ خۆم ڕەوشنبیرکەم بە خوێنرنەوەی بیروکەی شۆڕشگێڕەکانی‌شار).

● کاکی برای.. هەمووی هەر بۆ گەدەیە و گەدەیش خۆی دەزانێ بۆ کوێ ی دەبا..!!

●گومان شاڵاوم بۆدێنێ ! شەوەو خەوم نایەو ئەسپەشێ خەوم هەڵناگرێ لە و کاتەدا کات ژمێری سفری ڕووناکی پیشان ئەدا کەچی لە و تاریکی شەومیشرا گۆرانی ووتن قەدەغە بوو بەڵام گۆرانی یەکانم یەخە بە دەرگای گوێچکەتان ئەگرێ و واز ناهێنێ...

خەریك بووم گۆرانییەکم بەدەنگی بەرزتر بڵێم کەچی ئەو هاوڕێیانەم کە تەنها هاودەمم بون لە لاواندنەوەی ژانەکانما لێم ووروژان و ئەوانیش بوون بە ژان بۆم بەڵام من ووشەکانم سڵ ناکەنەوە، گەروشم لە دەنگی ئەوان دڵێرترە بۆیە لە تاوێکیدا ، لە تروکانی چاوێکدا دەنگم هەر بەرز ئەکەمەوەو گۆرانی خۆم ئەچرم

«تەنیایی»

شیعری محمد حسین هەڵەبجەیی

کیانە دڕۆی، واتۆ دڕۆی
هەژانی ئەم دڵە ماتە بۆ کوێ دەبەی
کیانم قاڵ بووی ئەوینتەو،
ئاسمانێکی بێ تەمە
سۆزە. غەمە. هەم پەروانەیە.. هەم شەمە
بۆچی لەگەڵ هەنگاوێکتا
زریانی ئەم سۆزی عەشقە
«لەل»[1] خۆت نابەی
کیانە دڕۆی. واتۆ دڕۆی
هەژانی ئەم دڵە ماتە بۆ کوێ دەبەی

★ ★ ★

وا تو دڕۆی
ئەسپی زربانت تاوداودو.
نەشاردزای
ویلی کام عەشقی سەردڕۆی
وڕە مەڕۆ
نەشاردزای وڕد مەڕو
کبانم وا لەبەر دەستە
چنگت بنێرە ڕۆحمەوەو، دەری بێنە
بەڵام هەرگیز واز مەهێنە
ـ ... ـ ... ـ ... ـ

(١) لەل لەگەڵ

گەڕانەوە

پەخشانە شیعری:

عمر مەرکەیی

هەر لە ئاشیاوەکەی جاران
لەسەر سەکۆکە دانیشتووی
گەرۆمە هێدی هێدی گەنم و نیگاکانت دەهاڕێ
چەقەنەش دوا گۆرانی بۆ بەرکێش دەچڕێو
تۆش هەر قوتیلەکە دەسوتێنی..

★ ★ ★

کیژۆڵەیەکی ڕەومکی‌و
بە فرمێسکی چاوانت دەشۆی
کەشکۆڵێکت لە سینەدا حەشارداوە
بە داستانە پڕ سۆزەکەی مەم و زین ئاشنام ئەکەیت و
ئەتەوێ هەر گۆرانیە کۆنەکەی جاران
بچرمەوەو بچرمەوە.

★ ★ ★

هۆ کچۆڵە جوانکیلە ئاشەوانەکە
من ئەو ماسی‌یەی جاران نیم
لە ئاوی مەنکا یاری کەم
(---------)
وەڵێ ئێستاکە عاشقێکی سەرکێشم
ئاخی کارو
نازی جوانی تۆش ئەکێشم
تێبینی

گەرۆمەو چەقەنەو بەرکێش
سێ ئامێری ئاشی ئاون
لە تەختەو شتی‌تر دروست کراون.

Institut Kurde de Paris

ژیانی ڕۆژانەی (جۆرج صاند)

ئسماعیل انور بەرزنجی
ئامادەی کردووە

که ساڵی ١٩٧٦ بە ساڵی ئافرەتانی جیهان دانرا.. ئەو کات (١٠٠) ساڵی تەواو بە سەر لە دایك بوونی ئەو ئەدیبە گەورەیەی فەرەنسا تێپەڕی، خۆ ئەگەر ئەو دەم لەسەر دونیایێ مابا.. ئاخۆ چۆن دەکەوتە هەڵەکە سەما.. چونکە زۆربەی ژیانی ئەو ژنە خەبات و ڕووبەڕووبونەوە بوو. هەر ئەمەش بوو وای لێکرد کە جلی پیاوان لەبەر بکات و ناو لە خۆی بنێ (جۆرج).. بەو پەڕی سەربەستیەوە لە بەرامبەریان جگەرە بکێشێو پایپ بە لا لێوانەوە بگرێ، خۆ دەبێ ئەوەش بدرکێنین کە ناوی ڕاستەقینەی «ئورور دوبان» بوو.

ئەو ژنەی کە لە دیمەنی دەرەوەیدا وەکو پیاو خۆی دەنواندو خەباتیشی لە پێناوی کێشەی ئافرەتان دا دەکرد وامان لێدەکات کە چاوێ بە ژیانی ڕۆژانـەیدا بخشێنین، ئاخۆ چۆن ناسراو نووسینەکانی ڕەنگدانەوەی چ بارو دۆخێك بوون.

لە چاو بزێویو هەڵس و کەوتی ژیانیدا زۆر کەم تووشی بینەو بەردە بووە.. تەنهـا سێـزدە مانگان چۆتە دەرەوەی فەرەنسا، زۆربەی ژیانی هاتووچوون بوو لە نێوانی شارو گوند.. گەر چی لە دەم و چاویدا وا دیـار بوو کە بە دەست دەردێکـەوە دەنـاڵێنێ.. بەڵام لە ڕاستیـدا تەندروستی زۆر باش بوو.. وە لە چاو ئەم هەموو بزێویەدا تەنها جارێك چیـیـە کەسێـك بە حەرامـزادەیی سەیری نەدەکرد، ئەو پەیوەندیە بە سۆزانەشی کە هەیبوو زۆر کەم خایەن بوو.. بە کورتی ئەو ژنە نووسەرە دەیویست خۆی ڕەنگرێژی ژیانی خۆی بێت، لەو خانووەی کە تیایدا پەروەردە بوبو بە تەنیا وەکو پیاوێکی ڕەبەن دەهاتە بەر چاو.

(پاریس) بەم هەموو قەشەنگیەوە نەیتوانی (جۆرج) هەڵێخەڵەتێنێ، بە زۆری زستانان دەهاتە ئەوێ بۆ سەرپەرشتی کردنی ئەو نووسینانەی کە بڵاوی دەکردنەوە یان دیتنی شانۆو «مۆریس»ی کوڕی لە پاریس دەیخـوێنـد، وە ئەوەی زیـاتـر پاریس ی لای (جـۆرج) ئازیـزتر کرد (شۆبان)ی مۆسیقا زان بوو، هەر بۆیە لە ساڵی ١٨٤٨ خاتوو (جۆرج) خانوویەکی بە کرێ گرت و برادەرو ناسیاوەکانی داوەت دەکرد، زیاتر دەچوونە ئەو چێشتخانەیەی کە شۆربای تام و بۆی لێدەنا.

لەم (٧٢) ساڵەی کە تیـایـدا ژیا، (٤٣) ساڵی ڕەبەقی لە گوندی (نـوهـانت) بەسـەر برد، نەیـدەتـوانی دەسبـەرداری شتـە شاراوەو تایبەتیەکانی خۆی بێت، هەرَ کاتێ لە جۆرە خۆشەویستیەك بێزار دەبوو یان کێشەیەکی ئاڵۆزی ڕامیاری دەهاتە پێشەوە بە هەلی دەزانی کە ڕوو لە گوندی (نوهانت) بکات، زۆری ئەو خانووە خۆشدەویست کە تیایدا دەژیاو بایەخێکی لە ڕادە بەدەری پێدەدا، لە هەمووی سەیر تر ئەوەبوو کە مێردەکـەی دەرکردو مانگانەی بۆ بریەوە هەر بۆ خاتری ئەوەی بە تەنیایی ڕابمێنێو بنووسێت.

با تۆزێ گوێی بۆ ڕادێرین، لە کتێبەکەیدا «چیرۆکی ژیانم» بەم جۆرە دەدوێ: -

«چەند ووشەیێ بە گوێی ئەم زەویەدا دەچرپێنم، خاکی (نوهانت) کە تیایدا لە دایك بووم و تەمەنم بردە سەر.. داواکاریشم تیایدا سەر بنێمەوە، بایی ئەوەم هەیە کە پێی بژیم، خانووەکەم سادەیەو خۆشە، هەر چەندە ئەو جوانیەی کە حەزم لێیەتی لێرانەدا بەدی ناکەم بەڵام ئەم هەرێمەم خۆشدەوێ.. باوکم و داپیرەمی تێدا ژیاون.. ئەو قەسرەی کە ئێستا تیایدام لە سەردەمی لویسی شازدەم دا دروست کراوە..».

لە ڕاستیدا خانووەکەی (جۆرج صاند) لە ئاخرو ئۆخری سەدەی هەژدەم دا دروست کرابوو، ژێر زەمینێکی تێدا بوو لە وێدا دەرگایەکی گەورە دەیـڕوانیـە ژووری نان خواردن و هۆڵێکی شانـۆ، وە لە قاتی سەرەوەی خانووەکە حەوت ژوورو کتێبخانەیەکی تێدابوو.. لە تاقی نێو ژوورەکانیشدا بوخچەی پێچراوی پڕ لە جلی ئاڵ و واڵا بەدی دەکرا.

(جـۆرج صاند) بایەخێکی زۆری بە باخچەو دارو باری خانووەکە دەدا، هاوینان.. مۆسیقازان و نووسەران و هونەرمەندان لەمانە (لیست)و (شۆبان)و (بلزاك)و (فرومانتا)و (دیلاکروا)و (جیروم) ڕوویان تێ دەکرد لە هەموو لایەنێکی هونەرەوە دەدوان و کاتێکی بە لەزەتیان دەبردە سەر.

ژیان لەو خانووەدا وەکو ژیانی کڵێسا بەپێی پرۆگرامێکی دیاریکراو بەڕێوە دەچوو لە سەعات ١٠ نانی بەیانی دەخورا، لە ٢ی پاش نیوەڕۆوە تا ٧ی ئێـوارە ئەوەی کاری هەبـوایـە ڕایپەڕێنێ، ئینجا نانی ئێوارێ دەخوراو کۆڕو بەزم دەستی پێدەکرد.

زۆران جار (جۆرج) تێکەڵاوی میوانەکانی نەدەبوو لە نیوە شەوێوە تا سەعـات ٦ی بەیـانی خەریکی نووسـین دەبوو، ئینجا تا نیوەڕۆ لێی دەنووست، ئەو خواردنەی کە زۆر لای پەسند بوو گۆشت و باڵی پەلەوەر بوو دوای ئەمـەش قاوەی تاڵی بەسـەرا فڕ دەکـرد.. ئەو دەمانەی کە قەسرەکە پڕ لە میوان دەبوو.. سفرەی هەمە چەشن ڕادەخرا، چەندەها کابان و کارەکەر دەهاتن و دەچوون، مرۆڤ لەوێدا وای هەست دەکرد لە ماڵی پوورێکی ئازیزی خۆی دانیشتووە.

ئەو ژنە زۆری بایەخ بە خۆرازاندنەوە نەدەدا، بە قەد ئەوەی حەزی لە خاوێن و باوێنی بوو.. ئیش و کاری بە دەستی خۆی دەکـرد قەت داوای لە دەستە خوشکێ یان کارەکەرێك نەدەکرد کە پرچی بۆ بهۆنێتەوە یان جلی بۆ بشوات، خۆی داوو دورمانی بۆ خۆی دەکرد.

مرۆڤ کە زیـاتر لە ژیانی ڕۆژانەی (جۆرج صاند) ورد دەبێتەوە.. سەیری بە زۆر شت دێ، ژنێك واز لە مێردی خۆی بێنێ.. لە پێناوی ژیانی تەنیاییو ئەدەب دا، لە لایەکی دیکەوە ببێتە خەمخۆرو پەناگاکەی خەڵکی‌تر، ئەمە حاڵەتێکە نووسەران خۆیان... هەڵیدەبژێرن.. هەر لەم بۆچـونەشەوە ژیانی (جۆرج) وردترین شیکردنەوەی گەرەکە.. ئەو ژنە سەلمـانـدی گەر سەلماندنەکە پێویست بێت.. کە ڕاڕایی سێکس تا چ ڕادەیــەك لای ئەو پووچ و بەتـاڵ بوو.. چۆن لە پێنـاوی داهێنـان و بیرکردنەوەدا وازی لە لەزەتێکی هەرە مەزنی ژیان هێنا:

- با ئاوازێکی مەزن لە جیاتی کۆرپەیێ.. لە دایك ببێ.

ئەم هەموو شەوە درێژانە گەر بە نووسین و داهێنان نەبوایێ چۆن کۆتاییان دەهات:

- چ شتێ بە قەد ئەو بێدەنگیە قووڵ و مەزنە کە لە نیوەی شەو تا سەعات ٤ی بەیانی.. باڵی بە سەر گەردوون دا.. دەکێشێ.

نووسەری ناسراو (بلزاك) دەربارەی ئەم حاڵەتە گیانیە دەڵێ:

«هەڵس و کەوتی (جورج) زۆر لە من دەچێت، منیش سەر لە ئێوارێ دەنووم و نیوەشەوێ قیت دەبمەوە».

نیـوەشـەوان (جورج) لەمپای زەیتی دادەگیرساند، بە بێ وەستان جگەرەی دەکێشاو شەربەتی لیمۆی دەنۆشی.. ئینجا دەستی بە نووسین دەکـرد، زۆر زوو ئەو بابـەتانەی هەزم دەکرد کە دەیخوێندنەوە... ئەو هەستە ناسکە بسیکۆلۆجیەی کە هەیبوو ببوە پاڵپشتی داهێنەکانی.

لەماوەی مانگێدا توانی ڕۆمانێك بنووسێت، ساڵی ١٨٣٤ چووە ئیتالیاو حەوت مانگـانی تێدا بە سەر برد.. لەوێ نەخۆش کەوت هێشتا تەواو نەهـاتبـۆوە سەرەخۆ کە هەژدە شەوان بە ژوور سەری (ئەلفرێد دی مۆسیە) وە دانیشت، هەر لەم ماوەیەشدا ڕۆمانەکانی (ئەندرە) و (جاك ماتیۆ) و نامەکانی ڕێبوارێك) ی تەواو کرد.

نووسینە ناسکەکانی ئەو ژنە .. ڕۆشنبیری کلاسکی ئەو سەردەم زۆر بە ڕوونیو چاکی وە دیار دەخا.

«من لە سادەییو ڕوونیو دڵێکی کاریگەر بەو لاوە هیچی تر نیم» بەرهەمەکانی ڕەنگدانەوەی حاڵەتێکی ژنانەی ڕەسەن بوون. بەڵام.

«پاش پەنجا ساڵی تر منیش لە یاد دەکرێم»

نەخـێر.. ناوی ژنـە وا بە سادەیی لە یاد ناکرێت، خوێنەرو دۆست و لایەنگری ئەوەندە زۆر بوون. بەس نییە تەنها (٥٠٠٠٠) نامەی نوسیوە کە لە (١٢٠٠) بەرگدا کۆکراونەتەوە.

(جـۆرج) ئەوەنــدە بە تەنـگ پارەو پوولەوە نەبـوو، گەر تەنهـا.. سەرپەرشتی کێڵگەو باخ و بێستانی گوندی (نوهانت)ی کردبا دەبووە دەوڵەمەندێکی ناودار، لە نامەیەکیدا کە بۆ کیژەکەی نوسیوە دەڵێ:

«با باری دارایی خۆمت بۆ ڕوون بکەمەوە.. تەنها (٧٠٠٠) فرەنك شك دەبـەم.. هەمـوو دەرامـەتم لە ڕابـواردن و مێشکم و دەمـارە نەخۆشەکانم سەرف کرد..»

وردە وردە گەڵای داری ژیانی (جورج) خەریك بوو زەرد هەڵدەگەڕا، لە مانگی ئەیلولی ساڵی ١٨٦٨ دا نوسیویەتی:

«ئای وا خەریکە بە ناو ساڵ دەکەوم. تەمەنم بووە (٦٥) ساڵ لەم چارەنـووسە سـەیرەم.. هەست دەکەم بە هێزم.. باش دەنووم پیاسەی چاك لێدەدەم.. لە سارداوان مەلوانی دەکەم.. هێمن و لە سەرەخۆم.. سووم لە جحێڵێ خۆم نابێتەوە»

بەم جۆرە ئەو ژنە کورتە بنە.. ناو شان پانە.. دەست و پل، خرە.. شریتی ژیانی پێچرایەوەو کەوتە پرخەی خەوێکی یەکجاریەوە.. بەو پەڕی ڕاستگۆییەوە.. وتوویەتی:

«ژنێکی چاك بووم بەوە تاوانبـار کرام کە نەمتوانی بە قووڵیەوە لە خۆشەویستی بنۆڕم.. ئەوەندەی دەزانم کە بە سۆزەوە ژیام ئەمەش بۆ ڕازی کردنی مرۆڤ بەسە».

تێبینی: ئەم کوورتە باسە لەم سەرچاوانەی خوارەوە ئامادە کراوە:

٢ - گۆڤاری (الاداب الاجنبیة) ژمارە ٢ی ساڵی ١٩٧٧

٢ - ڕۆژنامەکانی (الجمهوریة)(الراصد) ساڵانی ٨٣ - ٨٤.

دەیان جار!

دانا کاکە حەمە

دەیـان جار فرمـێسکی دوو چاوانم گێراودتەود، دەیان جار بە ئارەقی پایـز بن باڵی چۆغـەکـەم لیـل و تەڵخ چۆتـەوە، دەیان جار هەوای ووشـکـی پڕ تەم و مژم هەڵـمـژیـوەو دەیـان جاریش بە ڕێـژنـەی بارانێکی پرتـاو سەرو پۆتـەڵاکم کوتراوە، دەیان جار بە هۆی ئۆتـۆمـۆبێلێکی بە شامپۆو دەرمـان پاکـژ کراوەود بریسکەی جام و بۆیە کەوتونەتە سەرچاوانم و هێناویانمەتە چاو گڵۆفتن. دەیان جاریش لە پێـکـەنـیـنـی قووڵی خوێنکـەرمێکـدا ئەنجـامێکی پڕ ستەمم ڕەچاو کردووە، دەیان جار لە هەیـوانە بەرزە کەمانەوە بەبێ (بسم الله) کردن لە نیوە شەوێکی بێ وورشـەی خامـۆش دا پڕ گلێنـەی دوو چاوانـم ئەشـکـم هەڵرژێـتـووە تاڤگەی کفتی و بێ هۆشیان پێشکەش کردووم، دەیان جار دڵە گوشراوەکەم هێندەی دیکە چووك دەبـۆ وەو بە کرژبـونـی خوێـنێکی پڕ شەرم و بێ ئارامی دەزاندە بینایمەوە، دەیان جاریش بە کۆچ و باری ماڵە ڕەوەنـدان یادگـاری گەشـتنێکی ترسنـاکم بەدی کردووە دەیـان جاریش لە گەرانـەوەی شەوانمدا بەرەو ماڵ ڕەقـەڵە ئەژنۆم بەر لێواری تیژی تاوێـران کەوتـووەو بۆ چەنـد چرکـەیـەك دۆزەخـم بە دیـدار شادبـووە دەیـان جار لە هەڵپەرکێی نا بە دڵی بیرو هۆشم و پڕ سۆزی ناحەزاندا لە هاوینە هەوارێکی ڕازاوەدا هاتـومـەتـە سەمـای مەرگـی خۆم، دەیـان جاریش لە لەوەرگـای بەخش و مانـدا بە خەڵکی ئاوارەو نەناس مەڕ بۆتە کورك و جا چ بە لوورەی ناقـۆڵای بووبێ یان بە کەڵبـەی خوێـنـڕێژی لەوپەڕی دڵنیایی‌یەوە هێنـاوینی‌یە سەر دوو دڵی یەکی

بڕوانە ل١١

ڤەگەران

خالد حسين

ئەزم ئەزم؟
ما دێ‌کی بت
نێ هەر ئەزم
جارەکا دی ڤەگەریابی
دەنگێ تە خواند هندی تو مای
راستا راستا
دڤیا بێژم نە نە ئەزم
د ترسم ژخو
ئەز خو بگەزم
روژەك د ڤێو
هەیڤەك سێ
هەما هولێ تو ناپرسێ
چیروکا من هەرا دویرە
ما ئەز بێژم
نە.. نە ئەڤروکە
سەرێ روژێ هو درێژکی
سوبە دوزبە دێ چ لێکی
باشە بزانە ئەڤ سالە
مام راوەستای
هەڤالا ئەزێ هو هێلای
کەتم خوارێ
وەکە رەمولتا تێك شێلای
پشتی گوتنێ جارەکا دی
خوە هلاڤێتە ئالیێ دی
وەکە بەرێ قەی نزانت
پەیڤا ل دویف پەیڤا دانت
ئێکا شکەستی
یادی یا ڤل
ئێکا خوارو یادی بێ مل
نە، دەڤ لێ گرت
لێ جارەکا دی گوت ئەلو
بەسە گالە گالا هولێ
خونە تو هاتیڤە ژ چولێ
گەر دێ هوسا تو پەیڤی
دێ دەستی دەم ستویرە
چویڤی
هەما هوسا وەی.. رك و رك
ناهێلی ئەز بو خو بکەم تك
من نە گوتە نە ئاخڤە
لێ من د ڤێ باش بزانی
پەیڤەکا شکەستی نە رانی
بو ژین خوشە
بچی ژین خوشە
بچی خوش د بت
گەر تال نەبت
دێ چەوا بتە شیرینی
گەر خوار نەبت
چەوا دێ بتنە راستی
نەخوش نەبت
چەوا دێ بتە خوشی
شەڤ نەبتن
ما بو چییە ئەڤ روژا نوی
تو نەبی قەی چییە جوانی
کورت کە .. کەنگی بگەهین
هەڤ؟
ڤێ گوتنێ کا بهێلە
هێشتا رێکا مە نهێلە
لێ.. ئەز دێ هێم
ئەڤە سوز بت...
نەئێ نەئێ
هینگێ دێ چم
من گوهـ گرتن
نەئێ نەئێ گەر دێ هوبی
نەئێ گەر تو دەست ڤالابی
وێنەو چیروك ئاڤا نەبی
نەئێ نەئێ هەر کا نەئێ
چەند روژەکا گیرو بە
دێ چم ئەڤروکەو سوبە
تە چ دڤێتن کا بفەرمو
دا پسیار کەم
هەرمو وەرە بدل خوش
دەما.. تو ڤەگەرای ڤە
جارەکا دی مان و ژینێ
دێ دەمە تە
دا تو بنوشی.

گومان

احلام منصور

درۆیشتـین.. هەنگاوەکانمان بەجێ دەهێشت
گومـانیش دەبـووە درك. هەنگاوەکانمان پێش
گومانەکانمان دەکەوت..
گومانەکانمانیش تێکەڵی دڕکی گومانی کەسانی‌تر
دەبوو..
ئەوانیش وەکو ئێمە
گومانەکانیان دەبووە گوڵ
گوڵ لە کوێ‌و دڕك لە کوێ؟
دڕکی تەمەنم و گوڵی مردنم
لە گۆڕستانی گومانم
زیندە چاڵ دەبوون
★ ★ ★ ★
چادرێ بووم، سەنگەرێ بووی
ئاسمانێ بووم، خاکێ بووی
ڕوبارێ بووم، بیرێ بووی
چادرو سەنگـەر، ئاسمـان و خاك، ڕوبارو بیر
لەنێو چاوەکانما خۆیان
زیندە چاڵ ئەکرد
دوا مەبەستم
گۆرانییەك بێ هەموو کەسایەتیم لە نێوی‌دا
چیرۆکێ بێ هەموو کڵۆڵیم لە نێوی دا
ڕۆمانێ بێ هەموو تاوانم لە نێوی دا
شیعری بێ هەموو فرمێسکەکانم لە نێوی دا
زیندە چاڵ بێت..
★ ★ ★ ★ ★
لاپەڕەیێ هەڵدەوە
لاپەڕەییکی تر
تاوانێ بژمێرە
تاوانێکی تر
فرمێسك برێژە
فرمێسکێکی تر
بە لاپەڕەو تاوان و فرمێسك
ووشەیی بنوسە
ووشەیەکی تر
ووشەیەکی تر
بەردێ هەڵگرە
گوناهێ بۆن کە
ماسی‌یێ بگرە
بە بەردو گوناهو ماس
ئاگردانێ بکەوە
ئاگردانێکی تر
ئاگر دانێکی تر
★ ★ ★ ★ ★
دڵۆپـە فرمێسکێکی تۆو دڵۆپـە خوێنێکی من
زاوزێیان نەدەکرد نەخێر
یەکتریشیان نەدەگرت
نەخێر
شۆرتیشیان نەدەکرد
نەخێر
دڵۆپە خوێنێکی تۆو فرمێسکێکی من.. ئاشت
دەبوونەوە
دڵۆپە خوێنێکی من و فرمێسکێکی تۆ ئەتۆران
نەمان توانی بیانگۆڕین
خوێن بە فرمێسك ناگۆڕێ..
ژانیش بە مردن ناگۆڕێ..
★ ★ ★ ★
شانەکانم قاڵدرمە نەبوون نەخێر
پەنجەکانیشم مۆم نەبوون نەخێر
هەناسەکەیشم بۆنی مردنیان لێ نەئەهات نەخێر
تەنانەت ووشەکانم گوڵێ نەبوو تاکو بۆنی کەی
هێلانەیێ نەبوو تاکو بیشوێنێ نەخێر نەخێر
سەرچاوەش نەبوو مەلەی تیا بکەی
ئاسمانیش نەبوو
باڵە شکاوەکانت لە قەفەسی سینگم دا بەجێت
هێشت
ئازارەکانم بوونە چەقۆ
باڵە شکاوەکانت و قەفەسە شکاوەکەم
لەسەر لاپەڕەیێك دا بکەمە هێلانەیێك و
!!
★ ★ ★ ★
شیعرو چیرۆك تێکەڵی یەکتری بوون
من و تۆ
ئەزانین و نازانین
تێکەڵی یەکتری ئەبین و نابین
ئەمجارەیان

شیعر لە ئیقاع تۆرا
ژانیش لە قەڵەم تۆرا
ئاوازیش لە گۆرانی تۆرا
بەڵام
ئێمە.. نەتۆراین
جاران هەمیشە لەیەکتر ئەتۆراین
داوام ئەکرد لەسەر دەریا برۆیت و قاچەکانت
تەڕ نەبێ
داوات ئەکرد.. لەسەر ئاگر برۆم و داوێنەکەم
نەسوتێ
ئا ئەم جارەیان
دەریا لە قاچەکانت بوورا
ئاگر بە داوێنەکەم بەر بوو
دیسانەوە
شیعر بووە شاخ و
چیرۆك بووە بەفر
نازم بووە ئاگر
فرمێسکت بووە چەتر
دڵیسمان
لە نێو بەفرو ئاگرا وەستا..
★ ★ ★ ★
بیستم
شعر، شاعیرانی جێ هێشت
لافاویش ڕوباری جێ هێشت
شارەکەیشم نەخشەی خۆم وون کرد
فرمێسکەکانیتیش چاوەکانتی جێ هێشت
مەپرسە
بۆ شیعرو لافاوو شار ئەگەڕێم
بۆ پردو ئەڵومن و شوان ئەگریم
بۆ قەڵەم و لاپەڕە وشە ئەژێم
★ ★ ★ ★
ووتیان:
فرمێسکەکانم گەڕانەوە
مردووەکانی گۆڕستان زیندوو بوونەوە
تابوو تەکەمیان هەڵگرتەوە
لەسەر چ شاخێ؟ لە کەناری چ دەریایێ
لەژێر سێبەری چ دارە توویێ
مردووە زیندووەکان تابوو تەکەم ئەنێنەوە
★ ★ ★ ★
لایە لایە!
بەشەرتی چەقۆ لایە لایەیێکم پێت ئەفرۆشم و
بەشەرتی ژانی برینەکانم لێت ئەکڕم
بەشەرتی بەڵێنێ شارەکەم پێت ئەفرۆشم و
بەشەرتی شیوەنێ جەستەکەم لێت ئەسەنم
★ ★ ★ ★
نازانم چ ڕۆژێ لە دایك بووم..
نازانیت چ ڕۆژێ لە دایك بوویت
هەر دووکمان بەیەکەوە
ڕۆژی لە دایك بوونمان دەست نیشان کرد
بێ ئەوەی بڕیارێ بدەین
لە چ ڕۆژێك دا دەمرین..
★ ★ ★ ★
دەمەو ئێوارەیە
نازانم بەدوای چ مۆمێك دا ئەگەڕێی
تاریکی شەوانت ڕۆشناکاتەوە
مۆمەکانیشم تەمەنیان دزی
نازانم چ ئێوارەیێك تەمەنم
دەبێتە مۆمێو شەوێکی تاریکیت
دەمەو ئێوارەیە
زۆر لە خۆم ئەکەم شیعرێکت بۆ بنووسم، لە
نزیکەوە..
دەنگی «گوکوختێ» پێم دەڵێ لێرە نیت و لەوێش
نیت
بە دواتا ئەگەڕێم، تۆیش ڕەنگە بەدواما
بگەڕێیت و
ڕەنگیشە هەر دووکمان بە دوای خۆمانا
بگەڕێین..
قەڵە مەکەم.. وردە وردە خەریکە ڕێیەکم بۆ
هەڵدە بژێرێ..
وا دیارە قەڵەمەکەت وردە وردە خەریکە
ڕێگات لێ گوم ئەکات.

Institut Kurde de Paris

بەسەرکردنەوەیەکی خێزانی شەهیدەکان

هەموو سالێك، رۆژی ١ ـ ١٢ کراوە بە رۆژی شەهید، رۆژی ئەوانەی بە هەموو مانایەك بەرگرییان لە مانەوەی عیراق کردو سەریان بڵندتر بوو بە شەهبد بوون..

هەموو عیراق بەگشتی لەم رۆژەدا سەری رێزو خۆشەویستیو گەورەیی بۆ [لە ئێمە شکۆدارتر] دائەنوێنێ... لە لای خێزان و کەس و کاری شەهیدان، ئەم رۆژە، مانای سەربڵندی ئەنوێنێ... بەوەی کەوا رۆڵەیەك، یان چەند رۆڵەیەکیان کردووە بە قوربانی بیۆ سەربەرزیو پاراستنی عیراق.

لە هەولێرو دەوروبەری هەولێردا، کە ئەگەراین بەدوای ماڵە شەهیدەکاندا، گەلێك نموونەی سەربەرزیمان هاتە پێش چاو، لەوانە ماڵێکی شەهید کە دوو کوری کردووە بەقوربانیو کەچی بەوپەری لە خۆبردنەوە ئامادەبوونی خۆی رائەگەیەنێ بۆ قوربانیدان..

دوای ئەوە، چووینە ماڵە شەهیدێك کە [محمد کانبی] یەو کورێکی شەهید بووەو یەکێکیتری بەدیل گیراوە.. لە وەڵامدا ووتی:

ئەمە نیشانەی گەورەی سەربەرزییە بەرامبەر بە عیراق کە نیشتمانی هەموومانە.. هیچ شتێك لەوە بە نرختر نیە کە مرۆڤ خۆی بکاتە قوربانی نیشتمان..

کورەکەشم کە [احمد]ی ناو بوو بەهەمان باوەرەوە جەنگاوەربوو، هەتا لە بەرەی [بەسرە] شەهید بوو، بەشداری لە زۆربەی هێرشەکاندا هەبوو، هەرگیز نەیدەویست مل کەچ بێ بەرامبەر بەوەی دەست درێژی بکرێتە سەر وولاتەکەی...

● بەڵام خاتوو [ئامنە]ی دایکی ووتی:

رۆڵە گیان.. کورەکەم راستە شەهید بوو.. بەڵام هەموو جەنگاوەران کوری منن.

زۆریش سەربڵندم کە دایکی شەهیدم پێ دەڵێن.. چونکە دیارە شەهید گەورەیە..

لقی هەولێر

بیرهاتنا روژا شەهیدی

وەصفی حسن

وەك ئەم هەمی دزانین ژ رژێما خومەینی ژ شوباتا (١٩٧٩) ی هەتا ئەڤرۆ ب سەدان تاوانێت خویناوی بێت مەزن پێت کرین و بجهـ ئینایین!!

ئو ئەڤ چەندە لنك هومەینیا نەجهێ سەرسورمانییێ یە بەلکو جهێ شەهنازییێ یە!! چنکو ئەوان نەڤێت تشتەکێ نویو بەرکەفتیو زانستی بۆ مروڤایەتیێو جیهانێ پێشکێش بکەن!

بەلکو بتنێ ئەوان دڤێت (مروڤ بهێنە کوشتن و خوین بهێتەرێتن) هوسا رژێما خومەینی یێ خۆ نیشا جیهانێ دای.

لێ تاوانا ژ هەمیا مەزنتر خومەینی کری ئەوبو دەمێ لروژا ١٩٨١/١٢/١ رابوی ب گوللە بارانکرنا چەند ئێخسیرێت عیراقی ل کەرتێ بسێتین لروژهەلاتا میسان!!!

بێ گومان بارانکرنا ئێخسیرێت بێ گوننەهـ و بێ دەستەلات ل چ جەنگادا نەبویە دمێژوویێ داو چ جارا باوەرناکەم ئەڤ تاوانە روی بدەت لپاشە روژێ.

دەمێ خەلکیو ملەتێت جیهانێ بڤێ چەندێ زانی بەهرا پتر ژ دەولەتاو رێکخراوێت جیهانیو چڤاتا تەناهیا دەولەتی هەمیا نەرازیبونا خو لسەر ڤێ تاوانێ دیارکرو هەتا رێکخراوێت ئیسلامی ژی ب دژواری نەرازیبونا خو لسەر ڤێ چەندێ دیار کرو چەسپاند کو ئەڤ کریارە دویرە ژ ئیسلامەتیێو رەوشتێت مروڤایەتیێو بڤێ کریارێ خومەینی کافر یاخو ئاشکەرا کر.. چنکو ئەگەر خومەینی بێژیت ئەز موسلمانم درەوە..؟

چنکی خودێ مەزن دقورئانا پیروزدا یا گوتی [ویطعمون الطعام علی حبە مسکینا ویتیماً واسیرا] هەروەسا پێغەمبەری محمد (س.خ) لشەرێ (بدر) گوتە هەڤالێت خۆ «اوصیکم بالاسری خیرا» هەروەسا لشەرێ (جمل) یێ ناڤدێر دەمێ ئێخسیرەك ئینایە نك ئیمام علی بن ابی‌طالب و گوتینێ دا بکوژین.. ئینا ئیمام علی گوتە ئێخسیری «ئەز تە نا کوژم.. ئەز ژ خودێ دترسم».

ئەڤەیە هەلوێستا ئیسلامێ بەرامبەر ئێخسیرا.

ڤێجا نزانم رایا خومەینی بەرامبەر ڤان ئایەت و حەدیسا چییە؟ پا ئەگەر خومەینی خو ب ئیسلام بزانێت ئەڤەیە هەلوێستا قورئانێو پێغەمبەری وصحابیا بەرامبەر ئێخسیرا. لێ ئەزێ دلنیامە کو خومەینی ژ ئەردی هەتا ئاسمانی ژ ئیسلامەتیێ دویرەو چ دندکا باوەریێ ب دەستورێ ئیسلامەتیێ نینە.

ژ خو یاساو رەوشتێت دەولەتی ئێکجار دەجالی باوەری پێ نینە ئەگینا هەتا نهو چار رێکەفتنێت دەولەتی یێت هەین دەربارێ ئێخسیرا:

١ ـ پێکهاتنا لاهای سالا (١٩٣٢)

بروانە ل ١١

کورتە چیروك ژ تورێ جەنگی

شەهید

چیروکا نڤیسڤانێ عیراقی
سمیر إسماعیل
وەرگێرانا: حسن سایڤانی

ئەرێ مەحمود... ئو تو مەزن بو یێ، تو مەزنتر بوییێ ژ هەمی دەمێت بورین.. نوکە تو ل رێکا دەرباس دبێو رێکا ل پشت خوە دهێلێ، دابگەهێ توخیبا بێ‌ی بەسابورت و بێ پێناس...

«مەحمود» هەی گەنجێ شەرمین، تو یێ تە نەدشیا باش پەیڤا ل بەر ئێك رێزکێ، چەوا نوکە ئەزمانەکێ نوی ل دەڤ تە بهەیدابو، مروڤ تێدا هشیار دبت... نێ نە حێبیەتیە ئەگەر ژیان بتام تر بکەڤت دگەل تە، وهەڤالینیا تە بیت جوانترین دەمێت ئەم دگەل دژین..

سالەکێ بتنێ پیشتی تە «بەدلێ خاکێ» کریە بەر خوە، ودەمێ تو زڤرییێ وێ روژێ، چەند نە ل قەدارا تە بو، مەزن بو... وئەو خەونێت تە دڤیان و تە بو من دگوتن چوون، رێڤینکێ، وگریان ل عنتیك خانا، ودیتنا شینوارا چ خەون بون دسەرێ تە یێ بچویك دا دزڤرین، وهندی من دگوتە تە هێش ئەو دەم نەهاتە.. لێ چاڤێت تە ژ سەر ئێك درابون وگریا ئاگری ژێ دفرین دڤیان من بسوژن... ژ بچویکترین تشتا تو تورە دبوییێ، ئو نوکە غەزەبا تە ل هەمی درا دەرباس بو، وهەر دێندکەك خیزی دزانت ئاوەربێت تە چ دڤێن، وهەر چیکەك ئاڤێ دکەت سەر ناڤچاڤێت تە، تو پێ دحەسایێ کو ژیانەك نوی دئێت سەر ژیانا تە..

نوکە تو یێ دچەپەرێ خودە یێ کولایێ ل عەردی، بهەردوو چاڤا بەرێ خو ددێ پێشییێو تڤەنگا خوە باش دگرێ ولێ مفەیەتێ، دێ بێژێ ئەو، ئەو دەزگرا تە یە ئەوا تە بو مە بەحسێ وێ کری..

جارەکێ ژوان جارێت گەلەك ونائین هژمارتن، خەونێت تە ببون چیچکێت بچویك وتە بەلاڤ کربون ل هەمی عەردا وتە هزر دکر تو چیچکەکێ، وددانێ ڤێرێ ووێراها وسترانەکا ئەڤینیێ دسترینێ.. دویکێلا شەڤێ بگونژینیت سپێدێ دڤەمرینێ.. ودبێژی ئاگری داوەستە.. بەلێ پا ددلێ تەدا دسنجری، وگریا وێ گەشتر دبو، هەتا کو تە نە دشیا خوە بگرێ، ژبەر هندێ تە «خالیدا» ل نیڤا رێکێ داوەستاندو تە گوتێ:

ـ «ئەز حەز تە دکەم».

دەرکەڤت ئەو پەیڤا هەمیا هاژێ هەبێ، ودیوارێت تاخێ گوهێت خوە دانێ وهەمی تاخا زانی، ئو ل کولانێت باژێری بەلاڤ بو..

بتنێ قەسەیەك تە گوت: «ئەز پێ‌گەهشتم دویماهیکا ئەوی ئاگرێ هێژ نە ڤەمری».

دبت تو نوکە بشێ سەبەبێ ئەوی ئاگرێ ئەز پێ دحەسم کو دڤێت ڤەمرت وتو تێهنیا عەردێ دشکێنێو بچیکێت خوینا خوە روهن بکێ.

ئو چاڤێت تە هاتن نڤاندن ل سەر ئەوی وێنەیێ ل ناڤ ستێرادە دلڤلڤیو ژتە نێزیك دبو.. وفیشەکاتە یادویماهیکێ، یابەری دویماهیکێدا دەنگێ نەیارێ تە بکوژت وبێ دەنگ بکەت..

ژ گەشاتیا چاڤێت تە خەونێت ئەڤینیا «خالیدایێ» پێشکێشی تە کرین دیاربون، ئو بەلاڤ دبو وەك چیکێت بارانا ب ناڤچاڤێت تە دکەتن و تو ب رەحمەتیێ دحەسایێ..

ئەرێ ما ئەڤە رسمکرییو دخەیالا تەدا؟؟ ئەرێ بێژە من ئەو وەستیانا هەردەم دسینگەی تە دا چوو ونائێتە ڤە؟؟.. ئو بەرێ خومبدە مە وئەم پێشڤە دچین، ڤێرییەك ژ شینگێ تە دەرکەڤت ودبت ساچما وڤ لەشێت دوشمنێت تە دکەڤت ئو درەڤن، رەڤەکا بێ زڤرین..

خەونا تە بو کو تو ل دور جیهانێ بگەرێ، وئەڤە یێ تو دبێ نیشان.. ودیمەنێ تە یێ ل هزرا هەمی مێرخاس وزەلاما...

پال بیرا من ئەو گاڤا دویماهیکێ دەمێ تە گوتی من:

«خالیدایێ بپارێزە، ولێ ئاگەهدار بیە، نێ ئەوە یا هەمی تشت داین مە»..

ئو خالیدە ماگەش دچاڤێت تەدا، ومن باش بەرێ خودایێ هەتا روناهی ژ چاڤێت تە چوویێ، وتە چاڤێت خوە نڤاندن ل سەر دیمەنێ وێ. هینگێ ناڤچاڤێت تە بون رۆژ وە خوە ل بەر روناهیا وێ گەرم دکر.. وتیروژکێت روژێ بەلاڤ بون، دا رێکێ بو هەمیا ڤەکت بو بێشییێو چاڤێ روژێ..

شەهید لە دڵی مێژوودا

زینب حسین

بەبۆنەی رۆژی شەهیدەوە، رۆژی ئەو کەسەی کە لە هەمووسان شکۆدارترە، ئەوەی کە بە خوێن و گیانی خۆی عیراق و سەربەرزی گەلی عیراقی پاراست و دەپارێزێت.

لە عیراقی بڵندو.. عیراقی صدام حسین دا.. لە عیراقی یەکێتی نیشتمانی کوردو عەرەبدا هەموو ساڵێك یادی رۆژی یەکەمی کانوونی یەکەم بە رۆژێکی پیرۆز دەژمێردرێت، رۆژی ئەو نەمرانە دێتەیاد، رۆژی ئەو قارەمانە بە جەرگانەیە کە گیانی شیرینی خۆیان بۆ خاکی عیراق و گەلی نەبەزی عیراق دانا..

لەبەر خاکی ئازیز، خاکی عیراقی زێرین هەموو لاوەکان فیداکارن و گیانی ئازیزی خۆیان بەخشیوە بۆ بەرزیو پاراستنی ئاووخاکی ئەوەی روونەو هەموو کەسێك دەزانێت کە عیراق هەمیشە لە هێزو توانای خۆی ناکەوێت کەوا شەهیدبوون و فیداکاری بۆ ئەم خاکە کردەوەیەکی شۆرشگێرانەی بەنرخە.

راستەگیان شیرینە، بەڵام خاك لە گیان گرنگترە، بۆیە رۆڵەی عیراقی ئازیز لاپەرەیەکی نوێی لە پاڵەوانیەتی بۆ مێژوو تۆمار کردو هەمیشە عیراق و نەوەی عیراق شانازی بەمەوە دەکات.

هەروەها جەنگ بەردەوامەو مێشکە بوگەنیوەکەی خومەینیش قایل نابێت بە راوەستاندنی شەرو هەموو ئامۆژگاریەکانی خستۆتە پشت گوێو لە هەموو جیهان دا بەتێکرا ئەم کردەوەیەی رژێمی ئێرانی بە کارێکی بێ وێنە لە مێژوودا تۆمارکرا هەر ئەوە نییە کە ئەم رژێمە بە شەرو وێران کردنی شارو دێهاتەکان قایل ببێت، بەڵکو هەموو عورف و نەریتی نەتەوەیی شکاندووە دیل لە هەموو یاسای مرۆڤایەتی پێویستە رێزو مامەڵەی چاکی لەگەڵدا بکرێت کەچی ئەم رژێمە دواکەوتووە هەموو لایەنێکی مرۆڤایەتی نەماوەو هەر چەندە ئادەمیزاد بیری لێ دەکاتەوە جێگای سەر سوورمانە ئەومیە خومەینی لەسەر شۆریو دواکەوتن زیاتر هیچی دەست ناکەوێت، غەیری روو رەشیو خوێن رژان بەولاوە هیچ قازانجێك ناکات سڵاو بۆ یادی رۆژی شەهید.

هەزار سڵاو لەو شەهیدانەی گیانی خۆیان بەم خاکەیە بەخشی.

هەزار سڵاو بۆ گەلی ئازادی عیراق.. بەکوردو عەرەبیەوە.

«شەهیدان لە ئێمە شکۆدارترن»

کمال امین سمین

هەموو ساڵێك گەلی عیراق یادی شەهیدانی ئەکاتەوە. ئەو نەمرانەی کە پاش ئەوەی بەدیل گیران بەگوللەی غەدرو خیانەت گەڵای ژیانیان هەڵوەری.... ئەمەش بەڵگەی روورەشیو بەزینە، نیشانەی ترسنۆکیو بێدەسەڵاتیە. دەربرینی دڵ رەشیو داخی دڵە بەرامبەر عیراق و نەتەوەی عەرەبی.. ئەم کارەی رژێمی خومەینی بەڵگەی لادانە لەئایینی ئیسلامی پیرۆز...

لە هیچ یاسایەکی زەمینیو ئاسمانیا نەهاتووە کە دیل بکوژرێت.. بەڵام ئەو بەکرێگیراوانە کەی گوێیان بەیاساو ئایین داوە؟

گەلی عیراق لەکاتێکا یادی شەهیدانی ئەکاتەوە لە هەموو کاتێك زیاتر سوورە لەسەر ئەوەی کە لەپێناوی سەربەستیو شکۆمەندیدا گیانی خۆی ببەخشێت..

هەر لەدێر زەمانەوە کاروانی گەلی تێکۆشەری عیراق قەت نەوەستاوە لە هەموو کات و سەردەمێکدا لەکاتی تەنگانەدا یەکیان گرتووە.

هەردەم وەکوو مۆم سوتاون لەپێناوی پاراستنی رۆژی رووناکی وولات دا..

گەلی عیراق لە جەنگی رەوامان، جەنگی قادسیەی صدام بەرابەرێتی سەرەکی ئازاو لێهاتوو صدام حسین بەوپەری ئازایەتی بەرپەچی نەوەی کیسراو رۆستەم ئەدەنەوە، توانیان بۆ هەموو دونیا بسەلمێنن کە عیراقی صدام حسین زۆر لە نەخشەو پیلانەکانی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و نۆکەرانی بەهێزترە..

شۆرشی بەعس ئەوەی بۆ گەل سەلماند کە توانای فەرماندەیی گۆرانکاریو هینانەدی هێمنیو ئاسودەییو سەربەرزیو سەربەستی نیشتمانی هەیە.. گەورەترین دەسکەوتیش بیناکردنی ئادەمیزادی نوێی عیراقە، ئەو ئادەمیزادەی ئامادەیە بۆ قوربانیدان لەپێناوی پاراستنی ژیانی نوێی عیراق دا..

ئەو گەلەی لەپێناو ئاواتی پیرۆز گیانی خۆی ئەبەخشێت، ئەو گەلەی باوەری بەسەرکردایەتی پارت و شۆرش زۆر بەهێزە، بۆیە زۆر ئاساییە کە بەرگری لە وولات و دووا رۆژی پرشنگدار بکات.. هەروەك سەرەك کۆمار صدام حسین ئەڵێت.

«عیراقی نوێ لەفاودود تا زاخۆ یەك حاڵەتە، هەموو بنیات ئەنێن و بۆ بەرگری کردن لە نیشتمان دەجەنگێن. هەموو پر باوەرن بە دووا رۆژو هیوای فراوانتر».

ئەمەیە عیراقی نوێ کە شەمشە کوێردکانی قوم و تاران چاویان رۆژی رووناکی عیراق نابینێت. چاوچنۆکیو دڵ رەشی بەجارێ چاوی کوێر کردوون..

عیراقیەکان مەحالە مل بۆ دوژمن کەچ بکەن مەحالە رێگا بدەن بەکرێگیراوان کەدەسەڵاتی ئیمپریالیزم بگەرێنێتەوە ئەم ناوچەیە..

عیراقیەکان پێشبرکێ ئەکەن بۆ شەهیدبوون چونکە شەهیدبوون رێگایە بۆ گەیشتنە هیواو ئاواتی پیرۆز.. شەهیدیش هەردەم نیشانەی نەمریو رێزلێنانە، بەوپەری شانازیەوە یادی ئەکرێتەوە.

سڵاو بۆ گیانی ئەوانەی لە ئێمە شکۆدارترن.

ژ تورێ جەنگی لجیهانێ

ملەت بو جەنگێ دچیت

هوزانا: انطونیو جاسبیتو
وەرگێران ژ عەرەبی: وصفی حسن

مافومیرا ب تاو پەرێت
تیروشکێت روژێ دبریت
لژێر سیبەرا خانیەکا تەنەکا
(لیمبا) زارویێ خو شیر ددەت،
پشتی ئەو ژ مێرو کورێ خو
کانیاکا ڤەبوی..
کانیاکا،
چو بو بەروکێت شەری
چو جەنگێ..
دارو سیبەرو روژ
ب هەڤرا یارییا دکەن،
لناڤ کوخێت باژێری
ئێك دگەل یێدی بێدەنگی؟
★
زارویێد دخەوکا کویردا
پیرەمێرا سەرێ خویێ چەماندیو
دویر هزرا خو دکەن..
ژنگ ژی یێ بیرهاتنا
ڤەدگێرن،
صا ژی حەوە.. حەوە
ژ تێهنا،
ئەڤە هەمی ژبەر وەغەرکرنا
زەلامێت قارەمان،
دروستکەرێت ژیانێ
بو بەروکێت شەری
بو جەنگێ..
★
رۆژ پاپسیار دکەت و دبێژیت:
ملەت بو شەری چو
ملەت بو جەنگێ چو
لێ کەنگی دێ زڤرن؟
تەیرو چیچك بەرەڤ ئاسمانا
دفرن و دبێژن:
کانیاکا بو شەری چو
کانیاکا بو جەنگێ چو
ملەت تەڤدا بو شەری چو
ملەت تەڤدا بو جەنگێ چو
لێ من باوەرە:
ئەڤ ملەتە دێ بسەرکەفتن
زڤریتەڤە..
★

ـ هوزانڤان (انطونیو جاسبیتو) ل سالا (١٩٢٤) ل کومارا ئەنگولا یێ هاتیە دونیایێ.

ئێکە ژ دامەزرێنەرێت هوزانا هەڤچەرخ ل وەلاتێ ئەنگولا.

ـ ژبەر بزاڤا وی یا نیشتیمانیو وەلاتپەروەری ل سالا (١٩٥٩) بو ماوێ (١٤). سالا دکەفیتە زیندانێ.

ـ ل سالا (١٩٦١) ئێکەمین کومەلا هوزانێت خو چاپکر لژێر ناڤێ (هوزان)و ئەڤ هوزانە ژ وێ کومەلێیە.

ـ ژێدەر

روژناما القادسیە هەژمارا (١٩٦٢) یا روژا ١٩٨٦/١٠/٢.

بیست[illegible]وی هاواردەکا[illegible] دەکات کە[illegible] خەرج کردنی [illegible] کە تایبەتین بە[illegible]رانی رۆژانەو دوورن لە بیروباوەری رۆژی حەشرو قیامەت.. دیسان ئەومشی چەند جارێك دووبارەکردۆتەوەو ووتوویەتی «خۆتان لە پێناوی خومەینیدا بۆ مردن ئامادە بکەن» بانگەوازێکی کەش بۆ هەموو دام و دەزگاو فابریقەکانی رەوانەکردووە تیایا داوای ئەوەی‌کردووە کە بە زووترین کات خۆیان لە ژمارەیەك لە موچەخۆران و کرێکاران رزگار بکەن.. چونکە باری ئابوریان بە قۆناخێکی ئێجگار خراپ دا دەروات و دەبێت چارەسەری بکەن و خۆیان لە خنکاندن رزگار بکەن..

لەلایەکی تریشەوە دام و دەزگاکانی راگەیاندنی رژێم ومختێکی فراوانی تەرخان کردووە بۆ باس کردنی جەنگە ناقۆڵاکەیان دژی عیراق بە جۆرێك کە لە باوەریان کزبکاتەوە کە مەسەلەی ئاشتیو راگرتنی ئاگری شەر [illegible]ڵەو دەبێت شەرەکە بەردەوام [illegible]ت و هەروەهاو وەکو جاری [illegible]یان باسی بەهەشت و دۆزەخ و شەهیدبوونەو گوێدان بە خۆفیداکردن لەپێناوی خومەینیی تەڵەکەبازو خوێن رێژ..

گەوجەکانی رژێم باسی هەندێ شت دەکەن گوایە گەلانی ئێرانی پێ دەخەڵەتێنن و کاردەکەنە سەر باری مەعنەویاتیان و بەرەبەرە برواو توانایان بەهێز دەبێت و ئەتوانن رووبەرووی سوپای عیراق بوەستن..

گوایە دەتوانن سوپاکەیان قایل بکەن کە کۆتایی جەنگ لە قازانجیان دا دەبێت ئەمەش هەر بۆ ئەوەیە چونکە ماوەیەکە بە کۆمەڵ لە سوپاکەیان و لەگشت بەرەکانی جەنگ دا هەڵدێن و پەنا دەبەنە بەر سوپای عیراق بۆ ئەوەی خۆیان لە مردن قورتار بکەن چونکە ماوەی شەش ساڵی

جەنگ بە تەواوەتی ئەوەیان بۆ ئاشکرابوو کە دهۆڵ وزورنا لێدانی دام و دەزگاو تاقمەکەی خومەینی گشت درۆو نابەجێو ناراست و ناتەواون... بەتەواوەتی دەم وچاوی ناشیرینی خومەینی‌یان بۆ ئاشکرابوو کە کابرایەکی پیسی درۆزنی فێڵبازی خوێن رێژەو هەرگیز بیر لە قازانجی گەلانی ئێران ناکاتەوە تەنیا ئەوەی مەبەستە کە خۆی لە جیهان دا بەناوبانگ بێت و ئیمپراتۆریەتێکی پان و بەرین لەژێر سێبەرو ناوی خۆیدا دروست بکات..

ئاشکراو روونە بووەوە کە گەلانی ئێران ئێستا گوێ نادەنە قسە ئەڵەق و بەڵەقەکانی خومەینیی درۆزن و بەڵگەشمان ئەوەیە هەر رۆژ بە هەزاران لەئێرانیان پەنا دەبەنە دەوڵەتانی دەرەوە چ لە رێگای تورکیاوەو چ لە رێگای دەوڵەتانیترەوە.. ئەم حاڵەتە بۆتە گێچەڵ و تەنگوچەڵەمەیەکی تریشی هێناوەتە ئاراوە لەگەڵ دەوڵەتانی دراوسێی ئێران داو چونکە داوایان لێ دەکات کە نەیەڵن هیچ ئێرانیەك پەنابباتەلایان ئەگینا بەچەشنێکی کە لەگەڵیان دا دەجولێنەوە..!!

سەیرە.. مەلا گەوجەکان لە هەرەشەو گورەشەی خۆیان واز ناهێنن!!!

Institut Kurde de Paris

ئاخوتن و خەونی بێگەلك

زەوییەکەمان زۆر مەزنە
خور ژی توبی روناهی‌یە
نوکەری ئێمەیە..
خزمەتکاری ماڵی ئێمەیە
ئیسرافیل ژی وەك مەر..
هەورەکان دەهاژوات
لە لێدانی قامچی دەستی
دەنگی هەورو
رەنگی بروسکە..
دروست دەکات
لە روندك و فرمێسکی کچەکانی هەور
بارانی بەهاران لێمشت دەدات
لە مالینی ئودەو قەسرەکانی ئاسمان
تەرگ و بەفر.. رێژە دەکات
ئەوها داپیرەکەم..
لە تەمەنی پێنج ساڵیدا..
فێری کردووم
ئەوها بوو بیر.. لە لای من..
ئەوە بوو ژیان و گەردوون..
ئەو بیرە لە داپیرم کەفن تربوو.
داپیرم لە داپیری گوێ بیست ببوو
ئەو ژی لە داپیرە کۆنەکەی لەبووی مابوو
تا ئەو دەمەی..
ئەشکەوت خانو وماڵ بوو.
لەپێش ئەوەی
ئەنیشتاین و گالیلو.. بناسم
باسکال و «اخوان الصفا» بناسم
بروام بە بیری داپیرم بوو
کۆمەڵەی مەلەکانی راستی‌و حەقیقەت..
دابەزین
لە کونی تەنگی دەرزی زانستەوە
هەموو شتێك ئاشکرابوو
نەزەوییەکەمان زۆر مەزنەو!
نە خور ژی توبی روناهی‌یەو..
نە نوکەرو خزمەتکاری ئێمەیەو..
نە ئیسرافیل ژی مەری هەورەکانی دەهاژوات و
نە بەفر ژی زبلی ئودەو قەسرەکانی ئاسمانە
ئاشکرابوو.. رووەن بوڤە
هەموو ئاخوتنەکانی داپیرم..
بێکەلك و هیچ بوون
ئیمرو ژی..
پاش ئەوەی.. دا پیرم مرد..
پێش سی سال
داپیری داپیرم و داپیرەکەی
تا دەمی ئەشکەوتوەکان
هەموویان..
بوون بە بیرەوەری‌و داستان
لەم کاتەدا
موشەك دێت و
گوللەیەك دێت و
بومبایەك دێت و
هەولێریەك دەکوژێ لە بەغداو
منال و سەربازێکی ناسری لە هەلەبچەو
دوهوکی‌یەك لە میسان و
سلیمانی‌یەك لە بنارەکانی بەدرەو جەصان
بۆ ئەم کوشتنە؟!
بۆ ئەم سەربرینە؟
بۆ ئەوەی ئاخوتنە بێ کەلکەکانی داپیرم بگەرێنەوە
بو جادوو فێڵ بازی‌و قوڵ برین.
بو مردنی زانست و..
بڵاوبوونەوەی ئەفسانە..
بگەرێنەوە..
بو ئەوەی مێشکمان پر بکرێت
دووبارە فێرمان بکەنەوە.
ژێرو بیری پێشکەوتوومان بگەرێننەوە دواوە
تا ببێژین..
زەوییەکەمان زۆر مەزنە
خۆر نوکەری زەوی‌مانە
ئیسرافیل پارچەکانی هەور دەهاژوات
بروسکەکان ژی لە لێدانی قامچی‌یەکانی ئەون
بەفر ژی لە زبلی ئودەکانی ئاسمانن
زەوی لە سەر شاخی گایە
گا ژی لە سەر پشتی ماسی‌یە
لە ناو ئوقیانوسی بێبن و فرەهدا
دەسورێتەوە..
بەڵام گەلو..
هەر وەك ئاخوتنەکانی داپیرم بێکەڵك و هیچ بوون
خەونەکانی ئەوان ژی.. برا
بێکەلك و.. هیچ و پوچن..

نافع ئاکرەیی

لەگەڵ بەشدار بووانی مەربەددا

لەگەرمەی فیستیڤاڵی شیعری‌ی ساڵانەی مەربەددا، لەناو چەندین نووسەرو شاعیری کوردو عەرەب و بێگانەدا چاومان بە چەندین شاعیری خوێندنەوە لەم خۆپیشاندانە رۆشنبیرییەدا بەشدارییان کردووە، یەکێك لەو شاعیرە کوردانەی کە چامەیەکی خوێندەوە، دەنگی رەسەنی شیعری کوردیی بە خەڵکی ناساند شاعیری ناودارمان بوو دوکتۆر نافع ئاکرەیی، کە شیعرەکەی لە فیستڤاڵەکەدا دەنگی دایەوەو بە جوانی پەسەند کرا، ئێمەیش لێرەدا بڵاوی دەکەینەوە.

پێشەکی چوامان بەکاك محمد بدری ئەندامی دەستەی بەرێوەبەری ئەدیب و نووسەرانی کورد کەوت کە بەم شێوەیە بۆمان دوواو گوتی:

ئێمەی ئەدیب و نووسەرانی کورد بەشداریەکی باشمان لە میهرەجانی مەربەد کردو منیش یەکێك لەو شاعیرانە بووم کە بە شیعر خوێندنەوەوە بەشداریم تیادا کرد هەروەها توانیمان ـ ئێمەی دەستەی بەرێوە بەری یەکێتی ئەدیب و نووسەرانی کورد ـ ژمارەیەکی تایبەتی بەم بۆنەیە بە دەستی خوێنەران و ئەدیبانی عیراق و عەرەب بگەیینێ، ژمارە کە. بێگومان بە زمانی عەرەبی بوو، لە پێش ئەم ژمارەیەش بە بۆنەی بەستنی کونگرەی یەکێتی گشتی ئەدیبانی عەرەب لە بەغدا ژمارەیەکمان دەر کردبوو.

بە بەشداری کردنمان لەم جۆرە میهرەجانانە توانیمان دەنگی ئەدیب و شاعیرانی کورد بە ئەدیبانی عەرەب بگەیینین و ببینە هاورێی زۆربەیان و ئەمەش دەبێتە خزمەتێك بۆ ووشەی کوردی بەگشتی‌و رۆشنبیری میللەتەکەمان بە تایبەتی..

لە کۆتاییدا ئەتوانم بڵێم کە بەشداری کردنمان لە میهرەجانە بەشداریەکی کاریگەر بوو و ئامادەبوونمان لە کۆری شیعر خوێندنەوەو لێکۆڵینەوە سەفەر کردنمان بۆ شاری نەینەواو بەسرە باشترین بەڵگەن هیوادارم کە بتوانین لەمەو دوا ئەم جۆرە بەشداری کردنمان باشترو زیاترو بە سوودتر بێت..

ئەم کۆپلەیەك لەو شیعرەیە کە لەم میهرەجانەدا پێشکەشم کرد:

تۆش وەك من بوویت
حەزت ئەکرد
بۆ تینووەکان ببی بە ئاو
بەڵام گیانە، خۆشەویستم
نەتدەزانی
ماسی هەرگیز ماڵی نابێ
ئەوەی ئازاری نەدیوە
لە وانەی ئازاریان دیوە
حاڵی نابێ..

ئەنجا نۆرە هاتە سەر کاك سعید یحیی خطاط سەرنووسەری گۆڤاری (نووسەری کورد) کە گوتی:

ـ پارساڵیش بەشداری میهرەجانی (مربد)م کردو ئەمساڵەیش وا بە دیداری حەزرەتی شیعر شادمان بووینەوە.

(مربد) هەر کەسەو کەرەستەی جار دەدا.. هەر شاعیرەو دەنگی خۆی دەگەیێنێتە شاعیرانی دیکە.. ئەمساڵ.. تابلۆی شیعر بە سۆزەو تابلۆی دەنگی پر جۆش و خرۆشمان بیست. هیوادارم، (مربد) هەمیشە بەردەوام بێ‌و، شاعیرانیش لەخوا بەزیاد بن کەمتەرخەیە،یان نەکردووە.

پاشان چاومان کەوت بە شاعیر عبدالکریم فندی‌و گوتی:

ـ بۆ جارا دوێ ئەز وەك نوینەرێ ئێکەتیا ئەدیب و نفیسەرێد کورد/ تای کوردستانێ بشکدارێ د مەهرەجانا (مربد)دا دکەم.

براستی جهێ سەرفەرازی‌و سەربلندیا مەیە کو هوزانا کوردی تێدا بێتە خواندن و هەڤ پشکی‌و هەمێ بزاف و کارێد وێدا بێتە کرن.

ساڵ بو ساڵێ (مربد) بەر فرەهـ تر لێ تێت. مەهرەجانا ئەڤ ساڵ گەلەك ب رەوش ترە چونکی پتر هوزانڤان و ئەدیب ژ دەرفەی عیراقێ پشکداربون. بەلێ کێم هوزانڤان ژ پاریزەگەها پشکداری تێدا کر ژ بەر هندەك هوێت ئابوری.

جهێ پێ خوش و سەر بلندیا ئەدیبێ کوردە دەمێ ببینیت هوزانا کوردی مل ب مل دگەل هوزانا عەرەبی دکەفتیتە چەرخا خەبات و بەرهنکاریا دوژمنێ رەگەز پەرست. هیڤی دارین هەر سەرکەفتی بین و ساڵ بۆ ساڵێ مەهرجان ب رەوشتر بیت.

● **پاشان چاومان بەکاك حسین احمد جاف کەوت کە بەم چەشنە دوواو گوتی:**

ـ جەژنێکی گەورەیە بەغدای خۆشەویستی‌و سۆزو ئاشتی‌ی تێدا دەژێت.. لە چوارچێوەیەوە کرنڤاڵە مێژووییەکانی خۆی وەبیر دەهێنێتەوە.. کە ژمارەیەك شاعیرو ئەدیب و نووسەرانی ناوداری عیراق و وڵاتانی عەرەبی‌و وڵاتە دۆستەکان و جیهان بەشداریی تێدا دەکەن.. کە ژمارەیەك هۆنراوەو چامەی چاك و لێکۆڵینەوەی باش تێدا خوێنرایەوە.

کۆبوونەوەو گردبوونەوە دیارەیەکی رۆشنبیری‌و شارستانیەتی‌و دیارو بێ هاوتیە.. کە وڵاتەکەمان.. بنکەی شارستانی‌و وڵاتی بیری رەسەن رێکی دەخات.. ئەم جارەیش ئەدیب و نووسەرانی کورد بەشدارییان تێدا کرد ئەویش بە شیعر خوێندنەوەیان لە کاتی تێهەڵچوون لە کۆرەکانی تۆژینەوەدا.. هەروەها ژمارەیەکی زۆری ئەدیب و شاعیرانی جیهانیان ناسی‌و بیروراو بۆ چوونیان تەك دا ئاڵ و گۆرکرد.. ئێمە زۆر پێخۆشحاڵین وڵاتەکەمان ئەم خۆپیشاندانە بەخۆیەوە ببینێت.. لەگەڵ بارودەرخی جەنگیش دا.. هیواشمان وایە ئەم بۆنەیە ساڵی دادێت تازە ببێتەوە وڵاتەکەمان لە ئاشتی‌و پێشکەوتن و پەرەسەندن دا بێت..

● ئەنجا نۆرە هاتە سەر کاك دڵشاد مەریوانی شاعیر کە بەم چەشنە دووا:

ئەمە جاری دووەمە بەشداری ڤێستیڤاڵی مەربد دەکەم. جاری ساڵی ١٩٧٤ لە مەربدی دووەم دا ئەم جارەش بۆ جاری دووەم لە مەربدی حەوتەم دا. جاری یەکەم لە شاری بەسرەدا، کە هیوادارم هاوڵاتیان و مندالانی چاوگەشی بەسرە بێ‌وەی‌و دڵ گەش بن.

ئەم جارە کاتێك بەرەو شاری مووسڵ چووین کارێکی سەیری تێ کردم. هەموو هاوڵاتیان کامەران بوون بە پێشوازیمان. منداڵان و قوتابیان بە بەرگی رەنگاو رەنگەوە. دەم بەخەندەو چاو گەشی. دەست پر لەگوڵ و دڵ پر لە خۆشی هاتبوونە پێشوازیمان . گەرووم پر ببو. خوا خوام بوو کەس نەم دووێنێ‌و پێمەوە دیار نەبێ. منداڵانی کورد، عەرەب، کەمەنەتەوایەتی‌یەکان. هەموو لە پێشوازیمان دا بەشدار بوون. لەو ساتانەدا پر بەدڵ مەیلم دەکرد ماشێنی ئەم جەنگە ناقوڵایەو هەموو ئەو ئامێرانەی دەیانەوێ بەردەوام بێ.. وەك قالۆنچەیەکی بیسی پشت رەق بە پێ پان بکەمەوە. تا رووی ئاسوودەیی‌و شارستانی بگەرێتەوە بۆ ئەم نیشتمانەی بە رووناکی‌ی ئاشتی‌یەوە زۆر شیرین تر دەنوێنێ.. بەتایبەت بۆ میوانەکانمان ئەوەی سەرنجی راکێشام و بەلامەوە گرنگ بوو دوو خاڵی سەرەکی‌یە. یەکەم: هەموو شاعیران بە کوردو عەرەبی عیراقی‌و بە هەموو غەیرە عیراقی‌یەکانەوە سەربەست بوون لە خوێندنەوەداو هیچ ئەندامێکی لێژنەی باڵای ڤێستڤاڵەکە لەکەسی نەپرسی چی دەخوێنی‌یەوەو کواشیعرەکەت. کە ئەمە یەکەم جارە شتی‌وەها دەبینم.

دووەم: شیعرەکان جگە لەوەی قەناتی تەلەفزیونی تایبەت بەبێ هیچ قرتاندن و مۆنتاجێکەوە هەمووی دەگواستەوە بۆ بینەران. مانگی دەستکردی عەرەب سادیش بۆ زیاد لە ٧٠٠ ملیۆن ئیسلام و عەرەب و میللەتی ئەم ناوچانەی بەخش دەکرد. کە بڕوای من خوێندنەوەی شیعری کوردی بەزمانی کوردی و بە تەرجەمەکراوی لە مانگێکی دەستکردی وەهاوەو بۆ ئەو ملیۆنەها خەڵکە. کارێکی پیرۆزو خزمەتێکی زۆر مەزن بوو. وێـژدانم پێی خۆشنـوودو کامەران و ئاسوودەیە. لەو ساتانەدا حەزم دەکرد فریا بکەوم هەموو دیوانانی شیعری کوردیم بخوێندا یەتەوە.

پاشان چاومان بەکاك تێلی ئەمین سەرەکی لقی دەهوك کەوت و، گوتی:

گریدانا فتسڤالا (مربدا) شعری ل بەغدا، هەلکەفتنەکا پیرۆزە دەرفەت بۆ نفیسەرێ کورد ڤەبو، خو ب شاعرونفیسەرێت جیهانێ بدەتە ناسین و دەنگێ مللەتێ کورد وینەکی ژ ئەدەبێ کوردی، بگەهینتێ، دیسا برادەرێت مە، نفیسەرێت کورد ێت بشکداری دروینشتنێت مەربد دا کرین. شیان بگەهنە گەلەك شاعرێن عەرەب و جیهانی‌و پێگڤە ل سەر هەمی مەسەلێن ئەدەبی پەیڤن. راستی، هەلکەفتنا مێژوی‌یە، شاعرێ کورد بەرامبەری کومەکا مەزن ژ شاعرێت جهانێ، ب سەرکەفتە سەر شانوی‌و ل پێشی چەند رێزەکا ب کوردی بخوینیت. هەر چەند ژمارەکا شاعرو نفیسەرێت کورد، بشکداری دڤێ ڤستڤالێ داکر. لێ جوانترو خوشتر ئەوبێ، ژمارەکا بتر ژ نفێسەرێت کورد، کاری بان ئامادە بین.

ژ لایێ (دراسات) ڤە، خوشە هەول بێتەدان دسالێن هاتیدا. نفیسەرێ کورد تێدا بێ بەهر نەمینت.

دوای ئەوە کاك سەکڤان عبدالحکیم بەم جۆرە دووا

ـ میهرەجانا مەربدا حەفتێ دەنگێ هۆزانا رەسەن دیار دکەت ژ هەمی وەلاتێن عەرەبی و جیهانێ.. هەبەت هندەك هۆزانڤانێت کورد

پشکدار بێ تێدا دێ کەی وێڤە جهێ دلخوشیی مەیە کو هۆزانا کوردی بگەهیتە جیهانێ‌و دیسا دڤێت بێژم پیرۆزە ئەڤ کارە چنکی رویدانێت

نوی لجیهان ژ لایێ نواری‌ڤە بومە خویا دبیت دناڤ وان خەلکێد ڤەکولینێدا دنێزیك (٣٠) ئەکولینن دێ هێنە خاندن.

پاشان چاومان بە کاك عبدالله محمد حداد کەوت کە بۆ دکتۆرا لە پاریس، دە خوێنێت، ئەویش گوتی:

بێگومان سازدانی ئەم فیستیڤالە لە بەغداو بانگ کردنی چەند شاعیرێکی کورد بۆ بەشداری‌کردن تیایدا، خۆی لە خۆی‌دا هەنگاوێکی

باشە بۆ ناساندنی لایەنێکی پرشنگداری شیعری کوردی هاوچەرخ بەکۆمەڵێکی گەورە لە ئەدیب و نووسەرو رۆژنامە نووس و رۆشنبیرانی

عەرەب و جیهان.. چونکە تا ئێستا زۆر کەس هەن کە نازانن میللەتێك هەیە لەم رۆژهەلاتەدا، ئەدەبیانێکی بەرزی هەیە لەچاو ئەو بارو دۆخەی کە تیای‌دا دەژی.

هەروەها بەشدار بوونی چەند نووسەرێکی کوردی عیراق، نیشانەیەکە کە لقەکەی تری ئەدەبیاتی عیراقی مەبەستم ئەدەبیانی کوردی‌یە کە چەند ئاسۆیەکی فراوانی لە بەردەم کراوەتەوە لەم میهرەجانە بەشداربووە.

ئومێدەوارم، ئەم هەنگاوە ببێتە خشتێکی بۆ بتەوکردنی بناغەی برایەتی‌و یەکێتی‌ی نیشتمانی لە عێراقی خۆشەویستدا.

دووا بە دووای ئەویش چاومان بەکاك فەرید زامدار ئەندامی لقی یەکیەتی لە هەولێر، کەوت کە بەم جۆرە ووتی:

بەداخەوە لە سەرەتای دەست پێ کردنی میهرجانەکەوە نەمتوانی بەشداری هەموو کۆرە شیعرەیەکیان بکەم، بەڵام ئەوەی سەرنجی

راکێشام ئەو دیدەنیە فراوانە بوو کە زۆربەی رۆشنبیرو ئەدیبە بێگانەو عەرەبەکانی تێدا کۆ بووەوە ئەوە جگە لە بەشدارییەکی چاکی شاعیرو

ئەدیبانی گەیاندنی چەند دەنگێکی شیعری کوردی‌مانە بە بیستەران گوێم لە هەندێ شیعری برا عەرەبەکان بوو بە داخەوە دەڵێم هەندیکیان

ووشەکانیان پێوەند دەکرد لە جیاتی ئەوەی ئازادی بکەن، چونکە.ووشە خۆی لە خۆی‌دا ئازادە بەر لەوەی بەرپرسیاری بێ شاعیریش کە ئازادی

ووشەی بەندکرد شیعرەکەشی بەند دەبێ بەڵام ئەگەر پارێزگاری لەو ئازادییە کرد شیعرەکەش ئازادو سەر کەوتوو دەبێ.

لێکۆڵینەوە ئەدبیەکانی میهرەجانی (مربد) بەڕاستی لە ئاستێکی بەرزدا بوون پێویستی بەم جورە لێکۆڵینەوانە هەیە چونکە سوودێکی زۆری هەیە بۆ گەشەپێدانی باری رۆشنبیری ئەدیبی کورد لە کۆتایی‌دا داوای لێ بوردون دەکەم چونکە زۆر بە پەلە ئەم چەند رایەم بەرامبەر میهرەجانەکە دەربری.

دوا بەدوایش کاك (عەبدلایێ جندی) وای گوت:

ـ میهرەجانا مەربەدێ براستی رویدانەکا مێژوویی‌و بەرکەتی‌یە، ئەڤەژی دەلیڤەکە کو کورەڤانێن کورد پشکدارێ دڤێ میهرەجانێدا بکەن. دگەل وێژی دبتە ئەگەرا هندێ کو ئەم بکارین ڤێ دەرفەتێ ژ دەستێ خوە نەبەین دا کو کورێ کوردی ب جیهانێرا بگەهینین. ئەز ڤێ ئێکێ بسەرکەفتنەکێ دزانم بو تورو ئەزمانێ مە. ئێدی هیڤیدارم نوینەرێن تورەڤانێن کورد ئەوێن پشکدارێ دکەن دڤێ میهرەجانێدا جهێ باوەریا مە تەڤا. کو بکارن دەنگێ برسەنی هوزانا خانی‌و نابی‌و گوران و جگەرخوینی ب جیهانێرا بگەهینن.

● ذکریات محمد حسن●

Institut kurde de Paris

بۆ «شەهید»ی

پێشکێشە بو شەهیدێت قادسیا صەدامی

شەهیدێ من تو بزانە
خوینا تە چەندا گرانە
تولا تە دێ فەکین ژ دوژمنانە
دێ بێژینێ بدەنگێ بلند
نەڤە تولا شەهیدانە..!
شەهیدێ من خەما نەخو
نەبێژە ئەڤە ئەز چووم
دێ من ژ بیرکەن
دێ من لپشت گوهێ خورا
هاڤێژن
دێ رابمەڤە قەستا گورا تەکەم
چەند قیزو خورتێت ئەڤی

گوندی
هەمیا دێ لدور تە خرکەم
بڤان دەستا کێلیاتە
بدلێ خو ئەز دێ نەخش کەم
هەمی جەژن و کەیف و خوشیا
دێ ناڤێ تە ئینم لناڤ هەڤالا
قەستا گورا تەکەین گەلەك جارا
دێ سرودا بتە بێژین
هوزانا دێ بتە ڤەهینم
چەند هوزانەکەی بخوینم
دێ ناڤیتە تێدا ئینم
بتایبەتی شەڤێت درێژ لزفستانا
لدستار هێرکا.. لشەڤەروکا

دا خەلك بێژن
شەهیدێ ساخە نەمریە..!
ڤێجا شەهیدێ من خەما نەخو
دێ رابمەڤە جلکێت شەرێ
کمەبەرخو
تڤەنگاخو دێ ئێخمە ملێ خو
خەنجەرا خو دێ لبەر خوراکم
دەرسوکا خو ئەز دێ خارکم
دێ هێرشا دمە سەر دوژمنی
ڤێریا ئەز دێ لوان ڤەدەم
وان راتەڤینم
وان بزدینم..

علی محمد بەندی/ دهوك

دەیکا شەهیدی

لقمان محمد حسن

نەلورینە.. نەلورینە
روندکا تو ل جاڤا نەبارینە؟
شەهید چوو هاتن نینە.
ناڤێ وی نامریت..!؟
شەهیدی خاکێ زێرینە
دەیکا شەهیدی نەڤێرینە
ئەز دزانم شەهید جەگەرو

خوینە؟
بەلێ وەلات گەلەك شرینە.
دەیکا شەهیدی بزانە..
کورێ تە سەر بلند و خو
نیاسە
شەهیدێ وەلاتە
دەیکا شەهید ئەڤینداره
ژبو وەلاتی پڕ جانە؟
گوری کەرو قوربانە؟

* ڕۆژی شەهید *

علی ابراهیم درویش

لەگەڵ تیشکی مانگ و خۆردا گەشەدارە خوینی
شەهید
لەگەڵ بارانی بەهاردا شکودارە خوینی شەهید
لەگـەڵ غونچـەی گولستـانـدا سورو جوانـە
خوینی شەهید
لەگەڵ نێرگزو گوڵاندا گوڵاڵەیە خوینی شەهید

* * * * *

لەگەڵ ئاڵای بەرزماندا رازاوەیە ناوی شەهید
لەگەڵ بانگی ئازادیدا ورشەدارە ناوی شەهید
لەگەڵ داوای ئاشتیا هاوار ئەکا ناوی شەهید
لەگەڵ پاراستنی خاکدا خۆی پێش رەوە ناوی
شەهید

* * * * *

لەگەڵ کات و لەگەڵ ساڵدا لەدڵدایە رێزی
سەهید
لەگەڵ هەست و لەگەڵ بیرا لەناخدایە رێزی
شەهید
لەگەڵ سنوور لەناو شاردا لە دیهاتا رێزی
شەهید
لەگەڵ شەو لەگەڵ رۆژدا بێوینەیە رێزی
شەهید

* * * * *

لەگەڵ باوك لای کاك صدام زۆر بەنرخە ناوی
شەهید
لەگەڵ مافدا بۆسیەرکەوتن زۆر بەنرخە ناوی
شەهید
لەگەڵ جەنگاوەك سەربازێك زۆر بەنرخە ناوی
شەهید
لەگەڵ شۆرش لەبۆ ژیانە شۆرشگێرە ناوی
شەهید

گولستان و گۆڕستانا شەهیدا

عبدالستار شینو ردێنی

شەڤەك تاری
کچا شەهیدەکێ نەمر
ژخەو رابو
مینا دینا

قەستا گۆرێ بابێ خۆ کر
ل ناڤ گۆرستـانـا شەهیـدێت
ئەڤی واری

ب جەرگەك سوتی ڤێریەك
راهێلاو
ئەوێ گوتی.
شەڤێ شەڤێ شەڤا تاری
تو بوچی هندا دژواری
سەهما خو ل سەر دلا دباری
روناهیێ ل چاڤا وندا دکی؟!!
باش بزانە شەڤا غەمگین!!

ئەز ناتـرسـم ژرەنـگـێ تەیـێ
رەش و تاری
نێ ئەز گولستانا جوانم
زەریا دەشت و دول و چیاو
زوزانانم
کچا دیجلەو خابویرو زاب و
فوراتانم.
دایکـا جەگـەرخـوین و خانیو
لەپ زێرینانم.

★ ★ ★

شەڤێ شەڤێ شەڤا گران
نێ تە لمن پرت پرت گیان
ب خەنجەران
گوشتێ لەشێ من حەلیاو پێکڤە
ئەدا
ژبەر کول و قەهرو غەمان
بەسە بێ دەنگیو بێ زمان..
بمریت رەشیو بمریت تاری
بمریت شیرێ بابێ چوارشێر،
مراندی
بمریت ئەو جەرگێ فەرمان دای
ل سالا بوری
ئێخسیر دزیندانێت تاریدا
ل سێدارێ دای

قەت قەت ببیت ئەو کنڤێ
قازیێ مە ل مەهابادێ
خەندقاندی
بشکێن توپێت رهـ درێژی
ئەوێت بابێ من وەراندی
دناڤ خوینا سور گەڤزاندی
دناڤ خوینا سور گەڤزاندی

★ ★ ★

دگەل ڤان ڤێرین و هەوارا
هەر چوار رەخێت گۆرستانێ
گەش و روهن بون
ل هەر گورەکێ دەستەك

دەرکەفت
ئالاێ سەربەستیێ راکر

گیانێ گولستانێ کەل بو
چاڤێت وی دروندکا وەربون

هزرا گوتنا بابێ خوکر
دەمێ وی دگوت:
ئەی شەهیدان ئەی شەهیدان

نامریت ناڤ و نیشانتان
جارەکا دی کرە ڤێریو زێمارو
گوت:

باب و باب و
هوین نەمرێنەو هوین نامرن

بژین دەستێت ئالا وەك تە
بو ڤی وەلاتێ خوش و جوان
بلندکری

بژین گەریێت وەك تە گوتی:
یان ئازادی

یان ئەو گۆرستانا بابێ
گولستانێ
لێ ڤەشارتی

بژین ئەو لاندکێت بابێت
وەك تە تێدا لێ نڤاندیو تێ
هژاندی
بژین گیـانێت خوینـا خو با
سور رێژایە
لسەر ڤێ ئاخا پاك و پیرۆز
بژین گیانێت بۆ عیراقا منا
رەنگین
خۆ بکەن قوربان
خۆ بکەن قوربان

● موکەرەم رەشید تاڵەبانی ●

خۆر کۆچ ناکات!

«بۆ شەهید موجـاهیـد جەلیـل رەشـیـد باجـەڵان، کە لە کەرتـی خوارووی بەرەی جەنـگ، لە قادسیەی صەدام دا، شەهیدبوو»

خۆری کەشی هەڵس و کەوتت،
رووی شانازی‌ی دانیشتوانی نێو گەرەکی
دەشوشتەوە!!
ژین و رەوتت
پەڵە هەوری نێو دەروونی غەمبارانی
دەسریەوە!!
خەون و هیوای
لەنێو خاکی باوەریان دا
دەرشتەوە!!
کوڵی کراوەی بۆنداری رەفتارێك بوویت
لەناو باخچەی دەنگ و باسی زاری گەرەك

لەسەر زار بوویت
دارەخورمای بەرزی شار بوویت

لە لیواری فێنکی ئەلوەن
کەلای ژینت
بە کرنووش و خوا پەرستی‌و ئاکاری بەرز
تیر ئاو دەکرد!!
دەستی هیوای دایك و باوکت
بۆ پرچی نوێی هەتاو دەبرد!!

★ ★ ★

دایکی وولات، دەنگی برواى لێهەڵهێنا
بۆ بەرەی هەق
بۆ سەنگەری نەرەشێران
بۆ ئامێزی تێکۆشان و ڕێی نیشتمان
بانگی کردیت!!
دەست و برد زوو،
گری تیژی خاك پەروەری‌و
دڵسۆزی بوو
لەرووی کینەبەری‌و رق دا
خێرا هەڵچوو
تفەنگی رۆژ
بوو بە هاورێی شەوو رۆژت
سەنگەرەکان،
کرنووشیان برد
باسی ئازایەتی‌ی بێ‌سنووری
تۆیان دەکرد،
لووتکەکانیش.. گەواهی‌یان لێدا
کە تفەنگی برواو هێزت
کردبووە شان!!
رەوتی سووکت لە خەبات دا
بۆ هەتاو بوو،
تا پرشنگی هیوا بەخشی
بان زوڵفی بێت،
بۆ پەرچەمی نوێی نیشتمان!!

★ ★ ★

پێدەشت و شاخ،
سەری بەرزی شانازییان کردبووە یەك
دەنگ و باسی مەردایەتی‌ی
سنگ و بازووی لاوێتی تۆی چاونەترسیان
بۆ هاورێکان
دەبردەوە!!
باسی کەشی مەچەکی تۆ
هەوالی لوولەی چەکی تۆ
شاباسێك بوو.
دەنگ و باسی نێو کۆرەکان
سەری ریزیان
لەبەردەم دا دادەنەواند!!
«ئەڵوەن»ی گر
مژدەی رۆژی بە ئاسمانی
(ئاخ و داخ)و (خدر زیندە)و
(چای حەمام)و (عەلیاوە)دا
بڵاو دەکردەوە!!
تۆیش مانشێتی باسەکان بوویت..
تیپی ئازایەتیت
گرەی دەهات
لەناو گری بڵێسەدا
گری توانای گورتر
دەکردەوە!!

★ ★ ★

سنگی خوێنت
لەبەر گوللەی رق و قین دا
قەڵغانی رێی نیشتمان بوو!
وورەیەکی بێ‌پایان بوو
دری بە هوروژمی دوژمن دەدا
بانگی دایکی نیشتمانی دارەخورماو
دارەبەرووی دەشت و شیوو شاخەکانی
لێهەڵ دەدا
لە پێدەشتی سەرکەوتن دا
شادەواری وەرزی تازەی
رێی هەڵ دەدا
بانگەوازی ئاشیخوازی‌ی
بە گوێی کەری گشت دا دەدا
خوێنت.. مەشخەڵێکی گرسێنەر بوو
روون کەرەوەی وورەبەرزیی نێو سەنگەر بوو
لەنێو دڵی باوەرەوە
بە گورەوە
بۆ ئازادی.. قوڵپی دەدا!!

★ ★ ★

جەنگ گەرم بوو.
لەناو نەرەشێری نیشتمان دا،
بە سەربەرزی سەری گوللەی زەردی رقت
دادەپاچی!!
لافاوی مەرگ،
هەڵی دەکرد،
گەردەلوول بوو،
لەشی، رەشی دوژمنانی
هەڵ دەپاچی
تۆی بێچووە شێر،
مەردی دلێر،
لەناو گری گوللەی سووری
مەترەلۆزو زرێپۆش و فرۆکەدا
لەبەردەمی بۆردومان دا
بۆ پەرچەمی زەردی خاك و
بۆ روخساری گەشی شاران
بوویتە خۆری خۆبەخت کردن
لەبەردەمی داگیرکەردا
چەپۆکت برد
بۆ روومەتی درژی مردن!!

★ ★ ★

سەنگەر گڕ بوو
دوژمن دڕ بوو،
گوللە، ئاگر، بۆردومان و تیرهاویشتن
ئاسۆ پڕ بوو!!
گوللەیەك هات..
دڵی خەونی خێرا پێکایت
لەسەنگەری تێکۆشان دا،
پێڵووی چاوی مەردایەتی‌ی پێ لەیەك نایت!!
بەرگی رەنگاو رەنگی خۆت لێپۆشی..
پێکی شەهید بوونت نۆشی!
رەنگی ئاڵا..
بوو بە بەرگت،
نەء.. مەرگ نەبوو
نەمری بوو
هەڵت بژارد!!
بۆ ئەستێرەی خاکت هەنارد!!

★ ★ ★

«ئەڵوەن» سروودی بۆت چڕی،
دارخورماکان
دایك و کیژە چاو بێ‌سۆماکان!!
پرچی سەوزی
خۆیان بڕی!!
«باوە گەزی» بە کوڵ گریا
«پاشا کۆپری» بە چۆك دا هات،
ئەشکی چاوی دانیشتووان
بوو بە دەریا
گەرەك نەما..
نەخوروشێت!!
دڵێك نەما.. نەکورووزێت!!
چەپکە گوڵی وەفاداری‌و دڵسۆزییان
لەسەر تەرمی کۆچ کردووت دانا
(پاشا کۆپری) بە فرمێسکی خوێنینەوە
بە دڵی پڕ/برینەوە،
ئامێزی خۆی بۆ گیانە نوورانیەکەت،
زوو کردەوە
بەڵێنی‌دا
پێڵووی چاوی خەوە نووتکە
لەیەك نەنێت
لە دەروون و دڵی گڵی خۆیدا
بۆ هەمیشە بتپارێزێت!!

★ ★ ★

ئەستێرەکەی شاری ئەڵوەن
ئەو رێگایەی هەڵت بژارد
رێی نەمرانە!!
ئەو جێگایەی هەڵت بژارد
جێگای پیاوە مەردەکانە
ئەو نیشانەی پێکات
جێی پێکانی دەست و پەنجەی
خاك و وولات پەروەرانە
لەرێی وولات شەهیدبوون دا
مردن نیيە، شەهید بوونە،
نەمرییە، ژینە، مانە!!
تۆ خۆرێکیت
خۆری هیوا، چۆن کۆچ دەکات
لە دەلاقەی نەسرەوتن دا
ماچی شیرین
بۆ رووەمەتی ئاسۆ دەبات!
تۆی سەرفراز.. نەمردوویت
نەناومانداییت.. بە خوێن و ئێسك
بە روخسارو شێوەتەوە
رێرەوی نوێت
سروودبێژیی رێی کاروانە!!
تۆی بێ‌پەروا
بە ئاوازی چەکی بروا
گۆرانی‌ی خاك دەڵێنیتەوە
لە شاباخچەی زۆر پیرۆزی
گشت دڵێکی خەڵکی ئەم شارەدا
بۆ هەمیشە دەژێنیتەوە
دەژێیتەوە!!

وولات لەخوێن بەنرخترە

نووسینی: نوزاد سلێمان

● ووڵەی عێراق بەنـرخـە، خۆشـەویستـە، میهـرەبانە بەڵام بەنـرختر نیە لە وولات کاتێ کە هاوار دەکات و زەویەکەی پێشێل دەکرێت...

لەبەر ئەوەی وولات دایکە..
دایکیش باوەشێکی گەرم و ئارامە..
بەگیان و بەخوێن گیان فیدای ئەبین..

● ئەوەیـە ووڵەی عێراق.. ئەمـەیـە عێراق.. تێگـەیشتنێکی روونـە.. پیرووزەیـەکـە ئەپێورێت بەخۆشەویستی.. خۆشەویستی‌ی زەوی‌و مرۆڤ و دارخورماو چیاو.. و... و... وهەموو شتێك کە عێراقی لێ‌پێك دێت..

● مردن دژوارە.. ناخۆشە... لەبەر ئەوە مرۆڤ دژیەتی، بە بەردەوامی..

بەڵام هەنـدێ جار خۆشی دەوێ.. بەعەشقەوە بەرەو پیرییەوە دەچێت.. ناسـووتێ بەئاگرەکەی، بەڵکو شادمانە پێی.

شادمـانـە پێی لەبـەر ئەوەی نامـرێ بەکوژراوی بەڵکو شەهید بووە لەرێگـای بەرگـری کردنت لەمێژوو، لەشەرەف، لە مرۆڤایەتی، لەراستی، لەماف رەوا، لە...

ئەمـەیـە شادمـانی کەوای لە سەربـازانی سەرکـردەی قارەمان هەڤاڵی تێکۆشەر «صدام حسین» کرد، کە سەرکـەوتـن وەدەسـت بێنن و دوا رۆژی عێراق رووناك بکەنەوە.

Institut Kurde de Paris

پارێزگاری سلێمانی لەگەڵ ئەندامانی یانەی سلێمانی دا كۆ دەبێتەوە

بەرێـز جعفـر عبـدالكريم بەرزنجی پارێـزگاری سلێمـانی ڕێزی نا لە ئەندامانی تیپی تۆپی پێی یانـەی سلێمانی لەبەر ئەو ئەنجـامـە باشانەی بە دەستیان هێناوە لە یاریەكانی یانەكانی عیراق دا.

لەم كۆبونەوەیەدا ئەندامانی تیپەكەو دەستەی كاركێڕی یانەكە ئامادە بوو بوون و بەڕێز پارێزگار دەستی بۆ ئەو هەوڵ و تەقـەلایە درێژ كرد كە یانەكەی دەیگێڕێت بۆ هانـدانـی وەرزشـەوانـەكـان و پەرەسـەنـدنی وەرزش لە هەموو پارێزگاداو داوای كرد كە هەوڵ و توانیـان زیـاتـر بخـەنـە كار بۆ بەدەست هێنانی ئەنجامی باشتر نەك هەر لەم ڕووەوە بەڵكـو لە هەموو بوارەكانی تری وەرزش دا.

هەروەهـا باسی یاری وەرزشی پارێـزگـای كردو دەستی بۆ ئەو هۆیـانە ڕاكێشا كە دەبێتە هۆی پەرەسەندنیو پێشكەوتنی وەرزش.

هەروەهـا بریـار درا كە یاریگاكەی سلێمانی چاك بكرێت و ڕوونـاكـردنەوەی گۆڕەپانی باڵەو باسكە بۆ یاریكردنی شەوانە.

پاشـان بەڕێـز پارێـزگـاری سلێـمـانـی گوێی گرت لە ئەنـدامـانی یانـەی سلێمـانیو لێكـۆڵینـەوە لە گیروگـرفت و ئەو تەنگوچەڵەمانەی دێتە ڕێگایان.

ئایا گنگ كۆنگ خەونەكانی تۆپە پێی ئینگلیزی دێنێتە دی؟

ئامادە كردنی
محمد عبدالرحمن زەنگنە

یاریـزان «مـارك هایتـلی» هێرش بەری یانەی (یەكی سی میلانۆ)ی ئیتـاڵیو هەڵبـژاردەی ئینگلیـزی دەژمێردریت لە یەكێ لە باشترین هێرش بەرەكـانـی جیـهـانـیو زیاتریش خۆشەویست و میلی لە دڵی جەماوەری ئینگلیزی داو ناز ناوی «ئەتێلای ترسناكیان و كنگ كۆنگی» دژوار، لە بەر خەتەری لە ناوچەی سزاداو ڕاو كردنی گۆڵەكان.

لە (٧)ی تشریـنـی دووەمـی ساڵی ١٩٦١دا، مارك هایتـلی لە نێوان خێزانێكی وەرزشەواندا لە دایـك بو، باوكـی «تـۆنـی» یاریزانێكی هۆیەی لە نێوان تۆپ دا گەورە بوو هاندانی باوكشی لە سەر هەمـووەوە كە دەیـەویست ببێتە هێرش بەرو تێدا سەركەوێو ئەوشتانە بەجێ بهێنێ كە خۆی نەیتوانیوە بە دەستی بهێنێ.

لە تەمـەنی شازدە ساڵانـدا ڕاهێنـەری یانـەی «نـۆتنگهـام فۆرست»ی ئێستا، «براین كلاف» بینیو زۆر پێخـوشحاڵ بوو دووا ڕۆژێكی بۆ دەبینی لە جیهانی تۆپ دا.

لە كۆتایی ساڵی ١٩٧٨ دا مارك هایتـلی چووە یانـەی «كـۆفنتری سیتی» وەكو یاریزانێك، بەلام لە ژێر دێریدا.

بەلام هایتـلی كە دوو ساڵ لە ژێر چاودێریدا بو، لە دڵی خۆیدا بە جەور لێكـراو دەزانـی بە تایبەتی لە لایەن ڕاهێنەرەكەیەوە.

لە ساڵی ١٩٧٩ دا بۆی ڕێكەوت و بو بە یاریزانێكی تەواو یەكـەم یاری بەرامبـەر یانـەی «ولیفـەرهـامبتۆن»، لەیاری كردنا بەردەوام بو تاكـو وەرزی ساڵی ١٩٧٩ لە ڕیزی خولی ئینگلیزی.

لە ساڵی ١٩٨٠ دا توانـی سیازدە گۆڵ تۆمار بكات لە خولی دەرەجـە یەكـدا بۆ یانـەی «كۆفنتری» پاش ئەم سەركەوتنەی لە ریـزی یا نەكـەیدا، دەستیان خستـە سەریو هەڵیان بژارد بۆ ئەوەی ببێ بە هەڵبژاردەی ئینگلتەرا.

یەكـەم یاری بەرامبـەر هەلبـژاردەی پۆڵەنـدا كرد. لەو ڕۆژەوە بوەتـە جێی هیواو ئاواتی جەماوەری ئینگلیزی بۆ هێنانەوەی باڵایـەتـی تۆپـی ئینگلیـزی كە هەتـاوی ئاوا ببـو لە ناودارێتیو پاڵەوانێتیو ناز ناویدا.

لە ساڵی ١٩٨٣دا یانـەی «كۆفنتری» دوو چاری بێ پارەیی بوو هەرەشەی نەمانی پاشە ڕۆژی دەكرا، كە لە دەرەجە یەك دەكرێ.

لەبەر ئەوە هیچ نەما تەنها ئەوە نەبێ هایتلی بفرۆشن.

یانـەی (بـۆرتسمۆث)ی پلەی دوو بە (١٨٠) هەزار جونـەیهـ ئەستەرلینی كری.

هایتلی جێگەری ڕیزی ئەم تیپە تا دەهات ئەستێرەی پرشنگدار تر بو لە ساڵی ١٩٨٣ ـ ١٩٨٤ توانی (٢٢) گۆڵ تۆمار بكات لە ئەنجامی (٣٨) یاریدا، كە یاری بۆ (بۆرتسمۆث) دەكرد.

تا لەم ماوەیـەدا «بـۆبـی ڕۆبسـۆن» هایتـلی هەڵبـژارد بۆ هێرش بردن بۆ تیپی هەڵبژاردەی ئینگلتـەرە، كە دەست كارییـە تەواوی تێدا كرد.

هایتـلی لەگـەڵ هەلبـژاردەی وولاتـەكـەیـدا بۆ ئەمـەریكـای باشـوور ڕۆیشت و لەوێ یەكـەم گۆڵی تۆمـار كرد، دژی تیـپـی هەڵبژاردەی بەرازیلی لە (ڕیودی جانیرۆ).

لە هاویـنی ساڵی ١٩٨٤ دا، هایتـلی بۆ یانـەی (یـەكی سی میـلانـون ی ئیتـاڵی) ڕۆیشت بەرامبەر بە ملیۆنێك و دوو سەد هەزار دۆلار، ئەم شتەش لە ساڵی ١٩٨٧ دا تەواو دەبێ..

لە (مـونـدیـال)ی مەكسیـك، هایتـلی لەگـەڵ هەڵبـژاردەی ئینگلیزی یاری كرد بە شێوەیەكی جوان و ڕێك و پێك دەركەوت و بە هێرش بەری ژمـارە (١) لە حیسابـاتی ڕاهێنـەر (بۆبی ڕۆبسۆن).

ئایا هایتلی دەتوانێ خەونەكانی تۆپی ئینگلیزی وەدی بێنێ؟

مامۆستای وەرزش و نەخشەی ساڵانە

ستار عبدالله بەرزنجی

لەگـەڵ كردنـەوەی قوتابخانەكانداو دوای پشوودانی هاوین، قوتـابیـەكان ڕوو دەكەنە قوتابخانەكانیان بە تایبەتی قوتابیە وەرزشـەوانـەكان خۆیان بۆ لای مامۆستای وەرزش دەسورێنن تاكو لەم ساڵە تازەدا چی بڕ وێنن و بە دەست بهێنن.

جا زۆر لە وقوتابیانە لە پشوی هاوین دا لە ناو تیپە میلیەكاندا جێ خۆیـان كردبـووە بەردەوام ببـون لە پیشبـركێـدا یان لە ڕاهێنـانـدا یان لە مەڵبەندەكانی لاوانـدا جورەهـا یاریـان كردوە زیاتر ئامادەیی خۆیان دەردەبرن لە بواری یاریەكاندا چی لە یاری تۆ پیپێ وسـەبـەتەو باڵەو مێزو گۆرەپاندا.. هتد.

جا لێرەدا مامـۆستای وەرزش بلیمەتی دەر دەكەوێت كە چوون باوشیان بۆ بكاتەوەو هەستی پاكی خاوێنیـان ڕابگرێت وزیادی بكات مامـۆسـتـای وەرزش دەبـێـت نەخشـەی لە چوارچێـوەی ئەم خاڵاندا بسووریتەوە.

١ ـ دانانی نەخشەی ساڵانەو مانگانەو ڕۆژانە.

٢ ـ هەسـتـان بە پیشبـركێ نیـوان «پۆلەكان لە یاریەكاندا بۆ دیاری كردنی یاریزانی تازە تاكو ببێتە هاوپشتی یاریزانەكانی ساڵی پێشـویو تیپـەكـانی بەتـەواوی ئامادە بكات.

٣ ـ دیـاری كردنی یاریزانی گۆرەپـان و نووسینی ناویـان و دانانانی نەخشەی تایبەتی بۆ هەر یاریزانێـك تا پلەی زانـیـاری وەرزشیان بەرز بكاتەوە.

٤ ـ پێش هاتـنی نەخشـەی بەڕیوبەرایەتی چالاكی وەرزش بۆ قوتـابخـانەكان، هەموو تیپەكانی ئامـادە بكات بۆ بەشدار بون لە پێشبركێكانی پەروەردەدا.

٥ ـ ئامـادە كردنـی تیـپـی دیـدەوانـیو بێـچـوەشـێرانـی قوتابخانەو دەست نیشان كردنی دەستـەی بەرز كردنەوەی ئالا لە ڕۆژ پینج شەمەدا.

٦ ـ دووپـات كردن و بایـاخ دان بە وەستـاندنی ڕێك و پێك و ڕاست ڕۆیشتن.

٧ ـ ئامـادە كردنـی پێـویستـەكانی هەر یاریەك پێش دەست پێ كردنی.

٨ ـ ئامـادە كردنی گۆرەپانی ناو قوتـابخانەكەی بە جۆرێك لە توانـدا بێـت و تازە كردنـەوەی هیلەكـانـی بە تایبـەتی باڵەو سەبەتەو دەس.

٩ ـ سوود وەرگـرتـن لە دەسكەوتی ڕووژانەی یاری تۆپی مێـز بۆ چارە سەركـردنی چەنـد كەمو كوریەك.

١٠ ـ ئامـوژگـار كردنـی یاریـزانـەكـانـی پێش هەر پیشبركێیەك كە وەرزش بریتیەی لە دۆستایەتیو خۆشەویستی.

١١ ـ فێر كردنی یاریزان بەمل كەچ كردن بە فەرمـانـەكـانـی ناوبژیوان لە پارییەكاندا.

ئەستێرەی وەرزشی جیهانی

جۆرج لویس بۆرشاكا ـ ئەرجەنتین

● ناو: جۆرج لویس بۆرشاكا
● شـ[illegible]و ڕۆژی لە دایك بوونی: [illegible]خوالجای، ١٩٦٢/٩/٩
● [illegible]ژی ١٧[illegible] سم
● كیش ٧١ كغم
● یاری كومەلایە[illegible] هێناوە
● شوێـن لە تیپ دا: [illegible] ناوەڕاست یاری دەكات لا[illegible] لە تیپی هەڵبـژێراوی ئەرجەنتین بوو ساڵی ١٩٧٩ وە لە گەڵ ئەم[illegible] (١٥) یاری كرد.
● ژمارەی یاری یەكانی جیهانی: لەگەل تیپی هەڵبژێراوی ئەرجەنتین زیاتر لەخ (٣٩) یاری كردووە.
● باشتـرین سەركـەوتووەكانی: بوو بە هوی سەركەووتنی تیپی هەلبـژێـراوی ئەرجـەنـتـین لە پاڵەوانیـەتی كاسی جیهانی دا لە مكسیك دا كە (گۆڵی) سەرەكەوتنی تۆمار كرد لەسەر ئەلمانیای ڕۆژ ئاوا.
● لەگـەڵ ئەم یانانـەدا یاری كردووە: (ریفر بلات)و (ارسنال دیسرانـدی) و (انـدبنتـرین) لە ئەرجـەنتینا. وەئیستاش لە تیپی یانەی (نانت)ی فەرەنسی یاری دەكات.
● دەركەوتوەكانی: بەرگە خێرایە، ناسراوە بە لێدانی قاچ وە سەر.

هەندێ جار لە هێلی پێشەوە یاری دەكـات و سەردەكـەوێ. وە لە پاڵەوانیـەتی كاسی جیهـانیدا لە مكسیـك دا ئەم ڕاستیەی بەجی گەیاند كە زۆر (گۆڵی) تۆمار كرد بەرامبـەر تیپی هەلبـژێـراوی (بلغاریا) و ئەلمانیای ڕۆژئاوا.

ئامادە كردنی
عبدالحكیم مصطفی رسول

پاشماوەی ژمارە ٨٦٦

سیزار باڤیز.. ڕۆمان نووس و شاعیری ڕاكشانی ئەزەلی

اسماعیل انور بەرزنجی

لەوێ بێ دەنگی‌یەكی سەیرو بزێوە
لە نێوان گەلاكانی درەختەكان
ئەو گەلایانە كە ورتە ورتیان لێوە هات
گردۆ لكەكان بە دیار دەكەوتن
شتەكانی ڕۆژ بنارو درەخت و مێو
ڕوون و ئاشكراو مردوو دیارن
ژیان، ژیانێكی تر بوو
لە «با» و«ئاسمان» و «گەلا»و «هیچ»موە دروست كرا بوو
زەوی سووتاو
ئێوارە دەگەینە شاری (تۆرینۆ)
یەكسەر ژنە... لە سەر شەقامەكانا دەبینین
جلی سەرنج ڕاكێشیان لە بەرە
بە تەنیا دەڕۆن
هەر یەكە لەوێ، لە پێناوی كراسی بەری.. كار دەكات
دەزانێ چۆن بۆ هەموو جۆرە ڕووناكی‌یێك خۆشی بكات
لەوێ ڕەنگی بەیانیان هەیەو..
شەقامە پانەكانیش ڕەنگی پیاسەیان پێوە دیارە
تا شەوگار خۆش بكەن
ئەو كچۆلانەی كەوا چاوەڕوانن،
یا ئەوانەی هەست بە تەنیایی دەكەن
هەموو شتێك لە ژیان دەزانن
سەربەستن و..
كەسێكیش داخوازی یێكیان ڕەت ناكاتەوە

هەر چەنـدە لەم كورتە ووتارە داو بەم دوو پارچە شیعرە ناتوانین بە تەواوی ئاشنـای جیهـانی ئەو نووسـەرە داهێنـەرە ببین، بەلام وەكو سەرەتـایـەك بە پێـویستی دەزانین كە لەمەو دوا داهەینەرانی بواری فراوانی ئەدەبی جیهانی زیاتر بە خوێنەرانی ڕۆژنامەی «هاوكاری» ئازیز بناسێنن بەڵكو لە دوا ڕۆژێكی نزیك دا تەسەلتر بیخەینە بەر دەست.

سەرچاوەكان
١ ـ مجلة ـ الیوم السابع ـ العدد ـ ١٠٦ آیار ١٩٨٦.
٢ ـ سیزار ـ باڤیز ـ سلسلة الاعلام الفكر العالم.

وتە ی ـ پاشماوە

بارێكی گەلێ قورسی بۆ ڕژێمی خومـەینی دروست كردوەو ئەوەندەی نەماوە ئەستێرەیان بەرەو كوژانەوە بچێ..

شەهیدانی قارەمانیشمان كە بە خوێنی ئاڵ و گەشی خۆیان گەل و وڵاتیان پاراست و ئابرووی ئێمەیان بە پاكی هێشتەوەو مەردانە بەرگرییان لەسەر بەرزی ئێمە كرد مایەی شانازیو سەربڵندی ئێمەن و ئێستاكەوان لە دڵی ئێمەدا، دەبینن كە هاوڕییانیان ڕێی ئەوانیان بەرنەداوەو یەك ڕیز لە پشت سەركردەی قارەمانیانەوە صدام حسین جوامێری دەنوێنن.

لیرماتنا ـ پاشماوە

٢ ـ پێكهاتنا جنێف ساڵا (١٩٣٩)
٣ ـ پێكهاتنا جنێف ساڵا (١٩٤٩)
٤ ـ پێكهاتنا بروكسل ساڵا (١٩٧٤)

لەندێت ڤان پێكهاتنا هەمیا دبێژن «ئێخسیری دڤێت پلا خو هەبیت و دڤێت ب شێوەكێ دلوڤانیو مروڤـایـەتی تەعـامـل دگـەل بهێتە كرن و دڤێت خوارن و نڤـسـتن و شویشتن و تەنـدروستی بۆ بهێتـە پەیداكرن، هەروەسا دڤێت كاغەز دناڤبەرا ئێخسـیریو خێـزانـا وی‌دا هەبن و تەئمینا ژیانا ئێخسیری دڤێت هەبیت.. هتد»

چ پێكهاتنا نەگوتیە ئێخسیرا بكوژن!!!؟

بتنێ ل دەولەتـا مەلاییێت نەفام لقم و تەهران بریارا كوشتنا ئێخسیرا یا هەی.

لڤان حەفت ساڵێت شەرێ، عیراقێ بۆ جیهانێ چەسپاند كو ئەو پتر ڕێزا ئیسلامەتیێو یاساییێت جیهانی دگریت دشەرا دا.

ئەڤجا گەلەك كارەكێ مێژویی پێ پیروزە دەمێ سەركردایەتیا پارت و شورەشێ ب تایبەت سەروك (صدام حسین) روژەك بۆ شەهیدی دانای.. ئەو ژی روژا (١ ـ ١٢)یـە لهەمی ساڵاو لڤێ روژێ ملەتێ عیراقێ پێ مەزن ئاهەنگا دگێرینت لهەمی قولاچێت وەلاتێ ڕێزگرتن و وەفاداری بۆ شەهیدێت جەنگا قادسیا صدام ئەو شەهیدێت باوەری ئینای كو وەلات ژ خوینێو گیـانێ مەزنترە و خو كریە شەمـالك و خەتیرە ژبۆ روهنكرنا ڕێكا خەباتێ بۆ كورێت پاشە روژێ ژ بۆ پاراستنا عیراقا دەستكەفتا.

هزار هزار سلاڤ بۆ شەهیدێت سەربلندیێو سەربەستیێ.

چاوپێكەوتنێك لەگەڵ یانەی وەرزشی هەولێر

دەنگ دانەوەو بەخشینی یاری كەری هەڵبژێراوی هەولێر لەماوەی یاری یـەكـانی ئەمسـاڵ لە نیوان پارێزگانی وولات دەورێكی باش و گرنگی هەیـە. بەتـایبـەتی یاری تۆپی پێ لە شاری هەولێری ئازیز وەیـاری كەرانیش توانیـویـانـە بەهرەی خۆیان بچەسپێنن لەسەر لاكێشـەیـەكی سەوز لەوانـە دەتـوانـین ناوی ئەو یاری كەرە گەنجانە بهێنین كەبناغەو بنچینەی هەڵبـژێـراوی نیشتمـانـین لەوانە یاری كـەری زانـا ولێهـاتـوو (هـۆشیـار ڕۆوف)ە ئەنـدامی هەلبژێراوی تۆپی پێی هەولێرە. ئەو یاری كەرە بە بالایەكی درێژو زاڵ بوونێكی تەواوی هەیە لەسەر تۆپ و بەز برەكی دەتوانێت فێڵ لە تیپی هاودژبكـات بەو كردارانـە دەناسرێت جگە لەوەش بەووردی بەرەو لای گولچـی دەچـێو بە ئاسانی تۆپ دەداتە هێرش كەرەكان.

ئەو چاو پێـكـەوتنەمان لەگەڵ سازداو كەوتینە گفت و گۆ..

● چۆن سەرەتـایـی ژیـانـت بەكورتی ڕوون دەكەیتەوە؟

ـ بێـشـك سەرەتـایی ژیانم لەگەڵ تۆپداشتێكی سروشتی بوو لەگـەڵ تیپی میللیو تیپە هەولێرو یانەی هەولێردا بووم.

● چۆن ئیمسال تیپەكەتان هەڵ دەسەنگێنن

ـ مژدەی سەركـەوتن ئیمسال تیپـەكـەمـان بەدەست دەهێنی چونكە. سەبارەت بەو هاندانە لە لایـەن لێ پرسراوانی تیپـەكەمان دەیكـەن ئەنجـامـێكی باش دەردەچـین لەوانـە سەركەوتن لە یاری كۆمـاریـەتیو یانـەكـانی ئۆتۆنۆمی بەهیوای ئەوەین بگەینە ڕیزی یانەكانی نمرەی یەك.

● ئەو فێركەرانەی سەر پەرشتی مەشق كردنیان كردی كامانەن؟

ـ ئەو بەرێـزانـە: مەحـەمـەد خەلیل، دلشاد صالح

● چ یاری كەرێك كاری لێ كردوری؟

ـ شاخەوان مەجید، سەردار مەحەمەد لە یانەی وەرزشی هەولێر

● باشترین ئەو یاریانەی كە كردووتە؟

ـ باشترین یاری كردنم لەگەڵ تیپی نینـوی بوو لە پێش بركێی كۆماری سەركەوتین بە پێنج گۆڵ بەرامبەر هیچ وەگۆڵی سێیەم خۆم تۆمارم كرد.

● ئایـا رات چیـیە بەرامبـەر یاریەكانی هێز (العاب القوی) كە خوشـكـت ئەو جۆرە یاریـە دەكـات و یەكێكە لە ئەندامانی

دەمیان ـ پاشماوە

بێ سنـوور دەمیـان جار مەرگم هێنـاوەتە بەرەوای پشت ماڵان و كەچـی بە خزمـەت یەكـدی نەگەیوین. دەیان جار ماسولكەی لەپـی پێم بە بەرد بووە و بۆتـە هۆی ژانێكی بەتین كەچی دوای گەمتـرین ماوە لەرێگـای گشتی سەرجـادان و لە ناو كۆمـەڵی خۆشەوویستان خۆم دیوەتەوە.

دەیان جار «دەیان جار» م دوو بارە كردوەو كەچی تەنیـا جارێك بیرمان نەكردەوە كە هەلی دڵنیایی خەست بكەینەوە، بەڵێ تاقە جارێ چی‌تـرنـا خودای شەڕو ئەتـۆم وبلێسەی ئاگرمان نەفرەت نەكرد، بەلام دەبوایە خۆ بیر لە پشویەك بكـەینـەوە كە دلۆپێنراو بێو تێر بنـوین و دەرگـای حەوشـەمـان ئاوەڵەبێ.

قوتابیانی مەركەزی لەو سەردەمەدا؟

ـ وەرزش بۆ هەمـوو كەسێكە نەك تەنها بۆ گەنج و كوران بەڵكو بۆ هەردوو ڕەگەزی ئادەمیزاد بۆ نمـوونـە خوشكم ئەو یاری‌یـە دەكات و هیچ دڵگیرم ناكات بەڵكو هانی دەدەم..

● لە وەرزی رابووردوو یاریت بۆ هەڵبژاردەی هەولێرو یانەی وەرزشی دەكرد كەچی ئیمسـال تەنها بۆ یانە یاری دەكەیت بۆ؟

ـ چونكـە فێركـەر (مـەحەمەد خـلیـل) فێركـەری هەردوولا بوو بەلام ئیمسال بەرێـز (مەحەمەد عوسـمـان) تیپی هەڵبـژاردەی وەرگـرت لە پاشان لە لیستـەی هەڵبژاردەی هەولێر ناوی منی تیا نەبوو ئەویش نازانم بۆ؟؟!!

ئامادە كردنی عماد قادر حمد

جەماوەری ـ پاشماوە

خلیـل] پێـڤـە چوو گۆت ڕۆژا شانـازیێ.. ڕۆژا سەركـەفتنێ.. ڕۆژا خو گوریكرنا خاكێ عیراقا خوشتڤی.. ئەڤجا بڤێ هەلكەفتنێ دل خوشیـا خو دیـاركـەم بریكا ڕۆژنـامـا [هاوكاری] دبێژم هزار هزار سلام بۆ سەروكێ تێكوشەر [صـدام حسین]ی خودێ هێلای هەروەسـا سلاڤ بۆ خێـزانـێت شەهیدێت قادسیا صدام ئو هزار هزار سلاڤ بۆ لەشكـەرێ مەیێ خوشتڤیو..

ئەم ئەهـدێ نوی دكـەین كو هەر ئەم سەربازێت دلسۆز بمینین بۆ وەلاتیو بۆ سەروكی.

● قوتـابـی [عـامـر قاسم ابـراهـیـم] گۆت ڕۆژا ١٩٨٦/١٢/١.. ڕۆژا خوگوریكرنا ئاخا عیراقێ ڕۆژا سەركەفتنێ‌یە.. ڕۆژا مانا عیراقێ‌یە..

ڕۆژا پاراسـتـنـا ئاڤ و ئاخ و خێزانایە... ب ڤێ بیرهاتنێ بشێم دل خوشیا خوو دیاركەم ب ڕیكا ڕۆژناما هاوكاری.. بێژم هزار هزار سلاڤ بۆ گیانێ پاكێ شەهیدێ مە هزار هزاز سلاڤ بۆ سەروكێ خوشتڤی..

● قوتـابی [عبدالستار احمد حسـین] ڤێـدا چوو گۆت ڕۆژا شەهیـدی.. ڕۆژا نەمـرایە.. ڕۆژا سەركـەفتنا عیراقا خوشتڤیە.. ئەڤـجـا ب ڤێ هەلكـەفتنێ دل خوشیـا خوو دیـاركـەم ب ڕیكـا روژناما هاوكاری بشێم بێژم هزار هزار سلاڤ بۆ خێزانێ شەهیدێ نەمـر... ئو هزار هزار سلاڤ بۆ سەروكێ تێكـوشـەر [صـدام حسین]ی خودێ هێلای...

Institut Kurde de Paris

هەرچارێ نووسینێك

«ناتەبایی نێوەندی ئەدەبیمان تا بە کەی؟»

مستەفا سالح کەریم

دە ساڵ لەمەوبەر، لە ڕومادی بووم، واتە لە نێوەندە ئەدەبییەکەی خۆمانەوە دوور بووم، هیچ پریشکیشم بەر نەکەوتبوو، کەچی کە هەواڵی ناکۆکی هەندێ لە برادەرە ئەدیبەکانم بیست، زۆر بێ‌ی پەست و خەمناك بووم، هەر ئەو دەمە لە ڕۆژنامەی (هاوکاری)دا ووتارێکم لەو بارەیەوە بڵاو کردەوە کە دەبێ ئەو ڕوناکبیرەی دەست دەداتە قەڵەم واز لە خۆخۆیی بهێنێ‌و نموونەی ڕاستگۆیی‌و دڵپاکی‌و وەفادرای بێ.

ئێستا دوای ئەمەندە ساڵە (خوم) بە جۆرێ شێواوە لەوانەیە نەك خامی زبری ئەستوور بەڵکو بلووری‌و کەژان و ئاوریشمیش لە خوم هەڵبکێشرێ. ئاگر بەر بۆتە پاوانی ئەدەب و پیاوی خۆی دەوێ بیکوژێنێتەوە. ناتەبایی‌و نارێکی نێو ئەدیب و ڕوناکبیران بۆ تە باسی کۆڕبوونەوە نەك هەر لەناو نووسەرانا بەڵکو لە ناو خوێنەرانا بەگشتی. دیارە ئەم حاڵە کە چ زیانێکی گەورە بە ئەدەبەکەمان دەگەیەنێ. توانج و تەشەرو پلار هاویشتن، قسەو قسەلۆك، تۆمەت خستنە پاڵ یەکتر، ناوو ناتۆرە دۆزینەوە.. ئەمانەی کە ئێستا بوونەتە باو، زۆر لە ڕەوشتی ئەدەبییەوە دوورن. ئەدیب کە پێشڕەوێکی خاوەن بیرە لە کۆمەڵگاکەیدا، دەبێت لەوە بەرزتربێ کە خۆی بەو شتە لاوەکییانەوە خەریك بکات، نابێ ئەوەش فەرامۆش کەین کە، کەسانێك هەن - داخی گرانم - حەزیان لە مەلە کردنە لە ئاوی شلوێدا، مەبەستیشیانە گڕی ئاگرەکە خۆش کەن تا زیاتر ئەدیبان لە گرێژمنە دەرچن و ببنە کۆمەڵ کۆمەڵ و دەستەو تاقم، بەحەق و بە ناحەق بەسەر یەکتریدا بخوێنن و حاڵ بگاتە ڕادەی ئەوەی کە خەڵکی وا هەبن ئەمە بە هەل بزانن بۆ ئەوەی بەناوی کەسانێکەوە کە ئاگادار نەبن و ڕەوشتیان ڕێ‌ی ئەو جۆرە ڕەفتارەیان نەدا، بێن چی خراپەیەو لە هیچ فەرهەنگێکدا جێ‌ی نەبێتەوە بیخەنە سەر کاغەزو بە کەسانێکی تری بڵێن بەنیازی ئەوەی لەناو خۆیانا زیاتر شیرو تیر لێك بسوون.

لێرەدا فلیمیکی ئەمەریکیم دێتەوە بیر کەچەند ساڵێك لەمەوبەر بینیومە، پوختەی ناوەرۆکەکەی ئەمە بوو [کۆمەڵێك ئەمەریکایی دەست ڕوێشتوو بەزەبری باروت و قورقوشم دەیانەویست شوێن بە عەشرەتێکی هیندۆکە سوورەکان لێژ کەن، چونکە بۆیان دەرکەوتبوو ئەو شوێنەی ئەوان سەریان تێدا کڕ کردبوو زێڕی تێدایە، لە ئەنجامی ئەو کوشتن و بڕینەدا سوپا هاتە کایەوەو پەیمانێکیان لە تەکیانا پێك هێناو لەسەر ئەوە ڕێك کەوتن کە هیندۆکەکان لە شوێنی خۆیان بمێننەوە کەس حەقی بەسەریانەوە نەبێت، چەردەو پیاو کوژەکانیش ئاگادار کران ئەو ناوچەیە بەجێ بهێڵن و وبچنە شوێنێکی ترو بەدوای کانی زێڕا بگەڕێن و توخنی ئەم ناوە نەکەون.

دیارە ئەم جۆرە ڕێکەوتنە لە بەرژەوەندی ئەم چەشنە پیاوانەدا نەبوو بۆیە شەوێك لە شەوان تیریکیان لە هیندۆکەکان دزی‌و بەو تیرە سەربازێکی سوپایان پێ کوشت. بەو جۆرە تۆمەتەکە بە ئاشکراو بە بەڵگەوە خرایە ئەستۆی هیندۆکە سوورەکانەوە، ئەی ئەوە نییە تیریان گرتۆتە سەربازی میری!! پەیمانیان شکاندووە!! تاوان لە خوێنیانایە، واز لە دەست درێژی ناهێنن!

ئەم پیلانە بووە هۆی ئەوەی هیندۆکە بێ تاوانەکان تاڵان بکرێن و سەرگەردان و ئاوارەیان بکەن].

تا حەقیقەتیش دەرکەوت قوربانی زۆری بۆ درا. لای خۆشمان ڕۆژێك ئەبێ حەقیقەت وەك تیشکی خۆر درِ بە تاریکی بدات و ڕۆژ لێك جیا بکرێنەوە، بەڵام تا ئەو کاتە دێ مەسەلەکە لە سەر هەموانمان زۆر دەکەوێ.

ئەبێ ئێمە ئەوە باش بزانین کە تێکرا گشتمان لە کەشتیەکداین ئەگەر تووشی گەردەوێك هات و لەنگەری تێك چوو، ئەوساتە بەبێ جیاوازی هەموو پێکەوە نوقم دەبین.

بۆیە دووبارەی دەکەمەوە کە کاتی ئەوەیە هەوڵ بدەین خۆمان لەو گەرداوە ڕزگار بکەین و هەر کۆسپ و تەگەرەیەك دەخرێتە ڕێ‌ی تەباییمان تەختی کەین.

ڕۆژی شەهید
لە بارەگای دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی‌دا

ڕۆژی یەکی ئەم مانگە، ڕۆژێکی پیرۆز مەزنە لە ژیانی گەلی عیراقمان دا، هەموو ساڵێك لەو ڕۆژەدا گەلی عیراق لە هەموو شاروگوندو دێیەکی‌دا، بەبۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە ئاهەنگ دەگێڕێت، ئەو شەهیدەی کە خوێنی گەشی خۆی، بۆ پاراستنی خاکی پیرۆزی نیشتمان و

سەربەرزیی خۆی‌و وڵاتەکەی‌و پاراستنی خاوو خێزانی لە دوژمنانی ئاشتی‌و ژیان، کردە قوربانی‌و گیانی خۆی بەخت کرد.

بە بۆنە ئەو ڕۆژە مەزنەوە، دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی، لە بارەگای خۆیدا، ئاهەنگێکی ڕێز لێنانی ڕۆژی شەهیدی گێڕا، کە لە سەرەتایەوە هەموو مووچەخۆرانی دەزگاکە یەك دەقیقە ڕاوەستان و فاتیحەیان بۆ گیانی پاکی شەهیدانی قادسیەی صدام نارد.

پاش ئەوەیش مامۆستا مصلح مصطفی جلالی بەڕێوەبەری گشتیی دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی‌و سەرەکی ئەنجوومەنی کارگێڕیی بەم بۆنەیە پیرۆزو شکۆدارەوە وتەیەکی دا تێیدا وتی کە ئاهەنگێرانمان بەم بۆنە پیرۆزەوە بووەتە ئاهەنگێرانێکی ساڵانە، کە بە شێکە لە ئەرکی بەوەفاییمان بەرانبەر بەو سەربازە تێکۆشەرانەی لە ڕێگای خاك و نیشتمان و سەربازی‌دا گیانی خۆیان کرد بە قوربانی‌و ناوی ئەمرییان بۆ خۆیان هەڵبژارد.

بەڕێزی وتیشی ئێمە یەکەمین گەل نیین کە لە پێناوی خاك و سەربەرزی‌دا قوربانیمان دابێت، بەڵام ئەم قوربانی‌دا ئەمان قوربانی دانێکی زۆر گەورەیە لەو جەنگانەدا داومانە کە لە لایەنی دوژمنی هەمیشەیی گەلی عەرەب و کوردەوە بەسەرمان دا سەپێنراوە، کە ئەویش فارسی دوژمنە، بۆیە جەنگەکەمان ناوی دووەمین قادسیەی لێنراوە، چونکەبە درێژەپێدانی ئەو جەنگە دێرینانەی دەزانین کە باوباپیرانمان دژ بە فارسەکان کردوویانەو ئەنجامەکەیان وا کەوتەوە دەوڵەتی ساسانی ڕووخاو دەستەڵاتیان کۆتایی‌هات و عیراق بە ئازادی مایەوە.

بەڕێزی وتی: ئەمرۆ لەو ڕۆژە پیرۆزانەیەکە ئەوەمان بۆ دەردەخات گەلێکین توانای پاراستنی خۆمان هەیە بەدانایی سەرکردایەتیی سەرەکی تێکۆشەرمان صدام حسین (خوا بیپارێزێت) و بە توانای گەلمان و بەو خوێنەگەشەی لاوە بەجەرگەکانمان کە خۆشەویست ترین شتی خۆیان بەخت کرد کە ئەویش گیانە.

لەم بوارەدایە کە سەرەکی فەرماندە بەردەوام دووپاتی ئەوەدەکاتەوە کە شەهیدان لە هەموو شکۆدارترن کە ئەمەیش لە کە لە بووری دێرینی ئیسلامەمانەوەیە کە بەر لە ١٤٠٠ ساڵ پێش ئێستا بەو نیگایە تەماشای شەهیدانیان دەکرد.

هیوای ئەوەیشی خواست کە ئەم ڕۆژە ببێتە هاندەرێك بۆ ئیش کردن و کارکردنی پتر لە پێناوی نیشتمان و بەرژەوندی گشتی‌داو خوا یاربێت کە ساڵی دادێت ئەم بیرەوەرییە دەگەڕێتەوە عیراق سەرکەوتوو دەبێت و ڕوو ڕەشی‌و ڕیسواییش هەر بۆ دوژمنان دەمێنێتەوە.

«نیشتمانەکەم»

تاڤگە أحمد میرزا

لە لاریدا
لە کوڵانی پێچاو پێچدا
پیریکم ئەدی ئەینالاند
فرمێسکی زۆر بە کوڵ ئەرژان
ئەی نرکاند هاوار بەماڵ و , حاڵم
بۆچی تێر نەبم لە نانی کاڵم
نیشتمان هەرتۆی قیبلەگاهی من
چەند درندەبن زۆردارو دوژمن
لەبیرت ناکەم مەبەست و مانم
بێ‌تۆ هەرنییە نرخی ژیانم
بە بێ‌نازی گشت ئەو ساوایانەی
بێ‌باوکن ئەمرۆو هەتیون سبەی
بێ‌خزمەت بۆ تۆ من مانم چی‌یە
چیم هەبێ کەوا ناوی خۆشی‌یە
سەرتاپا پێشکەش بەبەر، پێ‌ی تۆبێ
بێ‌تۆی شۆخ کێ بێ بووکی ئاسۆبێ؟
لە ڕێ‌ی خۆشیتا گشت کات بێ پشوو
سەرم دا ئەنێم پڕ بە ئارە زوو
بەڵام گیانە
بێ‌پاکانە
بانگی ڕەوای گەلم هەڵدەم
بەڵام ئاخۆ
چ داستانێ؟
کام تاریکی‌و چ تاوانێ؟
ئەتوانێ کە میژووی کوردی هەزاران ساڵ بسڕنەوە
بە دراوو بە بەرتیل و کردەوەی سامناك و تاڵ
بکرنەوە
باوەڕ ناکەم.. چونکە ڕوڵەکانت ئەمرۆ
لە جارانیای شەیدای سەرفرازی رووتن
وەکو بەهاری بێ‌چرۆ
تۆیان نەبێ مایە پووتن
منیش هەروەك ئەو گیانەی وا
لەسەر ڕێگەی باوو باپیر لە ڕێتا قوربانی ئەدا
تارمایش بێ لوتکەو بناری کەژەکەم
بەرەو ئاسۆی بەختیاریت بەبێ پەروا
ڕێگەی تێکۆشانی خۆمی لێ‌بەرنادەم.

پیشانگایەك

بە بۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە، بەڕێز قایمقامی قەزای ڕانیە مامۆستا علی عزیز عباس دووەمین پیشانگای هونەرمەندی لاو پێرس ئەحمەی لە هۆڵی مەڵبەندی لاوانی ڕانیە کردەوە، کە لقی دەزگاکەمان لە سلێمانی سازی کردبوو.

لە ژمارەی دادێت دا ڕیپۆرتاژێك بە وێنەوە دەربارەی پیشانگای ناوبراو بڵاودەکەینەوە.

● هاوكاری ●

جیهانی منداڵان

شیعر بۆ منداڵان

پێنووس

وشیار احمد اسود

وەرە بۆ ئێرە سامان
دەرباز نابی بە ئاسان
یەکەمین دۆست و یارم
پێنووسەو بەوە کارم
ئەی بۆ دزیت لێ کردووم
پێنووسەکەت لێ بردووم
بێنە پێویستم پێ‌یە
بۆ ئامانجەکەم ڕێ‌یە
خۆشم ئەوێ پێنووسم
ووشەی خاکم ئەنووسم
چونکە تۆ ئاوا دزیت
برۆ ئیتر هاوڕێم نیت

چاپکراوی نوێ

ژمارەی تایبەتیی (نووسەری کورد) بە زمانی عەرەبی

لە بەرگێکی ڕازاوەو بە چاپێکی نایاب ژمارە (٢)ی (نووسەری کورد) بە زمانی عەرەبی کەوتە بە دەستی خوێنەران، کە ژمارەیەکی تایبەتە بە بۆنەی حەوتەمین فیستیڤاڵی (میربەد)ی شیعرەوە، لەم ژمارە تایبەتییەدا چەندین وتارو لێکۆڵینەوەو چیرۆك و شیعری شاعیرو نووسەرانی کورد بە زمانی عەرەبی بەرچاو دەکەوێت، ئەمەیش لە پێناوی ناساندنی وێژەی گەلی کورد بە برا عەرەبەکان و بەشداربووانی ئەم خۆپیشاندانە ڕۆشنبیرییە.

هیوا عوبێد

هاوكاری
دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی
وەزیریە
تەنیشت
(المعهد القضائی)
تەلەفون
٤٢٥١٨٤٦
٥ خەت

چیرۆك بۆ منداڵان

لە قوتابخانەکەدا چ رووی دا؟

ڕۆستەم باجەڵان

- شاخەوان - فێرە ڕەوشتێکی ناشیرین و کارێکی بەد ببوو. ئەوە بوو گەلێ جار ڕووی دەکردە پۆلێکی قوتابخانەکەو لە جانتای قوتابی‌یەکدا دەفتەرێك یان کتێبێك یان هەر شتێکی دەست بکەوتایە، ئەوە یەکسەر دەری دەهێناو گورج خۆی دەکوتایە ژووری بەڕێوەبەر یان مامۆستاکان و دەیووت:

- ها.. مامۆستا! فلانە شتم لە گۆڕەپانی قوتابخانەدا دۆزیتەوە..

بەڕێوەبەرایەتی قوتابخانەش گەلێ سوپاسی (شاخەوان) یان دەکرد.

ڕۆژێکیان (هەڵۆ)ی منداڵ و زیرەك گومان لەم کارەی (شاخەوان) پەیدا دەکا. بۆیە لەکاتی زەنگ لێدانی پشووی نێوان وانەکانا بەماتە مات بەدوای هەنگاوەکانی دەکەوێ‌و سەرنج دەداتە هەڵسو کەوتەکانی. ڕۆژێکیان لەناکاو دەبینێ ئەوە (شاخەوان) ڕووی کردە پۆلێکی چۆڵ و هۆڵ.. ئەویش بەخێرایی بەدوایەوە هەڵدێ‌و لەدرزی دەرگاکەوە سەیری ڕەفتاری دەکا. وەختێ دەبینێ ئەوە خەریکە لە جانتای قوتابی‌یەکدا دەفتەرێك دەربێنێ.. - هەڵۆ - یەکسەر هەڵدێتە ژووری بەڕێوەبەرو هەموو شتێکی لەکن دەدرکێنێ. ئەویش بەم کارە ناشیرینەی (شاخەوان) پەست دەبێ، بۆیە هەرکە (شاخەوان) پێ‌ی دەنێتە ژورەوە خۆی لێ‌ی تورە دەکاو داوای لێدەکا تا زووە بچێتە ماڵەوەو بەخێرایی باوکی لەگەڵ خۆیا بهێنێتە قوتابخانەکەوە، تا لە جێوە چیروکەکەی بۆ بگێڕێتەوە لەهەموو شتێکا ئاگادرای بکاتەوە. - شەخاوان - دەست دەکاتە گریان و داوا لەبەڕێوەبەر دەکا ئەمجارەیان لێ‌ی ببورێ‌و بەڵینی دەداتێ جارێکی دیکە کاری ئاوا بەد نەکا. بەڕێوەبەریش لێ‌ی دەبووری بەمەرجێ جارێکی دیکە شتی وای لێ ڕوو نەداتەوە.

کات ژمێرەکەی - ئەژی

هەرەکە دەرگای قوتابخانەکان دادەخراو پشووی هاوین دەستی پێ‌ی دەکرد، - ئەژی - قوتابی لەسەر شۆستەی بەردەم شەقامەکەی نزیك ماڵیانا، لەناو پەقرەجێکی نایلۆنا بەفراوی ساردی دەفرۆشت. هەرکە دەرگای قوتابخانەکانیش دەکرایەوەو خوێندن دەستی پێ دەکرد، - ئەژی - خێرا دەخیلەکەی خۆی دەهێنایە لای دایکی، بۆ ئەوەی بزانی لە پشووی، هاوینا چەندی پاشکەوت کردووە. ئەمساڵ وەکو ساڵی پێشوو نەبوو، چونکە - ئەژی - پارەیەکی زۆری خڕ کردبووەوە، دایکیشی بەپارەو پوولەکەیەوە کەل و پەلێکی زۆری بۆ - ئەژی - و خۆشکۆڵەکەی کڕی.. ڕۆژێکیان - ئەژی - بە باوکی دەڵێ:

- بابەگیان! لەمەو دوا دەمەوێ هەموو ڕۆژێك دوامی نیوەڕۆیان هەرکە لە قوتابخانەدا گەرامەوە لەبەر دەم شەقامەکەی ماڵمانا - شوروب - بفرۆشم. بۆ ئەوەی منیش وەکو - هەڵۆ - ی دراوسێمان کات ژمێرێکی دەستی بۆ خۆم بکرم. بەڕاستی کات ژمێرەکەی - هەڵۆ - جوانە منیش دەمەوێ وەکو ئەو خاوەن کات ژمێر بم، بۆ ئەوەی لە کات بگەم و لە قوتابخانەدا دوا نەکەوم.

باوکی لەوەڵامدا دەڵێ:

- نا - ئەژی - نا..

من نامەوی لەمەو دوا هیچ شتێ بفرۆشی، چونکە قوتابخانە کرایەوە، تۆش پێویستت بەخوێندنەو دەبێ ئاگات لەوانەکانت بێ، ئەگەر مەبەستت کات ژمێرە، هەر ئەمرۆکە کات ژمێرێکی جوان بۆ تۆ.. و خۆشکۆڵەت دەکرم.

- ها.. - ئەژی - ئیتر دەڵێ‌ی چی!؟

- ئەژی - ش بە جۆشەوە دەڵێ:

- سوپاس بابەگیان - سوپاس.